

KURJER POZNAŃSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannem i wydaniu wieczornem, — w niedziele i święta tylko wydanie poranne, — natomiast w dni poświęczone tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr. Marjan Chełmicki, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, za ogłoszenia i reklamy Antoni Leśniewicz, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 571

Poznań, czwartek dnia 11 grudnia 1930

Rok XXV

Niemcy a Polska

IV. Nec plus ultra

Kampanja w sprawie naszego Pomorza, a nawet wszystkich ziem byłego zaboru pruskiego, świadczy, że dzisiejsze, powojenne Niemcy, utrzymują na wschodzie dawną, tradycyjną linię polityki pruskiej.

Zdawałoby się, że nie może być nic naturalniejszego. Polityka ta ma za sobą tradycję przeszło tysiącletnią — Polska ma z nią do czynienia od X-go stulecia — dała ona wyniki świetne, podwoiła obszar narodowy niemiecki, zapłaciła Niemcom sownie straty, poniesione na zachodzie, na niej wyrosły Prusy, a w następstwie potężne Cesarstwo Niemieckie ostatnich czasów. Granica niemiecka na wschodzie nigdy nie była statyczna: zawsze była dynamiczna, zawsze to, co posiadano dziś, uważano za wstęp do tego, co się będzie posiadało jutro. Nie było ani chwili w dziejach Niemiec, kiedyby uznano, że nastąpił już koniec posuwania się na wschód.

Dlaczego jedna niepomyślna wojna ma kłaść koniec takiej starej i takiej zbawiennej polityce?... Wojny takie już były, za Chrobrego, za Jagiellę i Kazimierza Jagiellończyka, na skutek nich Niemcy się cofali na wschodzie, a jednak potem powracali i posuwali się naprzód. Dlaczego nie mają wrócić i po ostatniej klęsce?...

Tak niezawodnie rozumuje przeciętny Niemiec, zwłaszcza Niemiec z mocną ideologią narodową. A jednak już nie wróca, i posuwanie się niemieckie na wschód jest już raz na zawsze skończone.

Dzisiejsza doba dziejowa jest końcem tego przeszło tysiącletniego okresu, z którego politycy niemieccy ciągle jeszcze czerpią swe natchnienia. — Koniec kładzie mu właściwie nie klęska w wielkiej wojnie i nawet nie odbudowanie państwa polskiego, ale działanie tych sił bezimiennych i często nieuchwytnych, które przygotowują wielkie zmiany dziejowe, często w okresach, w których historycy nie mają nic ważnego do zapisania.

Sily te przez tysiąc lat pracowały na korzyść Niemców przeciw ich wschodnim sąsiadom. Dziś działają przeciw Niemcom i zaczęły działać wyraźnie już pod koniec XIX-go wieku.

Przecie już w zeszłym stuleciu Niemcy ze zdziwieniem spostrzegli, że ludność polska w ziemiach im podległych zaczyna się wzmacniać i liczebnie, i gospodarczo, i w poczuciu narodowym, a jednocześnie zaczyna wykazywać nieznaną przedtem energję polityczną, nie w sentymentalnych porywach, ale w realnej, twardej codziennej walce o swoje dobro, o swoje prawa. Potężne wszakże Cesarstwo Niemieckie, zbudowane po Sedanie, kwitujące gospodarczo, z dnia na dzień bogacące się, mogło sobie pozwolić w paru swoich prowincjach wschodnich na walkę z życiem. Poszło ono bez wahania na tę walkę, w której rząd miał poparcie całego narodu, poszło nie oszczędzając wysiłków i kosztów, poświęcając nawet głębsze dobra moralne i

Posiedzenie Senatu

„Sanacja“ wolala wybrać do prezydium Senatu Żydów i Rosjan, niż narodowców — Kagańcowy projekt zmiany regulaminu

Warszawa, 11. 12. (Tel. wł.) Dziś odbyło się posiedzenie Senatu, którego porządek obrad został uzupełniony przez wniosek nagły B. B. w sprawie zmiany regulaminu obrad Senatu. Głosami B. B. dokonano wyboru trzech wicemarszałków tylko z B. B., a mianowicie senatora Boguckiego, Barańskiego i Leszczyńskiego, którzy otrzymali po 70 głosów. Poza tem otrzymał ks. Bolt 14 głosów.

Wobec wyniku głosowania. Stron. Narodowe nie postawiło już kandydatów na sekretarzy. Sekretarzami zostali wybrani sami członkowie B. B., mianowicie: senatorka Hubicka, Barański, Rogowicz, Wańkiewicz, Żyd Uszer Mendelsohn i Rosjanin Mosłowski, wszyscy z B. B. Następnie senator Tarkowski uzasad-

niał wniosek nagły w sprawie zmiany regulaminu obrad Senatu.

Senator Koczyński (PPS.) zwrócił uwagę na niebywały pospiech przy sformułowaniu zmian tak dalece, że projekt B. B., dotyczący Senatu, mówi o wydaniu posłów, a nie senatorów. Nagłość wniosku została uchwalona i na piątek godz. 10 rano marsz. Raczkiewicz zwołał posiedzenie komisji. Skład komisji został ustalony według dotychczas stosowanego klucza.

Senatorka Hubicka odczytała wniosek Klubu Narodowego w sprawie Brzeźcia, identyczny zupełnie z wnioskiem, zgłoszonym w Sejmie. Wniosek ten odesłano do komisji. Następne posiedzenie marszałek wyznaczył na przyszłą środę. (w)

Z Sejmu

Zapowiedzi p. Świtalskiego — Obrady nad sławetnym projektem zmiany regulaminu

Warszawa, 11. 12. (Tel. wł.) Dziś w południe marsz. Świtalski przyszedł do klubu sprawozdawców parlamentarnych z rewizytą i oświadczył w rozmowie, że Sejm znajduje się w dość trudnej sytuacji. Chodzi o to, żeby był gotów z budżetem do 15 lutego tak, ażeby nastąpił termin, dotyczący prac Sejmu i Senatu odpowiadał już przepisom konstytucji. Dyskusja nad preliminarzem łączy się ściśle z ustawą, przedłożoną przez ministra skarbu w sprawie pożyczkowej. Termin feryj świątecznych będzie zależał od przebiegu dyskusji budżetowej. (w)

Warszawa, 11. 12. (Tel. wł.) Na posiedzeniu sejmowej komisji regulaminowej wybrano przewodniczącym komisji posła Cara, a sekretarzem posła Zeidlera z B. B. Posłowie Zwie-

rzyńskiemu (Kl. Nar.) proponowano stanowisko wiceprezesa, ale on wyboru nie przyjął, zaznaczając, że wybór uzależnia od klucza, stosowanego przy rozdziale przewodnictw w komisjach. Poseł Podolski referował projekt zmiany regulaminu B. B., wycofując zupełnie te punkty, które zaatakował wczoraj w Sejmie pos. Stroński, jako sprzeczne z konstytucją. Pos. Pużak z P. P. S. zwrócił uwagę, że uprawnienia marszałka Sejmu w sprawie cenzurowania przemówień przenoszą się automatycznie na uprawnienia przewodniczących komisji, przez co wogóle sprowadza się cenzurę na obrady. Po wyczerpaniu dyskusji ogólnej przystąpiono do szczegółowej tak, że B. B. chce jeszcze dzisiaj skończyć drugie czytanie. (w)

Wojciech Korfanty ma być zwolniony?

Warszawa, 11. 12. (Tel. wł.) Według doniesienia „Robotnika“, w sferach decydujących zapadło postanowie-

nie wypuszczenia na wolność Wojciecha Korfanta, którego zwolnienia domaga się Sejm śląski.

Poczet emerytów powiększa się

Najnowsze „zmiany personalne“ w min. poczt i telegrafów

Warszawa, 11. 12. (Tel. wł.) Jak się dowiadujemy, w ministerstwie poczt i telegrafów planuje się w najbliższym czasie poważne zmiany personalne, szczególnie na stanowiskach technicznych.

Wiceminister inż. Dobrowolski przechodzi na emeryturę i jako osoba prywatna obejmie kierownictwo szkoły teletechnicznej, funkcjonującej przy ministerstwie. Miejsce jego zajmie prawdopodobnie prezes warszawskiej dyrekcji p. inż. Żółtowski. Inż. Jan Zajkow-

ski, inspektor techniczny, przechodzi na emeryturę, zaś radca ministerjalny inż. Eugenjusz Jachimski przejdzie z ministerstwa do warszawskiej dyrekcji, co nie można uważać za awans. Wreszcie dotychczasowy naczelnik biura kablowego, inż. St. Zuchmantowicz, obejmie stanowisko naczelnika wydziału osme-go, eksploatacyjnego, zaś dotychczasowy naczelnik tego wydziału, inż. Dąszyński, przechodzi wraz z innymi na emeryturę.

prawne narodu niemieckiego. Nie tu miejsce na przypominanie tego, co się w tej walce działo. Niemcy ją jeszcze dobrze pamiętają, jak my ją pamiętamy, i pamiętają niezawodnie miljarde marek, które na nią wydali.

Wyniki osiągnięte były takie, że Niemiec, podróżujący po tych wschodnich prowincjach miał wrażenie, że podróżuje po ziemi niemieckiej, wzmożone tem, że służbie kolejowej, nie wolno było odzywać się po polsku; odwiedzał „Posen“, jako niemieckie miasto, najczęściej nie wiedząc nawet,

że to prastara stolica Polski, stolica Chrobrego, który z Cesarstwem zawarł pokój budziszyński...

Ale jakżeż pozorne były te wyniki! Wystarczyło klęski niemieckiej na zachodzie, ażeby polskość nagle podniosła głowę, a Niemcy w poplochu zaczęli uciekać z nieswojej ziemi...

W tej ziemi jakże słabe były ich korzenie, choć zasadzone takimi wysiłkami, takim olbrzymim kosztem! Jak szybko znikła niemieckość, bez żadnych gwałtów, bez środków heroiczych, używanych dawniej przeciw

Polakom... Poznań dziś jest najczystszej polskiem i najmocniejszym w swym duchu narodowym miastem ze wszystkich większych miast polskich. A co się stało z takimi gniazdami niemieckości, jak Bydgoszcz, Gniezno, na Pomorzu zaś Toruń, Grudziądz, nie mówiąc już o mniejszych?...

I wy tam chcecie wrócić? Po co?... Czy wy, naród dziś biedniejszy, gospodarczo upadający, rozdierany walkami politycznymi, macie nadzieję odbudować tam to dzieło, któreście z taką energją i nakładem przez kilkadziesiąt lat budowali, a które życie w jednym roku zmiotło? Czy znajdziecie w sobie do tego sily i środki? Czy w dzisiejszych warunkach będziecie się mogli zdobyć na taką sumę bezprawia?...

A jeżeli nie, to jak sobie wyobrażacie życie tych ziem polskich, tak mocnych w swej polskości w granicach swego niemieckiego państwa?... Przecie wam nawet zawadza ilość Polaków, którą dziś macie, terroryzujecie ich, organizujecie na nich napady.

To, że bismarkowskie Niemcy, przy swej potędze i bogactwie, wierzyły w możliwość strawienia swoich Polaków, jeszcze jako tako można zrozumieć. Ale skąd dzisiejsze Niemcy myślą zaczerpnąć soków trawiących?... Cała ta polityka nie chodzi po ziemi. Nie dlatego, żeby sobie przypięła skrzydła, ale, że jej ziemia zpod nóg ucieka.

Niemal pewnie Niemcy czerpią do niej otuchy z przyglądania się wewnętrznemu życiu politycznemu Polski, w którym ręka niemiecka niezawodnie ma także trochę udziału, i polskiej polityce zewnętrznej, to bezdusznej i bezplanowej, to wprost niedorzecznej. Ale nie rozumieją oni Polaki tak, jak nie rozumieją samych siebie.

Pomimo wszystkie błędy, wszystkie nonsensy naszego życia i naszej polityki, Polska od czasu zjednoczenia we własnym państwie pod wielu względami ogromnie poszła naprzód i sily jej szybko rosną. Nie jest to zasługa jej polityków. Z narodu naszego, na skutek warunków dziejowych zapóźnionego w rozwoju, niemal wykołajonego w swych pojęciach, dziś wydobywają się takie sily żywotne, że najgorsza nawet polityka niezdolna jest zahamować ich działania w przygotowywaniu lepszego jutra Polski.

Dlatego właśnie, żeśmy te sily w sobie czuli, żeśmy je w naszym narodzie rozumieli, weszliśmy w wojnę światową z dążeniem do zjednoczenia naszej ojczyzny w wielkim państwie i do przeprowadzenia granicy między nami a Niemcami nieco dalej, niż tam, gdzie ona dziś leży, pewni, że ta granica już nie będzie cofnięta. To, czego nas nauczyło życie powojenne nasze, Europy i całego świata, gdybyśmy tego potrzebowali, mogło nas tylko w naszym przekonaniu umocnić.

Cała niemiecka polityka rewizjonistyczna w stosunku do granicy z Polską jest jednym wielkim anachronizmem, jest walką z dzisiejszym kierunkiem rozwoju życia i Polski i Niemiec. Życie zaś to straszny przeciwnik — ono zawsze zwycięża.

Roman Dmowska

Sprawa Brześcia

Wniosek nagły Klubu Narodowego w sprawie uwięzienia byłych posłów i postępowania wobec nich w twierdzy w Brześciu

Na wczorajszym posiedzeniu Sejmu Klub Narodowy zgłosił do łaski marszałkowski następujący wniosek nagły:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Wzywa się rząd, aby pociągnął do odpowiedzialności karnej za nadużycie władzy przedstawicieli władz administracyjnych, prokuratorskich i sądowych, oraz oficerów i podoficerów służby wojskowej, którzy uczestniczyli w aresztowaniu i umieszczeniu w więzieniu wojskowym i znęcaniu się nad aresztowanymi b. posłami w więzieniu wojskowym w Brześciu nad Bugiem.

Uzasadnienie.

I. Aresztowanie szeregu osób bez nakazu sądu w porze nocnej i we własnych mieszkaniach oraz wywiezienie poza stałe miejsce zamieszkania do twierdzy w Brześciu jest jaskrawo sprzeczne z obowiązującymi przepisami kodeksu postępowania karnego. Znalazło to swój wyraz we wnioskach prawników bezpośrednio po zaarrestowaniu. Taki tryb postępowania, stanowczo sprzeczny z zwykłym trybem, stosowanym nawet do przestępców, oskarżonych o przestępstwa pospolite, był nie tylko nielegalny, lecz nawet do zwyczajowych norm podobny.

II. Nieprawne było również osadzenie zaarrestowanych w więzieniu wojskowym w twierdzy w Brześciu. Wszyscy zaarrestowani są osobami cywilnymi, nie mającymi nic wspólnego z wojskowością; pociągnięcie do odpowiedzialności karnej było zarządzane przez władzę cywilną, przeto bez jawnego i oczywistego pogwałcenia ustawy nie mogły być osadzone w innym więzieniu, jak tylko w cywilnym. Wynika to wyraźnie z następujących ustaw i przepisów:

a) Rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7. 3. 1928 r. Dz. U. 29/28, poz. 272. Art. 1 tego rozporządzenia mówi: „Więzienia wszelkiego rodzaju podlegają ministrowi sprawiedliwości. Przepisu niniejszego prawa nie stosuje się do... więzień i aresztów wojskowych”. Art. 2 mówi: „Więzienia są przeznaczone: a) do wykonania kar... (więźniowie karni), b) do pomieszczenia osób tymczasowo aresztowanych lub zatrzymanych pod zarzutem popełnienia przestępstwa (więźniowie śledczy)”. Wynika z tego, że więzień śledczy cywilny może być zatrzymany jedynie w więzieniu podlegającym przytoczonemu rozporządzeniu, a więc w więzieniu cywilnym, podlegającym ministrowi sprawiedliwości, w żadnym razie nie w więzieniu wojskowym. Potwierdza tę zasadę art. 3 cytowanego rozporządzenia, według którego: „Na mocy rozporządzeń lub zarządzeń ministra sprawiedliwości więzienia mogą służyć także b) do pomieszczenia więźniów wojskowych, w wypadkach, nie objętych art. 2 p. a., na skutek wniosku wojskowych”. Wynika z art. 3 zatem, że w pewnych wypadkach wojskowi mogą przebywać w więzieniu cywilnym, ale odwrotnej zasady ustawa ta nie zna.

b) Rozp. ministra sprawiedliwości z dn. 22. 4. 1928 r. Dz. U. 64/28, poz. 591 o wykonaniu rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 7. 3. 1928 r. w sprawie organizacji więziennictwa. Rozporządzenie to znowu obejmuje wszystkie więzienia, przeznaczone dla osób cywilnych, podlegających sądownictwu cywilnemu. Stwierdza ono, że naczelnicy więzień podlegają ministrowi sprawiedliwości (art. 2), że nadzór penitencjarny obejmujący w szczególności prawo czuwania nad legalnością uwięzienia i wykonania kary, względnie aresztu zapobiegawczego, służy ministrowi sprawiedliwości, dyrektorowi departamentu karnego, specjalnym delegatom ministra i władzom prokuratorskim (art. 5 i in.).

Wynika z tych obu rozporządzeń z oczywistością, nie dającą się zakwestionować żadnymi rozumowaniami lub interpretacjami, że więzień cywilny, podlegający sądom cywilnym, może być przetrzymywany tylko w więzieniu, o którym mówią cytowane rozporządzenia, które podlega ministrowi sprawiedliwości, którego naczelnicy znajdują się w stosunku służbowym do ministerstwa sprawiedliwości, nad którym nieograniczone, od żadnych innych czynników niezależny, przez ustawę ustanowiony i zapewniony nadzór posiadają władze cywilne, a mianowicie ministerstwo sprawiedliwości i urzędy prokuratorskie.

Więzienie w Brześciu n. Bugiem, w którym osadzeni zostali aresztowani, jest więzieniem wojskowym, podlegającym

władzom wojskowym, naczelnikiem tego więzienia był specjalnie do tego delegowany oficer służby czynnej wojskowej, nadzór nad więzieniem sprawowała żandarmerja wojskowa, ministerstwo zaś sprawiedliwości i urząd prokuratorski nie posiadały nad nim nadzoru, oczywiście i dlatego, że władza cywilna nie może nadzorować i uzależniać od siebie władzy wojskowej.

c) Tymczasowy wojskowy regulamin więzienny i instrukcja dla personelu więzień karnych i więzień śledczych, zatwierdzona rozkazem ministra spraw wojskowych z d. 29. 10. 1919 r. L. 4996/19.

Art. 1 tego regulaminu brzmi: „Więzienia wojskowe służą dla przetrzymania osób, podlegających sądownictwu wojskowemu”, „przeto osoby cywilne, podlegające sądom cywilnym, w myśl tego artykułu w więzieniach wojskowych przetrzymane być nie mogą. Jeżeli art. 40 tego regulaminu mówi o osobach cywilnych, pozostających w czasowym przetrzymaniu względnie areszcie śledczym, to dotyczyć to może, w myśl art. 1, tylko osób cywilnych, podlegających sądownictwu wojskowemu. Takimi osobami są osoby cywilne, wymienione w art. 155 dawnego kodeksu wojskowego oraz osoby, podlegające podczas wojny sądom wojskowym za zbrodnię zdrady stanu lub szpiegostwa.

III. System najzupełniejszej izolacji więźniów od świata zewnętrznego, a przede wszystkim od rodzin i obrońców był rażący i nigdy i nigdzie w innych wypadkach nie stosowany. W pierwszym okresie zaarrestowania prowadzący śledztwo wstępne sędzia śledczy może uznać za konieczne niedopuszczenie aresztowanego do komunikowania się z rodziną lub z obrońcą. Trwa

to jednak w normalnych wypadkach bardzo niedługo i oczywiście nie pozbawia aresztowanego możności dowiedzenia się, co się dzieje z jego rodziną, a rodzinie dowiedzenia się o nim, nie wykreśla go to, jak w danym wypadku z liczby ludzi, korzystających z elementarnych uprawnień. Daleko łagodniejsze postępowanie było w normalnym trybie rzeczy zawsze i powinno zawsze być stosowane względem więźniów którzy nie są oskarżeni o przestępstwa pospolite, lecz którym, jak w danym wypadku, imputowano przestępstwo polityczne. Owa niesłychana w swoim rozmiarze i po raz pierwszy w dziejach sądownictwa polskiego spotykana absolutna izolacja, tak ciężka i tak długotrwała, jest niewątpliwie przejawem nie celowych zarządzeń władzy sądowej, lecz wynikiem swoistej walki politycznej.

IV. Więzienie w Brześciu było dla uwięzionych, przeciw którym do dziś dnia jakiegokolwiek uchwytne oskarżenie nie jest znane, kaźnią bezprzykładną w prawidłowym więziennictwie. Więźniowie byli nie tylko nękani i głodzeni, ale bici przez oficerów i podoficerów, lub wręcz katowani, a nawet pozbawieni pociechy religijnej, gdy się jej domagali. W świetle grozą przejmujących wiadomości, które dzisiaj już są zebrane szczegółowo o znęcaniu się nad poszczególnymi uwięzionymi, przedstawia się to więzienie w Brześciu jako straszliwa hańba współczesnego życia polskiego, od której musi się odciąć wszystko, co jest zdrowem i uczciwym w społeczeństwie. Jest to sprawa rządu w Polsce i sposobu używania przezeń władzy, którą ma w rękę, jego stosunku do obowiązujących w państwie polskim praw, sprawa sędziów i prokuratorów, ich sumienia i ich szacunku dla prawa, sprawa czci munduru, noszonego przez wojsko polskie, sprawa naszego oblicza narodowego wobec świata, wreszcie sprawa całej naszej cywilizacji.

Wnioskodawcy.
Warszawa, dn. 9 grudnia 1930 r.

Typowe widowisko

Piszą nam z Warszawy:

Pierwszą sprawą merytoryczną, jaką zajmował się nowy Sejm, był wniosek nagły klubu B. B. o zmianę regulaminu sejmowego (o czym piszemy na innym miejscu — przyp. red.). Wniosek ten był już od dawna zapowiadany, zarówno w wywiadach członków rządu, jak i w oświadczeniach kierowników zespołu B. B. Można więc było przypuszczać, że przynajmniej pod względem prawnym będzie on szczególnie starannie zredagowany.

Tymczasem okazało się, że wniosek ten jest sprzeczny w poszczególnych punktach z konstytucją. Wnioskodawcy domagali się np. by Sejm uchwalał tajność posiedzenia na wniosek nie 30-tu, lecz 75-ciu posłów, tymczasem widocznie zapomnieli zajrzeć do konstytucji, gdyż ona to w art. 30 przewiduje liczbę 30-tu posłów dla ważności takiego wniosku. A regulamin sejmowy nie może zmieniać konstytucji. Poza tym nowy projekt regulaminu proponuje, by Sejm powoływał nadzwyczajne komisje absolutną większością ustawowej liczby posłów, co znowu jest sprzeczne z art. 32 konstytucji, który przewiduje, że w takim wypadku potrzebna jest tylko zwykła większość przy obecności 1/3 ustawowej liczby posłów. Słowem wnioskodawcy z klubu B. B. musieli projekt swój pisać bardzo na kolanie, skoro nawet do konstytucji nie zajrzeli przy jego opracowywaniu.

Gdy na wczorajszym posiedzeniu Sejmu poseł Stanisław Stroński z Klubu Narodowego czynił te rewelacje, zapanała na ławach klubu B. B. bardzo

wyraźna konsternacja, a na innych ławach — wesołość. Ani wnioskodawcy, ani tembardziej marszałek Sejmu nie mogli zakwestionować słuszności argumentacji posła Strońskiego, który przy tej okazji, przypominając zarzuty, jakie stawiano poprzednim sejmom o ich „niechlujnej” pracy ustawodawczej, stwierdził, że tego rodzaju opinia gotowa się ustalić o obecnym Sejmie, mimo iż zasiada w nim tak liczny klub większościowy.

Co prawda marszałek Sejmu nie przychylił się do propozycji posła Strońskiego, by wniosek klubu B. B. odrzucić jako sprzeczny z konstytucją i sprawę przekazać komisji regulaminowej, lecz pozostało silne wrażenie, że pierwszy krok klubu B. B. na gruncie sejmowym był bardzo niefortunny, a nawet pod względem prawnym kompromitujący. Nie jest to dobrą wróżbą dla ewentualnych wniosków konstytucyjnych klubu B. B.

Obóz prorządowy nie ma szczęścia do formułowań prawnych. Nie może on zrozumieć, że nie starczy mieć decydujący wpływ i władzę, w danym wypadku w Sejmie, ale trzeba jeszcze w tę władzę włożyć odpowiednią treść. A do tego potrzeba i wyrobienia politycznego i kultury politycznej. Miarę tę przykłada się tem większą do poszczególnych czynników politycznych, im większa jest ich siła i odpowiedzialność. W każdym razie niestaranne zredagowanie wniosku klubu B. B. i dobroduszne pouczenia, jakich mu udzielał poseł Stroński, sprawiły widowisko bardzo typowe dla obecnego stosunku.

Regulamin zwycięzców

Na drugim z kolei posiedzeniu Sejmu klub Bezpartyjnego Bloku zgłosił projekt nowego regulaminu obrad. Wniosek ten nie był dla nikogo niespodzianką, ponieważ był zapowiedziany w licznych enuncjacjach liderów stronnictwa rządowego, a ostatecznie przez marszałka Świtalskiego zaraz po jego wyborze.

Formalnie zgłoszony projekt jest zbiorem poprawek do poprzedniego regulaminu. Poprawki te idą jednak bardzo daleko zarówno w dalszym wzmocnieniu władzy marszałka Sejmu, jak i w ograniczeniu praw mniejszości sejmowych. Trzeba przypomnieć, że przed niespełna rokiem poprzedni Sejm dokonał rewizji regulaminu, przyczem władza marszałka doznała znakomitego u-

pełnienia wyraźnie domagał się ograniczenia skierowanych przeciw państwu i obliczonych na efekt zagranicą wystąpień komunistów i niektórych przedstawicieli mniejszości narodowych. Zależało to przede wszystkim od prowadzącego obrady marszałka, czy wicemarszałka, który mógł każdemu mówcy odebrać głos w podobnych wypadkach.

Nie wiemy jednak, co rozumie większość obecna przez sprzeczność ze ślubowaniem. Z doświadczenia, choćby z okresu wyborów, wiemy natomiast, że nieraz omawianie najoczywistszego faktu, np. znanej sprawy 8 milionów, uważano za wystąpienie antypaństwowe. W każdym razie trzeba stwierdzić, że według konstytucji ślubowanie poselskie opiera się na najlepszym rozumieniu i sumieniu samego ślubującego. Czy między sumieniem i rozumieniem posła z opozycji, a sumieniem p. Świtalskiego i jego zastępców nie będą zachodziły sprzeczności interpretacyjne?

Nowością z pewnym posmakiem sensacji jest skreślenie przepisu, że marszałek i wicemarszałkowie pobierają djeły aż do ukonstytuowania się nowego Sejmu. Sprawa ta była głośna po rozwiązaniu poprzedniego Sejmu, a obecny projekt jest podtrzymaniem stanowiska p. Piłsudskiego, który jako premier odmówił wypłacenia djeł p. Daszyńskiemu i jego zastępcom.

Bardzo daleko idą ograniczenia praw mniejszych klubów. Wnioski zwyczajne i interpelacje mają być podpisywane nie przez 15, jak dotąd, lecz przez 30 posłów, co w praktyce zmusi wszystkie kluby, prócz B. B. i Narodowego, do oglądania się za grzecznościowymi podpisami.

Do nagłości wniosku wymaga się nawet aż 75 podpisów i tu już nawet Klub Narodowy sam nie da rady. Wnioski mniejszości, zgłoszone w komisji, które nie uzyskały poparcia 1/6 członków, nie będą uwidaczniane w sprawozdaniach komisji. Tu warto zaznaczyć, że najliczniejszy po B. B. Klub Narodowy będzie miał na 31 członków komisji — 5, czyli mniej niż 1/6. Bardzo to dowiecnie i przewidująco pomyślane.

Nie będziemy wchodzić we wszystkie szczegóły tego kagańcowego regulaminu, którego niektóre przepisy są sprzeczne z konstytucją. Trzeba jednak wymienić jeszcze jeden przepis, który sięga poza granice sali sejmowej, bo w dziedzinę — prasy. Przepis ten brzmi: „Protokół i stenogram są wyłącznym stwierdzeniem przebiegu obrad Sejmu”.

Niewątpliwie prawnie tak jest. Ale pytanie, jak znowu ten przepis będzie interpretowany? Czy ostrze tego przepisu nie jest skierowane przeciw sprawozdaniom prasowym?

Okolo nowego projektu odbędzie się gorąca dyskusja, która z jednej strony odsłoni istotne zamiary wnioskodawców, a z drugiej wskaże na punkty projektu, niezgodne z duchem, a nawet wyrażnymi postanowieniami konstytucji. M. K.

Uchylenie konfiskaty

Nr. 283 „Słowa Pomorskiego” z dn. 6. bm. został skonfiskowany za artykuł p. t. „Brześć”, zawierający przedruki z innych, nieskonfiskowanych gazet.

Obecnie sąd powiatowy w Grudziądzu uchylił konfiskatę wydania grudziądzkiego „Słowa Pomorskiego”, zawierającego wspomniany artykuł. W postanowieniu swem sąd stwierdza, że w artykule tym brak jest znamion występku z par. 131 k. k.

„Artykuł ten bowiem — czytamy dalej w postanowieniu sądu — wyraźnie zaznacza, że wiadomości jego są przedrukami z innych czasopism, których nazwy artykuł ten wymienia i które zajęciu nie uległy, zatem brak świadomości autora, co jest istotnym wymogiem do przyjęcia kwalifikacji z § 131 k. k., a ponadto brak oznaczenia urzędzeń państwowych względnie zarządzeń zwierzchności, dla których chciano wywołać pogardę przez podanie w inkryminowanym artykule wiadomości”.

**POPIERAJĄCIE TANIE KUCHNIE
BO ONE KARMIA WSZYSTKICH
GŁODNYCH!**

Stosowne Podarki Gwiazdkowe
poleca bardzo tanio
PERFUMERJA — FOTO — DROGERJA
BR. MACHALLA,
POZNAŃ, ulica 27 Grudnia nr. 2.
Pw 7503-5043

Nie chcemy na razie zarzucać projektodawcom żadnych ubocznych celów. Obóz narodowy w poprzednich sejmach

Przeciwpolskie demonstracje studentów niemieckich

Berlin, 10. 12. (Tel. wł.) Studenci wyższych uczelni w Brunswiku urządzili dziś demonstrację protestacyjną przeciw rzekomym gwałtom, dokonanym na mniejszości niemieckiej na Śląsku. Po wygłoszeniu kilku przemówień przyjęto rezolucję, utrzymaną w bardzo ostrym tonie, w której niemiecka młodzież akademicka potępia gwałty powstańców śląskich, wyrażając przekonanie, że młodzież akademicka wszystkich państw kulturalnych odnieśli się do swych rządów, aby je skłonić do wystąpienia przeciw rządowi polskiemu. Gdy kilku z zebranych

przeciw przyjęciu tej rezolucji protestowało, doszło do wielkiego zamieszania. Protestujących studentów po zbitiu z sali usunięto.

Berlin, 10. 12. (Tel. wł.) Prócz demonstracji bezrobotnych w Hamburgu doszło dziś wieczorem do demonstracji o poważnym charakterze w Duesseldorfie. Tylko dzięki zdecydowanej akcji silnych oddziałów policji nie doszło do zaburzeń. Przy rozpraszaniu demonstrantów aresztowano 165 osób; dalsze dwie osoby zostały aresztowane za wybicie szyby w oknie wystawowym.

Berlińskie awantury hitlerowców

w związku z filmem „Na zachodzie bez zmian“ wielką aferą polityczną.

Berlin, 11. 12. (Tel. wł.) W dalszym ciągu widoczny jest rozdźwięk między ministerstwem Reichswehry a urzędem ministerstwa spraw zagranicznych w poglądzie na wyświetlanie filmu „Na zachodzie bez zmian“. Urząd spraw zagranicznych nie zmienił swego stanowiska dawnego i nie ma żadnych zastrzeżeń przeciw filmowi. Poza to Urząd spraw zagranicznych zwrócił się już do szeregu niemieckich placówek dyplomatycznych zagranicą o informację, jakie wrażenie wywarły tam ostatnie wypadki berlińskie.

Niezależnie od tego wczorajsza prasa demokratyczna przyniosła wiadomość o tem, że minister Spraw Wewnętrznych Rzeszy dr. Wirth, któremu podlega cenzura filmowa, osobiście zapoznał się z treścią filmu „Na zachodzie bez zmian“ i wystąpił z inicjatywą, ażeby cały gabinet Rzeszy obecny był na przedstawieniu tego obrazu dla wyrobienia sobie obiektywnego zdania. W tym też celu, jak donosi również „Germanja“, odbył się dziś przed południem pokaz tego filmu w gmachu ministerstwa spraw wewnętrznych Rzeszy.

Berlin, 11. 12. (Tel. wł.) Podczas demonstracji hitlerowców przeciwko filmowi „Na zachodzie bez zmian“ aresztowany został na goścym uczynku poseł hitlerowski Fabricius, którego w trybie doraźnym skazano na grzywnę z zamiarą na karę więzienną.

W związku z aresztowaniem tego posła frakcja hitlerowska zgłosiła na posiedzeniu Reichstagu wnioski o natychmiastowe wypuszczenie go na wolność. Wobec sprzeciwu ze strony lewicy, hitlerowcy zażądali niezwłocznego zwolnienia konwentu senjorów dla rozpatrzenia tej sprawy. Posiedzenie Reichstagu zostało w tym celu przerwane.

Po ponownym podjęciu obrad przewodniczący Reichstagu Loebe zawiadomił Izbę, że konwent senjorów uchwalił nie sprzeciwiać się postawieniu wniosku o wypuszczenie Fabriciusa na wolność na porządku dziennym obrad Reichstagu. Na wniosek prezydenta Loebego Izba jednomyślnie uchwaliła bez debaty zażądać wypuszczenia Fabriciusa.

prezydenta Hoovera, przyjęła bez poprawek ustawę rządową o przeznaczeniu 110 milionów dolarów na pomoc dla bezrobotnych przez zatrudnienie ich przy budownictwie i układaniu dróg. Uchwala ta zadowolila prezydenta Hoovera.

Lepiej późno, jak nigdy...

prof. Szymański pożegnał się z niewdzięczną „polityką“

Warszawa, 10. 12. (PAT.) „Gazeta Polska“ dowiaduje się, że b. marszałek Senatu prof. Szymański, który — jak wiadomo — nie kandydował do Izby ustawodawczych wycofuje się z życia politycznego i zamierza oddać się całkowicie pracy naukowej jako profesor uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie.

Echa zajść w teatrze toruńskim

Toruń, 10. 12. (Tel. wł.) Wczoraj podaliśmy wiadomość o niebywałym zajściu w teatrze toruńskim. Obecnie „Słowo Pomorskie“, donosząc o tem zajściu, stwierdza, że sprawcą jego był komendant Policji Państwowej na m. Toruń komisarz Konarski. Jak wiadomo obrzucił on biletera, który nie chciał wpuścić go na salę po rozpoczęciu przedstawienia epitetami tego rodzaju „świnia pomorska“, „morda pruska“.

Jugosławia zamawia w Niemczech żaglowiec szkolny.

Gdynia, 11. 12. (Tel. wł.) Jak donosi „Hamburger Fremdenblatt“, rząd jugosłowiański zamówił w Hamburgu, w stoczni „H. C. Stülcken Sohn“, żaglowiec szkolny o rozmiarach: długość 41 mtr., szerokość 8,9 mtr., wysokość do burty 4,5 mtr. Żaglowiec będzie posiadał trzy maszyny, w tem dwa o żaglowaniu gąflowem. Przewidziany jest motor pomocniczy (Diesel) o sile 300 k. m. Żaglowiec ma być gotowy we wrześniu roku przyszłego i przy pomocy samego silnika rozwijać szybkość 8 mil morskich na godzinę.

Spór między zakonem Maltańskim a Jerozolimskim

Rzym, 11. 12. (PAT) Oczekuje się tu rezultatów sporu, jaki ma miejsce pomiędzy Zakonem Maltańskim a Zakonem Jerozolimskim Św. Grobu. Zakon Maltański wezwał oficjalnie Zakon Jerozolimski do zaprzestania stosowania formuł, zachowywanych przy nadawaniu odznak właściwych jedynie tradycyjnie kapituł Zakonu Maltańskiego. Jak wiadomo, najwyższym zwierzchnikiem Zakonu Św. Grobu jest patriarchy Jerozolimy. Najprawdopodobniej Watykan wypowie się w tej sprawie, która wywołała wielkie zaciekawienie w zainteresowanych tutaj sferach.

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8.89,50 zł, w Gdańsku na Warszawę 8.924 zł.

Kurs mark i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu, płacił dziś za 100 mkn. w dewizach 212,53 do 212,83 zł, gotówką 210,13 zł; za 100 guld. gd. w dewizach 172,93 do 173,19 zł, gotówką 172,59 zł.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, 11. 12. 1930 r.

Dzisiejsza giełda, która była również spokojna, nie wykazała żadnej zmiany. Z papierów procent. wzgl. lokacyjnych dokonywano dość dużych obrotów 5 proc. pożyczkowa, za którą płacono 49 1/2 %, również poszukiwano 8 proc. listy dolarowe (stare) Pozn. Ziem. Kredyt. po 90 1/2 % (przy dew. 8.90) i premj. dolarowe po 54.— (za sztukę 5-dol.), 6 proc. listy żytnie były w oddaniu po 17,50 (za 1 ctr. mtr.).

Akcje bankowe bez transakcyj. Z akcji przemysłowych doszło do notowania Cegielskim, za który płacono 38.— i „Goplana“, którą silnie poszukiwano po 8.—

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej. Papiery procentowe:

(Kurs w procentach nominalu)
5% Pożyczka konwersyjna 49,50 % P.
8% dolarowe listy Pozn. Ziem. Kredyt. 90 1/2 % P.

(Kurs w złotych).
6% listy żytnie Pozn. Ziem. Kred. 17,50 O.
5% Pożyczka premjowa serja II 54.— P.

Akcje przemysłowe:
(Kurs w złotych za 1 akcję).
Cegielski H. I em. zł. 38.— P.
Goplana I—II em. zł. 8.— P.
Tendencja spokojna.

Urzędowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Poznań, 11. 12. 1930 r.

W a r u n k i: Handel hurtowy, parytet Poznań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.:

Standardy: a) żyta 694,5 gr. (118,2 f. w. h.); b) pszenicy 744 gr. (126,4 f. w. h.); c) jęczmienia przemiałowego 667 gr. (113,1 f. w. h.); d) owsa 568,5 gr. (78,1 f. w. h.).

„Ceny orientacyjne“ parytet Poznań

Zyto	18,25—18,75
Usposobienie spokojne.	
Pszenica	23,25—24,75
Usposobienie słabe.	
Jęczmień przemiałowy	20,00—21,50
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień browarowy	25,00—27,00
Usposobienie spokojne.	
Owies	18,75—20,00
Usposobienie stałe.	
Mąka żytnia wł. work. 65%	31,50
Usposobienie słabsze.	
Mąka pszenna 65% wł. work.	44,00—47,00
Usposobienie słabsze.	
Otręby żytnie	11,25—12,25
Otręby pszenne	13,00—14,00
Otręby pszenne (grube)	14,50—15,50
Rzepak	41,00—43,00
Groch Victoria	27,00—32,00
Ziemniaki jadalne	2,00—2,30

Ogólne usposobienie spokojne.
Uwagi: Obroty na odmiennych warunkach: 45 tonn pszenicy.
Ziemniaki fabryczne bez obrotów.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 11. 12. 1930 r.

Waluty Gotówka

Dolary St. Zjedn. tr.:	—		
Dewizy:	trans.	sprzed.	kup.
Budapeszt	156,05	156,45	155,65
Holandja	359,4	360,44	358,64
London	43,35	43,46	43,24
Nowy Jork	8,913	8,933	8,893
Nowy Jork kabel	8,924	8,944	8,904
Paryż	35,7	35,16	34,98
Praga	26,47	26,3	26,41
Szwajcaria	173,03	173,46	172,60
Sztokholm	239,50	240,10	238,90
Włochy	46,75	46,87	46,63
Berlin	212,93		

Tendencja mocna.

Papiery wartościowe i obligacje:

5% pożycz. premj. dol.	56,50	55,00
5% pożycz. konw.		50,25
3% pożycz. bud.		50,00
10% pożycz. kol.		104,50

Akcje w złotych:

Bank Polski	155,00—154,50
Bank Zachodni	0,00—70,00
W. T. F. Cukru	0,00—33,00
W. T. Węgla	0,00—36,50
Modrzejów	9,75—9,50
Starachowice	13,25—13,00

Tendencja słabsza.

Komentarz.

Z papierów państwowych mocniejsza 10 proc. pożycz. kol., słabsza dolarówka. Dla listów zast. tendencja niejednolita, dla akcji przeważnie słabsza. Z bankowych słabszy Bank Polski, utrzymany Bank Zachodni. Cukier utrzymany, Węgiel mocniejszy, z metalurgicznych Modrzejów i Starachowice słabsze.

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1000 kg. reszta za 100 kg.

Berlin, 11. 12. 1930 r.

Pszenica ma. ch. 75—76 kg	242,00—243,00
Tendencja słabsza.	
Zyto march. 70—71 kg.	156,00—158,00
Tendencja utrzymana.	
Zyto march. 69 kg. tr.	0,00—155,00
Tendencja utrzymana.	
Jęczmień march. brow. od st. załadowania	202,00—220,00
Tendencja spokojna.	
Jęczmień pastewny i przemysłowy	190,00—194,00
Tendencja spokojna.	
Owies march. od st. załad.	139,00—144,00
Tendencja mocniejsza.	
Mąka pszenna	29,00—36,75
Tendencja spokojna.	
Mąka żytnia przemiał. do 60%	24,00—27,00
Tendencja wzmocniona.	
Ospa pszenna	10,15—10,40
Tendencja spokojna.	
Ospa żytnia	9,00—9,50
Tendencja spokojna.	
Groch Victoria	24,00—31,00
Groch jadalny	23,00—25,00
Groch pastewny	19,00—21,00
Peluszka	20,00—21,00
Bób polny	17,00—18,00
Wyka	18,00—21,00
Makuch rzepakowy	9,30—10,00
Ma uch lniany	15,20—15,50
Wytłoki suche paryt. Berlin	5,50—5,90
Srót Soja	13,50—13,80
Ziemniaki jadalne białe	1,00—1,15
Ziemniaki czerwone i nieb. z Odenwald	1,20—1,35
Ziemniaki jadalne żółte	1,40—1,60
Ziemniaki fabryczne	5—6 fg.

Ogólna tendencja niejednolita.

Notowania „łotego“ w Berlinie

z dnia 11. 12. 1930 r.

Wypłaty na Warszawę	46,825—47,025
Noty wielkie	46,75—47,15

Misja Laval'a rozbita o kartel lewicy

Kto będzie trzecim z rządu po sen. Barthou i Lavalu

Paryż, 11. 12. (Tel. wł.) Misja Laval'a rozbiła się, jak było do przewidzenia, o stanowczy spór radykałów, którzy odmówili wejścia do gabinetu razem z Tardieu, mimo, że im ofiarowano 6 portfelów. „Le Journal des Debats“ pisze z tego powodu:

„Od samego początku przesilenia rządowego kartel lewicowy rozpoczął zasadniczą walkę przeciwko większości Izby. Skandal finansowy Oustrica wytworzył atmosferę, przypominającą czasy budowy kanału Panamskiego. Sami radykałowie, którzy mieli zamiar wykorzystać tę sprawę, są obecnie raczej zażenowani. Wobec tego wszystkiego należy stwierdzić, że senat obalając gabinet Tardieu, spowodował prawdziwy kryzys polityczny.“

Paryż, 11. 12. (Tel. wł.) Dzienniki

czynią najrozmaitsze horoskopy co do osoby, do której wróci się prezydent Doumergue w sprawie utworzenia nowego gabinetu. Dziennik L'Oeuvre dowodzi, że jest wskazane, aby prezydent powierzył misję tę osobistości zajmującej stanowisko wybitne. Gazeta wyraźnie wskazuje na Brianda, o którym zresztą przebąkują inne pisma lewicowe.

Inne dzienniki ostro napadają na radykałów za stanowisko zajęte przez nich wobec Tardieu.

Prasa lewicowa jest mniej sceptycznie nastrojona. Całą winę dotychczasowych niepowodzeń zwała na Tardieu, który obstaje przy chęci wzięcia w imię większości podtrzymującej go w Izbie udziału w nowym gabinecie.

Proces gen. Walleniusa

Helsingfors, 11. 12. (PAT) — Rozpoczął się tu dziś proces przeciwko sprawcom porwania był. prezydenta Stahlberga. Więzienie, gdzie przeby-

wają aresztowani, otoczone zostało wzmocnionymi oddziałami policji. Protokoły śledztwa są tak obszerne, że odczytywanie ich potrwa kilka dni.

Rozbieżności między prez. Hooverem a amerykańskim parlamentem

Waszyngton, 11. 12. (PAT) Prezydent Hoover w ostrem publicznym oświadczeniu wzywa kongres, aby przy uchwalaniu budżetu nie przekraczał ram, zakreślonych w jego dorocznym orędziu budżetowym, i wyraża pod adresem Kongresu przestrożę, że nie należy uzdrawiać sytuacji ekonomicznej kraju za pomocą pieniędzy skarbowych. Następnie prezydent oświadcza, iż różne projekty senatu niesienia bezpośredniej pomocy państwowej dla bezrobotnych nie są niczem innym, jak „wygrywaniem ludzkiej nędzy dla swych celów politycznych.“

Prezydent z kolei zaznacza, iż jest zaniepokojony działalnością kongresu wprowadzającego ustawy, które, jak ocenia, zwiększą o olbrzymie sumy wydatki, których prezydent sam się

domaga po gruntownym rozpatrzeniu sytuacji. Prezydent stwierdza, że podniesienie podatków musi fatalnie odbić się zarówno na masach pracujących i na rolnikach, jak i na przemysle, i wyraża wreszcie przeświadczenie, że „naród amerykański nie będzie wprowadzony w błąd przez tych, którzy chcą wyzyskać sytuację dla zrobienia kapitału politycznego dla siebie.“

Nie upłynęło nawet dwóch godzin po ogłoszeniu powyższego oświadczenia, gdy senat odpowiedział na nie uchwaleniem jednej z tych ustaw, które właśnie prezydent Hoover zaatakował, a mianowicie ustawy, przeznaczającej 60 milionów dolarów na pomoc doraźną dla dotkniętych klęską suszy. Natomiast izba reprezentantów, w sposób bardziej posłuszny w stosunku do

KIEPURA W RADJO

16 grudnia 1930 r.

Nie zwlekaj z nabyciem
radioodbiornika. nr 5-73

Pierwszy akt przesilenia rządowego we Francji

Paryż, 10 grudnia.

Około północy rozeszła się w niedzielę wiadomość, iż p. Barthou rezygnuje z powierzonych mu misji utworzenia nowego gabinetu. Należy zaznaczyć, iż nie zdziwiło to nikogo, od początku bowiem panował jak największy sceptycyzm co do jego wysiłków postawienia na nogi silnego rządu, t. j. takiego, któryby miał zapewniony dłuższy żywot parlamentarny.

Jeżeli ta próba ministerstwa „pojednania republikańskiego” z p. Barthou jako prezesem ministrów i może ministrem spraw wewnętrznych, spełnia na niczem, to jednak jest ona niezmiernie interesująca, gdyż ujawniła w pełni krętacką grę radykałów. Ich przedstawiciele bowiem w Senacie obalili p. Tardieu pod pretekstem, iż stoi on na przeszkodzie pojednaniu republikańskiemu. Radykali wogóle szafują jak mogą tem słowem, bo wydaje im się zawsze, że posiadają monopol na republikę. Gdy jednak przyszło do zrealizowania owego pojednania na podstawie szeroko zrozumiałych interesów narodowych, to stronnictwo p. Daladier zażądało wyłączenia grupy p. Marina. O to bowiem rozbiła się właściwie cała kombinacja p. Barthou. Wyszło zatem na jaw, że chodziło przede wszystkim o partyjność, personalja, a nie o żadne pojednanie.

P. Tardieu natomiast, któremu ofiarowano podobno skromną tekę robót publicznych we formującym się rządzie, zapewnił p. Barthou, iż na nią przystaje i obiecuje współpracę, ale zastrzegając, że nie zgodzi się na żadną kombinację, skierowaną przeciwko jego większości, której „autorytet pozostaje nietknięty”. Inaczej mówiąc, że nie zgodzi się na wykluczenie z przyszłego gabinetu przedstawiciela najsilniejszej z grup republikańskich narodowych, a mianowicie grupy p. Marina. Było zresztą do przewidzenia, że solidarnie z nią iść, będzie zarówno Akcja Demokratyczno-Społeczna (Maginot-Reynaud) jak oczywiście i republikańskie lewicowców, t. j. grupa samego p. Tardieu. Przytem inny fakt znamienity. Lewica radykalna, która, jak wiadomo, nie przestawała kopać dołków pod byłym prezesem ministrów, orientując się jednak w sytuacji, przegłosowała na nadzwyczajnym swem zebraniu dużą większością głosów porządek dzienny, wyrażający zaufanie względem p. Tardieu.

Dlaczegoż jednak tak o jego względy ubiegał się p. Barthou, jakkolwiek na łamach tygodnika „Les Annales” prowadził przeciwko niemu kampanję? Odpowiedź prosta: P. Barthou, usiłując uformować rząd, zdawał sobie doskonale sprawę, że będzie mu trudno rządzić bez współpracy p. Tardieu, a niemożliwym przeciwko niemu. Jest to najlepszym dowodem, że były premier, obalony przez trzy tylko lekkomyślne głosy w senacie, pozostawał i pozostaje panem sytuacji.

Musieliby się z tym faktem liczyć również i radykałowie. Spuścili bowiem nieco z tonu, ograniczając początkowo swe apetyty co do liczby posiadania przez nich tak ministerjalnych. P. Barthou bowiem ofiarował trzem przywódcom partii, pp. Deladier, Herriotowi i Chautemps, a także p. de Jouvenel, cztery ministerstwa, ale bez ministerstwa spraw wewnętrznych i sprawiedliwości, o które tak się dążyli. Należy zaznaczyć, że p. Herriot usunął się, pod pretekstem, że miasto Lyon, którego jest merem, dotknięte niedawno straszną katastrofą, pochłania go w obecnej chwili całkowicie. Niektórzy jednak przypuszczają, że nie wierząc bardzo w doświadczenie do skutku kombinacji p. Barthou, wolał zarezerwować się na przyszłość.

Pod koniec jednak dnia, radykali, sądząc, że już dobiłają do portu ministerjalnego, wystąpili z ultimatum. Za warunek bowiem wejścia do gabinetu p. Barthou stawiali wykluczenie zeń

członków Unji Republikańsko-Narodowej. Poseł Merlant, któremu chciano zaproponować jedną z tek, nie miał zdaniem radykałów być mandatarjuszem swego stronnictwa, ale objąć ją w swem własnym imieniu.

Sformułowanie podobnego żądania równało się obaleniu całej formacji gabinetowej p. Barthou. Pozostawało mu bowiem pod koniec do wyboru albo utworzyć gabinet w rodzaju tego, z jakim poprzednio rządził p. Tardieu, albo też radykalny, któryby miał słabe szanse przeżycia kilku tygodni po pierwszej deklaracji ministerjalnej. P. Barthou, zdając sobie sprawę z tych trudności, rzekł się powierzonego mu zaszczycu uformowania ministerstwa pojednania republikańskiego, o które rzekomo dobijają się radykałowie, ale na rzecz którego nie chcą uczynić żadnych ustępstw, pod pretekstem, że nie pozwalają im na nie ich zasady i doktryny laickie!

Jest niewątpliwe, że w tem ostatnim przesileniu wpływy masonskie odegrały znaczną rolę. Niemniej jednak, radykałowie z Senatu nie aprobowali bezwzględnie nieprzejednaną a swych kolegów z Izby, jakkolwiek obalili gabinet p. Tardieu.

W świetle ostatnich wypadków, nie można powiedzieć, aby radykali zyskali na prestige'u. Natomiast solidarność większości narodowej wzrosła, a tem samem siła jej się wzmocniła. Godzi się ona nawet na rozszerzenie się do grup radykalnych, lecz nie chcą dla ich może pięknych, ale niepewnych oczów wprowadzić niesnaski we własne szeregi, o co jednak tym ostatnim właśnie chodzi. „Koncentracja” bowiem oraz ogłoszone „pojednanie” miało radykałom jedynie dopomóc do dojścia do władzy. Radykali boją się jak djabeł święconej wody narodowo-katolickiej grupy p. Marina, a natomiast są gotowi w każdej chwili rzucić się w objęcia „kochanego Bluma” i praktykować na wielką skalę politykę międzynarodową. Całe nieszczęście dla nich, że francuscy marksiści z zainteresowaniem tylko śledzą bieg wypadków, w przekonaniu, iż każde nowe osłabienie wewnętrzne partii p. Deladier będzie wodą na młyn socjalistyczny.

W różnych perypetyjach tego przesilenia, olimpijski spokój zachowuje tylko p. Briand, zapewniając na lewo i na prawo, że ani jednym, ani drugim nie odmówi swej współpracy. Radykali widzieliby go chętnie premierem. To też jeden z socjalistów nie bez słuszności wyraził się, iż Quai d'Orsay stało się prywatną własnością nienaruszalnego ministra spraw zagranicznych. Gabinet upadają, ale Lokarno jest kontynuowane...

Jest jeszcze jedna sprawa, która nie daje spać spokojnie radykałom. To owa komisja, rozpatrująca aferę Oustrica. Około 50 parlamentarzystów miało być skompromitowanych, a ponieważ większość podobno należy do ich obozu, więc chodzili pogłoski, że pragnęliby tę aferę umorzyć! Mysł e i, że uda im się to zapomocą nowych kombinacji rządowych. Ponieważ te wiadomości, więc w rozgoryczeniu całą winę za rozbięcie się formacji p. Barthou zwałają naturalnie na... p. Tardieu. Dopomagają im do tego zresztą gorliwie i socjaliści. Żadne jednak jermjady sytuacji nie zmieniają. P. Laval bowiem, czy też jego następca, będą mogli utworzyć gabinet, albo operujący się na jednej większości narodowej, jaka istnieje w Izbie, albo też przeciwko niej. Wszelkie kompromisy wprowadzą tylko chaos polityczny, a rząd, w tych warunkach ukonstytuowany, będzie miał jedynie efemeryczne istnienie. Dlatego też przewidują niektórzy, że p. Poincaré da się nakłonić wreszcie na objęcie władzy, aby położyć koniec trudnej, a interesom kraju szkodliwej sytuacji, jaką wywołało nierozważne głosowanie lewicowych senatorów.

L. Briares.

Odol

niezrównana woda do ust

Tw 746

Zwolnienie aresztowanych

W ubiegłą sobotę na polecenie sądu w Brodnicy zwolnieni zostali z więzienia śledczego w Toruniu członkowie Młodych O. W. P. w Nowemmieście: Antoni Obremski i Kazimierz Pawski. Wymienieni członkowie pozostawali w więzieniu 31 dni.

Pozostają nadal w więzieniu śledczym kontroler Młodych O. W. P. red. Zbigniew Łukaczyński i członek O. W. P. w Nowemmieście Stefan Leski.

Urywki z „Dziadów”

W ostatnim numerze (50) warszawskiej „Myśli Narodowej”, w dziale „Na marginesie”, przytoczono wyjątki z Adama Mickiewicza „Dziadów”. Są to ustępy z III części „Dziadów”, aktu I, sceny VII, zatytułowanej „Salon warszawski”. Słowa poniższe wypowiada w tej scenie Adolf (Januszkiewicz):

Aż niedawno przed domem żony w nocy dzwonią.
Otworzono: oficer i żandarm pod bronią,
I wiezień. — On! — Każą dać pióra i papieru —
Podpisać, że wrócony żywy z Belwederu.
Wzięli podpis i, palcem pogroziwszy: „Jeśli Wydasz...” i nie skończyli; jak weszli, odeszli...

Utył — ale to była okropna otyłość:
Wydeła go zła strawa i powietrza zgniłość,
Policzki mu nabrzmiwały, poźółkły i zbladły,
W czole zmarszczki pół wieku, włosy wszystkie spadły...

Lecz nie wiedzieć, kto szerzył w Warszawie powieści,
Że mu przez wiele nocy spać nie dozwolano,
Że karmiono śledziami i pić nie dawano,
Że pojono opium, nasylano strachy,
Larwy, że laskotano w podeszwy, pod pachy...

...Ach, wszystko, co przecierpiał w swych męczarniach dziennech
I wszystko, co przemyślił w swych nocach bezsennych,
Wszystko poznałem w jednej chwili z jego oka!

P. Kwiatkowski na „dożywociu”

Warszawa, 11. 12. (PAT.) Jak donosi „Gazeta Polska”, były min. przem. i handlu poseł Eugenjusz

Dla pięknych włosów,
pielegnowanych Pixavonem

obecnie też

Pixavon-Shampooon

Nadaje włosom świeżość i puszystość.

Paczuszka wystarcza na dwa razy i kosztuje tylko

50 groszy.

Tw 746

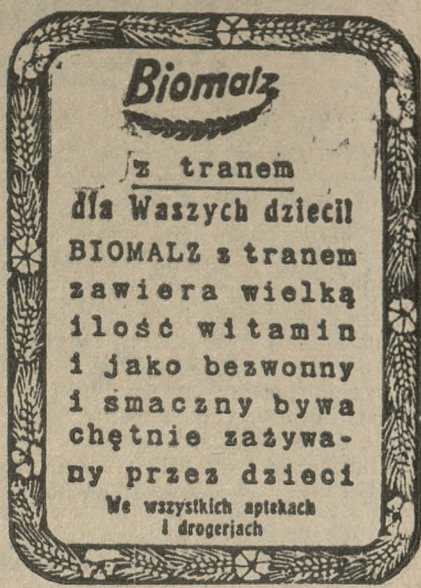

NAJLEPSZE
MYDŁO
DOBY OBECNEJ

TRIUMF MAJOLA

ładnie pachnie
dobrze się pieni
niedrogo kosztuje

Pw 2318

Biomalz

z tranem

dla Waszych dzieci
BIOMALZ z tranem
zawiera wielką
ilość witamin
i jako bezwonny
i smaczny bywa
chętnie zżywa-
ny przez dzieci

We wszystkich aptekach
i drogerjach

Pw 7 619-71,294

Dlaczego nie
mamy wyglądać
zawsze na lat 20?

Należy tylko przywrócić naturalny kolor
siewajacym włosom nie licujacym z ca-
łością m odegó wyglądu.

Wszak można z łatwością to osiągnąć
i przytem tak skutecznie, że nikt nie bę-
dzie w stanie domysleć się zabiegu, pod
warunkiem jednak, że do tego celu użyta
będzie znana na całym świecie, niesko-
dliwa farba do włosów

L'ORÉAL - PARIS

Do nabycia wszędzie.

nr 5971

Kwiatkowski udaje się w najbliższych
dniach na urlop wypoczynkowy do
Zakopanego. Po tym wypoczynku p.
Kwiatkowski objął ma naczelną dy-
rekcję Państwowych Zakładów Azoto-
wych w Mościcach.

Podatek dochodowy od dodatku mieszkaniowego

Warszawa, 11. 12. (PAT.) Jak podają dzienniki, kierownik Ministerstwa Skarbu zarządził odroczenie do końca r. 1931 pobierania podatku dochodowego od dodatku mieszkaniowego, wypłacanego funkcjonariuszom państwowym i samorządowym. Jednocześnie Ministerstwo Skarbu umarza podatek dochodowy nie pobrany z tego tytułu w r. 1929.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Pierwsze posiedzenie sejmiku gdańskiego

(Od własnego korespondenta „Kurjera Poznańskiego“)

Genewa — Belgrad

Z prawdziwym zadowoleniem przychodzi nam porównać rezultaty dwóch akcji międzynarodowych, z których jedna rozgrywa się na terenie genewskim, zaś druga na terenie wschodnio-południowo-europejskich państw rolniczych. Przypominamy się chętnie do „Schadenfreude“ (toż to takie ludzkiel), z jaką przyglądamy się „młóceniu słomy“ nad jeziorem lemańskim w przeciwieństwie do realnej, konkretnej roboty, widocznej na konferencjach wspomnianych państw rolniczych. Dwie te akcje biegną koło siebie równocześnie i dlatego stosunkowo łatwo porównać ich postępy.

Dnia 26 listopada r. b. zamknięta została w Genewie międzynarodowa konferencja, zwolana „dla zespolenia akcji gospodarczej“. Na pierwszym punkcie obrad znajdowała się owa nieszczęsna międzynarodowa konwencja handlowa z dn. 24 marca r. b., która jakoś nie może doczekać się ratyfikacji. I tym razem odczono termin składania ratyfikacji, na dzień 25 stycznia 1931, pierwszy bowiem termin minął bezskutecznie. Ale nie w tem sek. Dyskusja, która poprzedziła wspomnianą uchwałę wykazała namacalnie jałowość poczynań pacyfikacyjnych, cierpliwie podejmowanych w Genewie.

Mianowicie Francja oświadczyła przez usta swych delegatów, że również w sprawach gospodarki europejskiej trzyma się tezy wysuwanej przez nią na konferencjach dot. rozbrojenia wojakowego, a mianowicie kolejności programu „rozbrojenia ekonomicznego“, ułożonej w ten sposób, aby na pierwszym miejscu stał „arbitraż“ (tj. możność rozstrzygnięcia sporów gospod. międzynarodowych w drodze międzyn. trybunałów rozjemczych), na drugim — „bezpieczeństwo“ (a więc usunięcie wszelkich niedozwolonych normalnie przejawów protekcyjnizmu, jak protekcyjnizm administracyjny, dumping itd.), na trzecim dopiero zaś — „rozbrojenie“ (czyli właściwe obniżenie taryf celnych).

Nareszcie gospodarczym konferencjom genewskim odświeżono oblicze. Stosowanie metod przyjętych na konferencjach rozbrojeniowych! Brawo! Jest to najskuteczniejszy sposób na pochowanie hasel szerczonych w Genewie od maja 1927 roku. Bo tak, jak beznadziejne są konferencje rozbrojeniowe, tak beznadziejne będą i konferencje gospodarcze, jeśli tych samych będą się trzymać metod.

Już niejednokrotnie wskazywaliśmy na to, że Genewa podjęła się pracy, wykraczającej ponad siły współczesnego świata. Nie można zaczynać przebudowy od góry, trzeba zacząć od dołu! Trzeba pracy od podstaw!

Tej pracy od podstaw, która charakteryzuje budowę bloku państw rolniczych. Polska może się pocieszyć powodzeniem swojej inicjatywy. Oto, na ostatniej konferencji eksportowej w Belgradzie (10. — 12. 11. 30.), postanowiono nie mniej, nie więcej, jak utworzenie wspólnej organizacji wywozu i importu zboża, a później również i pozostałych produktów rolniczych... Organizacja ta ma się opierać na systemie reglamentacji wywozu zboża, co z jednej strony podniesie jakość i cenę eksportowanego produktu (na pohybel importowi zboża zamorskich), z drugiej zaś strony wyeliminuje wzajemną konkurencję państw należących do porozumienia.

To właśnie nazywa się — pracą od podstaw: nie można wolać: — „Stop! Więcej już nie będziemy podnosić barier celnych“, albo też: — „Moi Panowie! Znieście zakazy przy- i wywozu!“, boć przecież zarówno wysokie cla, jak i zakazy mają swoje uzasadnienie, swoją rację, której zawsze ktoś bronić będzie. Zupenie tak, jakby dwóch ciężko chorych powiedziało sobie: — „Drogi Kolego! Zawieramy umowę, że od jutra nie będziemy mieć gorączki!“ Trzeba usunąć przyczyny choroby, a objawy jej znikną same przez się...

Jeśli więc państwom przemysłowym niewygodne są wysokie taryfy celne państw rolniczych, to niechajże zrozumieją motyw, dla których te taryfy są stosowane w państwach rolniczych! Zdaje się, że konsolidacja bloku t. zw. małych państw wschodnich nauczy mocarstwa niejednego...

Nowa organizacja zawodowa

Przed niedawnym czasem zawiązało się przy Związku Towarzystw Kupieckich w Poznaniu Zrzeszenie Samodzielnych Przedstawicieli Handlowych.

Do zadań Zrzeszenia należy:

1. podniesienie stanu przedstawiciela handlowego do poziomu takiego, jakim był przed wojną, co w zachodnio-europejskich krajach już nastąpiło;
2. dążenie, by przedstawicielstwa spoczywały w rękach osób lub firm solidnych, o kwalifikacjach fachowych, zasługujących w zupełności na zaufanie zarówno ze strony wytwórcy jak i odbiorcy;
3. obrona słuszych praw zawodu przedstawiciela handlowego, gdyż zarówno ten u nas pod każdym względem jest upośledzony;
4. przeciwdziałanie opanowywaniu rynku tutejszego przez reprezentantów zagranicznych, nie mających siedziby swej w Polsce z pominięciem przedstawiciela polskiego, co również połączone jest ze stratą dla skarbu państwa.

Zycząc nowopowstałej organizacji wszelkiego powodzenia, wyrażamy nadzieję, że kupiectwo poznańskie popierać będzie na każdym kroku zrzeszonych polskich przedstawicieli handlowych a omijać przedstawicieli obcych w myśl nakazu solidarności narodowej.

KRONIKA GOSPODARCZA Z KRAJU

(k) **Ważne zebranie kupiectwa branży cukrowej.** W niedzielę, dnia 14 grudnia br. o godz. 11 przed południem w wielkiej sali „Domu Kupieckiego“ w Poznaniu przy ul. Zwierzynieckiej 12, odbędzie się ważne zebranie kupiectwa branży cukrowej i czekolady. Uprasza się wszystkich zainteresowanych w Poznaniu i woj. poznańskiego, o niezawodne wzięcie udziału w zebraniu.

(k) **Ważne dekrety Prezydenta.** Dziennik Ustaw R. P. nr. 86 z dnia 6 grudnia 1930 przynosi 12 rozporządzeń Prezydenta R. P. z mocą ustawy dotyczących: zmiany niektórych postanowień o wyłączności portów polskich dla wychodźstwa; zmiany ustawy z 3 sierpnia 1922 o Najwyższym Trybunale Administracyjnym; zmiany ustawy o państwowej służbie cywilnej; zezwolenia na zabezpieczenie na hipotece Ordynacji Zamojskiej zapisu kaucyjnego; zmiany art. 57 oraz uzupełnienie art. 67 ustawy o podatku majątkowym; zmiany rozporządzenia Prezydenta R. P. o organizacji administracji lasów państwowych; zmiany ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych; zmiany rozporządzenia Prezydenta R. P. o prawie budowlanym i zabudowywaniu osiedli; zmiany niektórych postanowień rozporządzenia Prezydenta R. P. o prawie o spółkach akcyjnych; zmiany uzupełnienia ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych lub zaginionych bez własnej winy, których śmierć, względnie zaginięcie, pozostaje w związku przyczynowym ze służbą wojskową; zmiany i uzupełnienie rozporządzenia Prezydenta R. P. o połączeniu (fuzji) państwowych instytucji kredytowych w Banku Gospodarstwa Krajowego oraz sprawy regulowania obrotu węgla.

Z ZAGRANICY

(z) **Prace nad zrationalizowaniem podziału złota.** W rezultacie konferencji, która odbyła się pomiędzy Mac Garrah, prezesem Banku Wyplat Międzynarodowych, prezydentem Hooverem, sekretarzem Mellonem i gubernatorem Eugene Meyer z federalnego ministerstwa skarbu, zostało stwierdzone, że rozpoczęte są prace nad zaradzeniem nierównomiernemu podziałowi złota, co jest jedną z przyczyn głębokiego kryzysu światowego. Żadne oficjalne oświadczenie nie zostało w tej mierze opublikowane, lecz w miarodajnych kołach finansowych twierdzą, że zostało przedyskutowane przyjęcie z pomocą olbrzymich zapasów złota Stanów Zjednoczonych dla Londynu.

Nasiona. Sprawozdanie handlowe z 10 grudnia 1930 r. specjalnego składu nasion Telesfora Otmianowskiego w Poznaniu. Notowania informacyjne za 100 kg. za jakości przeciętne dominialne, nowego sprzętu, loco stacja załadowania. Koniczyna czerwona 200—280; koniczyna biała 340 do 420; koniczyna szwedzka 185—210; koniczyna żółta chmielowa odulszczona 90—130; Koniczyna żółta chmielowa w luskach 55 do 60; inkarnatka 150—180; przelot pospolity 115—140; rajgras angielski krajowy 90 do 110; tymoteusz 60—80; seradela 48—55; wyka latowa 22—26; peluska 22—25 wieszka zimowa 50—56; groch Wiktoria 25—30; groch polny mały 20—25; gorczyca 48—55; rzepak latowy 55—60; rzepak zimowy 41 do 43; tataraka 21—25; konopie 55—60; sienie lniae 55—61; proso 40—46; mak niebieski 75—88; mak biały 70—95.

Gdańsk, 9 grudnia.

Przed gmachem gdańskiego Volkstagu podwójne posterunki policji i sznur samochodów. Na chodnikach grupy ciekawych przechodniów.

W kuluarach, gdzie urzędnicy biura sejmowego sprawdzają dokumenty, gromadzą się postowie. Ogólną uwagę zwracają umundurowani hitlerowcy. Płócienne mundury w kolorze brązowym, pokrywają czarne swartyki w różnych wielkościach.

W sali sejmowej, chociaż zegar wskazuje już godzinę 3½, na którą wyznaczono początek pierwszego posiedzenia nowego Volkstagu, jeszcze pusto i cicho; jedynie na galerji i trybunie prasowej tłoczy się publiczność i gwarzą dziennikarze. Śliczna renesansowa sala o wielkich malowidłach ściennych i bogatych złoconych rzeźbach czeka na posłów. Olbrzymi pajak żarzy się światłem.

Wreszcie zapelniają się ławy poselskie. Socjaldemokraci mają w butonierkach — na wzór wiedeński — czerwone goździki. Dwunastu hitlerowców w mundurach wchodzi na salę wojskowym krokiem i staje szeregiem po prawej stronie. Wszyscy postowie już siedzą, a hitlerowcy wciąż stoją. Okazuje się, że chcieli mieć miejsca na skrajnej prawicy, ale ponieważ zajmujący tam fotele nacjonaliści nie chcieli ustąpić, postanowili stać stale w przejściu przed balustradą trybuny prasowej.

Przewodnictwo pierwszego zebrania obejmuje najstarszy wiekiem poseł dr. Ziehm ze stronnictwa „Deutschnationale“. Najważniejszym punktem porządku dziennego jest wybór prezydenta (marszałka) sejmiku i dwóch zastępców.

Rozpoczyna się utarczka słowna pomiędzy komunistami i hitlerowcami, którzy głośno wymyślają sobie przez całą szerokość sali. Wreszcie postowie przystępują do wyborów.

Nie złożono jeszcze wszystkich głosów, gdy na galerji rozległy się dono-

śne okrzyki „precz z faszyzmem!“, poczem rzucono na salę transparent z napisem: „Żądamy wolności i chleba!“ Napis zaopatrzony jest w sowieckie godło. Na sali powstaje wrzawa: komuniści biją brawo, hitlerowcy krzyczą „Heil Hitler!“ i podnoszą prawicę na wzór włoski, zaś przewodniczącemu mdleje ręka od ustawicznego dzwonięcia.

Wreszcie zapanował spokój i przystąpiono do liczenia głosów. Kartek oddano 63. Socjaldemokrata Gehl otrzymał 34, hitlerowiec v. Wnuk — 23, zaś komuniści Plenikowski — 7 głosów. Prezydentem sejmiku gdańskiego zostaje wybrany Gehl, czerstwy starsuszek o siwej brodzie, który przyjmuje wybór i zająwszy fotel na podniesieniu wygłasza programowe, choć krótkie przemówienie. Socjaldemokrata Gehl oświadcza, że zadaniem wszystkich Gdańszczan jest „bronienie kultury niemieckiej“, której zagraża istniejący układ stosunków politycznych. To powiedziawszy, p. Gehl zarządza wybór wiceprezydentów.

Przy imiennym wywoływaniu posłów podpada nadzwyczajna ilość polskich nazwisk. Różni Malinowscy, Mańkowscy, Plenikowscy, Czarlínscy itp.

Wiceprezydentami zostają hitlerowiec von Wnuk (44 głosów) i centrowiec Gajkowski (56 głosów), którzy przyjmują wybór. Prezydent sejmiku komunikuje, że utworzyły się następujące frakcje (kluby poselskie): socjaldemokraci (19 głosów) hitlerowcy (12) centrowcy (11), nacjonaliści (10), komuniści (7) i „narodowe“ centrum (7). Polacy nie tworzą klubu, bo jest ich tylko dwóch.

Minęła godzina. W ślicznej renesansowej sali gdańskiego Volkstagu o wielkich malowidłach ściennych i bogatych złoconych rzeźbach zaległa cisza i ciemność. Pierwsze zebranie nowego sejmiku gdańskiego już się odbyło. F o b.

Nowe obciążenie gmin

Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 3 grudnia 1930 — Dz. U. poz. 662 — przerwana została na komuny część poborów nauczycielstwa szkół powszechnych. Rozporządzenie wprowadziło mianowicie do art. 11 ustawy z 17. 2. 1922 o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych dodatek, że gminy (miejskie i wiejskie względnie obszary dworskie) mają obowiązek dostarczyć bezpłatnie mieszkań nauczycielom publ. szkół powszechnych, a gdy tego nie uczynią (nie będą mogli), mają im wypłacić dodatek mieszkaniowy według zasad ustanowionych dla urzędników państwowych. To samo następuje jeśli gmina dostarczy nauczycielowi mieszkania w budynku „nie przeznaczonym na cele szkolne“, a ten odmówi przyjęcia takiego mieszkania.

Koszt ten, nieobliczalny jeszcze, wyniesie, zależnie od liczby nauczycieli i grupy miast, dla miasteczek najmniejszych rocznie około 1.500 zł, średnich miast od kilkunastu do kilkudziesiąt tysięcy zł a dla miast dużych ponad 100.000 zł. Gminy wiejskie i obszary dworskie, o ile mają więcej niż jedną siłę nauczycielską, także będą musiały do nich dopłacać, mimo, że od tylu lat muszą żądać zapomóg z powiatów na wydatki szkolne.

Skąd wziąć pokrycie na ten niespodziany większy wydatek? Rozporządzenie wchodzi w życie już od 1 kwietnia 1931, a budżety na rok 1931/32 już się zaczyna układać.

Art. 69 ustawy o finansach komunalnych mówi: „O ile ustawy nałożą na związki komunalne nowe zadanie, winny one zapewnić dostateczne źródło dochodów na pokrycie wydatków, połączonych ze spełnieniem tych zadań“. Tymczasem o nowych dochodach nie może być mowy, bo właśnie mówi się o czym innym: zmniejszeniu danin samorządowych, taksamo jak państwowych i właśnie od 2 lat samorządowe zjazdy i memoriały domagają się wobec niemożności uczynienia zadość obowiązkom ustawowym albo nowych źródeł dochodów, albo ograniczenia tych zadań.

Tymczasem państwo, chcąc odciążyć swój budżet, przerzuca na samorząd terytorjalny tak znaczne sumy: część wydatków personalnych nauczycieli szkół powszechnych.

Co z tego wyniknie niewiadomo, bo gminy są tą ustawą zaskoczone.

Uruchomienie dwóch dalszych drukarni

W dn. 4 listopada, t. j. na 12 dni przed wyborami do Sejmu, władze zamknęły Drukarnię Spółkowa w Kościanie, w której drukuje się narodowa „Gazeta Polska“. Mimo zamknięcia drukarni, po 4-dniowej przerwie pismo zaczęło wychodzić nadal, drukowane w innych zakładach drukarskich.

Po miesięcznej zgórą przymusowej nieczynności Drukarni Spółkowej, zamknięcie jej zostało przez władze cofnięte w dn. 6 grudnia. Wczoraj, tj. 10 bm. ukazał się pierwszy po przerwie numer „Gazety Polskiej“, wykonany już we własnym zakładzie.

Niemal równocześnie, po 6-tygodniowej przerwie, uruchomiona została drukarnia K. Bonowskiego w Wągrowcu, w której drukuje się narodowa „Gazeta Wągrowiecka“. Drukarnię tej władze zamknęły w dn. 31 października. Ponowne otwarcie drukarni nastąpiło 6 bm., a zezwolenie na uruchomienie zakładu nadeszło dopiero wczoraj, t. j. 10 bm. o godz. 1 w południe. Wczoraj też ukazał się pierwszy po przerwie drukowany numer „Gazety Wągrowieckiej“. W czasie, gdy drukarnia była unieruchomiona, „Gazeta Wągrowiecka“ pisana była na zwykłej maszynie do pisania i odbijana na powielacz. Numery pisma z tego okresu stanowić będą niezwykły przyczynek do historii prasy narodowej w obecnym okresie.

Zaznaczyć należy, że „Gazeta Wągrowiecka“ w swym wczorajszym, pierwszym po przerwie numerze, wykonanym już w drukarni, zamieszcza na wieczną rzecz pamiątkę podobiznę pierwszej strony pisma z okresu, gdy było wykonywane na powielacz.

Oprócz „Gazety Wągrowieckiej“ na powielacz odbijany był też przez pewien czas „Orędownik“ na Powiat Wolsztyński w okresie, gdy drukarnia jego wydawcy (Ludwika Wróbla) była unieruchomiona na zarządzenie władz, a tak samo „Nasza Chodzież“ (dawne „Kresy Zachodnie“) w Chodzieży, gdzie drukarnię, własność p. Koraka, również na dłuższy czas zamknięto.

93 kościołów zostało zburzonych i uszkodzonych.

podczas ostatniego trzęsienia ziemi we Włoszech w diecezjach Selegalji, Ankony i Fano, jak stwierdził to wysłannik Watykanu, Mgr. Chiapetta na miejscu.

— W Helsingforsie podpisano traktat handlowy fińsko-norweski, oparty tylko na klauzuli największego uprzywilejowania.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

„Śpizarnia i szpital“ Parku Wilsona

Hodowlany Zakład Ogrodniczy na Górczynie dostarcza miastu egzotyczne rośliny i kwiaty oraz leczy chore okazy

Na krańcach miasta, na Górczynie przy ul. Palacza zajmuje dość obszerny teren Hodowlany Zakład Ogrodniczy czyli t. zw. „szpital i spizarnia“ Parku Wilsona oraz wszystkich ogrodów miejskich. Zdaleka już widać mnóstwo drzew egzotycznych, krzewów przeróżnych odmian, rzędem stojące cieplarnie, inspekta, a nad wszystkim góruje potężny komin.

W zakładzie tym wra pracą latem i zimą. Wszędzie snują się kobiety i mężczyźni, zajęci wysadzaniem i pielęgnowaniem roślin. Zimą co prawda praca ogranicza się przeważnie do cieplarni oraz inspektów, ale zawsze jej nie brak. Przecież palmiarnia Parku Wilsona jest dla publiczności otwarta przez całą zimę, któż więc ma przygotować i zaopatrzyć ją w różne odmiany kwiatów, jeśli nie wspomniany zakład.

Publiczność ogląda z podziwem w parku względnie w palmiarni rozmaite kwiaty i rośliny, cieszy się ich widokiem i dziwi niejednokrotnie, że przed miesiącem były takie, dziś są inne, jeszcze ładniejsze, a za miesiąc będą niezawodnie znów odmienne. Nikt jednak nie zastanawia się, gdzie one kiełkują, ile pracy, zachodu, trudu i cierpliwości potrzeba, by te kwiaty wyhodować i wyczarować z nich niezwykle piękna, które wprowadza w zachwyt zwiedzających teraz palmiarnię.

O tych trudach mógłby wiele powiedzieć p. Ed. Gąsiorek, który pracami kieruje, wszystkich dogląda, wydaje instrukcje, rozkazy, oraz przyjmuje z dyrekcji telefoniczne wskazówki. Zawsze zimą czy latem musi

mieć w pogotowiu sporo zieleni i kwiatów od najskromniejszych do najwytworniejszych. Stale trzeba upiększać palmiarnię. Co dnia niemal dyrekcja daje zlecenie, że z powodu takiej czy innej uroczystości należy dostarczyć krzewów, względnie kwiatów, a „spizarnia“ musi wypełnić to zlecenie.

Ileż zwożą do niej kwiatów, lub kosztownych nieraz drzewek egzotycznych, palm różnych odmian itp., które wskutek wadliwego obchodzenia się, czy też nieodpowiedniej temperatury marnieją, więdną, opuszczając rozpaczliwie listowie z niemem błaganiem o pomoc! Chorymi przybyszami troskliwie opiekuje się p. Gąsiorek i jego asystenci. Starczy jedno spojrzenie, lekkie opukanie, wycięcie jakiegoś korzenia czy gałązki i przeważnie po kilkutygodniowej starannej opiece liście podnoszą się, nabierają soczystej zieleni, roślina odżyła i może znów zachwycać zwiedzających.

Ciekawie przedstawia się wykaz roślin wyhodowanych na rok bieżący, które powędrowały do palmiarni i na kwietniki ogrodów miejskich. Wydano zatem różnych odmian pelargonij 20 tys., petunii 15 tys., begonii 56 tys., lobelii 5 tys., fiołków alpejskich 2 tys., prymulek 3 tys., hortensyj 2 tys., chryzantem różnych odmian 25 tys., goździków amerykańskich 2 tys., asparagusów 1.500, młodych palm 500, oraz innych kwiatów letnich 20 tys. Jak widać są to bardzo okazałe ilości świadczące o wytrzymałości i wydajności pracy naszej „spizarni“ z pod roślinnego znaku. (z)

Nowy tor hokejowy w Krynicy

na którym odbędą się niedługo mistrzostwa europejskie, widzimy na doskonałym zdjęciu w ostatnim (11) numerze „Jutrzenki Polskiej“ Numer ten mający 32 strony objętości, przynosi również zajmujący, bogato ilustrowany artykuł o dziesięcioleciu Szkoły Morskiej w Gdyni, gdzie kształcą się nasi młodzi marynarze, dalej znajdują czytelnicy barwny fejton p. t.

Ryby na stół wigilijny

opowiadający o połowie 50 000 ryb w olbrzymim stawie Wielki Trzećelin pod Ostrowem. Z pośród innych artykułów warto wymienić ciekawe felietony i artykułiki, jak „Drogocenne zbiory wróca do Polski“, „Kościół w kształcie organów itd. itd.

(Największe i najtańsze pismo ilustrowane dla szerokiego kręgu publiczności. Pojedynczy egzemplarz tylko 45 groszy miesięczny abonament 1.50 zł. kwartalnie 4.— zł. (bez kosztów przesyłki). — Egzemplarzy okazowych bezpłatnie należy żądać wprost od administracji: Poznań, św. Marcin 70).

Zuchwała szajka

Trójka nieuchwytnych rabusiów napadła na samochód pod Kcynią.

Powiaty wyrzyski, szubiński i zniński, są od pewnego czasu terenem napadów urządzanych przez szajkę, złożoną z trzech osobników. Bandyci uzbrojeni w rewolwery, napadają na mieszkania, terroryzując domowników, wiążą im ręce i nogi szmatami, względnie firankami z okien, a następnie dokonują rabunku, plądrując wszystko. Więc w Samokleskach (pow. wyrzyski) wtargnięto na plebanję ks. prob. Sobocińskiego a w Dębionku (pow. wyrzyski) napadnięto na mieszkanie rodziny Wilhelmine Jopp. Proboszcz Sobociński rozpoznał z fotografii przestępców, nie zostali oni narazie ujęci; Są to 27-letni Edmund Dembek i 25-letni Piotr Roman Zawadzki. Obaj należą do bandy, która w swoim czasie grasowała na terenie województwa pomorskiego, dokonując napadów rabunkowych w powiatach grudziądzkim, chełmińskim i świeckim.

Również w dniu wczorajszym, 10 b. m., około godz. 17, ta sama niewątpliwie banda napadła na szosie między Szubinem a Kcynią na przejeżdżający samochód osobowy, kierowany przez właściciela Franciszka Jędrzejczaka z Szubina. Po zatrzymaniu auta trzech ra-

busie uzbrojeni w rewolwery wyciągnęli przemocą kierowcę i dwóch pasażerów na drogę, poczem przetrzasnęli samochód, poszukując broni, której jednak nie znaleźli. Wobec tego wsiadli do samochodu i usiłovali zbiec. Ucieczka jednak nie powiodła się, gdyż apaszków spłoszył nadjeżdżający samochód, własność lekarza weterynaryjnego z Kcyni. Bandyci zbiegli, nie zrabowawszy nic. (k)

Wykłady religijne

dla młodzieży męskiej odbywają się w auli szkoły wydziałowej przy ul. Działyńskich

W niedzielę w uroczystość Matki Boskiej 8 bm. wygłosił do licznie zgromadzonej młodzieży męskiej w auli szkoły wydziałowej przy ul. Działyńskich ks. dyr. L. Jarosz referat na temat: „Co katolik powinien wiedzieć o Piśmie św.“ Referat wywołał wielkie zainteresowanie i żywą dyskusję.

Następny wykład religijny wygłosił dla męskiej młodzieży w tej samej sali w niedzielę o godz. 17 prof. arcybiskupiego seminarjum duchownego ks. prał. dr. Zychliński. Mówić on będzie o nieśmiertelności duszy ludzkiej. Głęboki i ciekawy temat, oraz osoba prelegenta sprowadzi niewątpliwie liczne zastępy młodzieży.

Wstęp na wszystkie te pouczające wykłady jest bezpłatny. Ostatnią pre-

lekcję wygłosi w tem samym miejscu w niedzielę, 21 bm. i również o godz. 17 patron poznańskiego okręgu S. M. P. ks. prałat Józef Prądzyński na temat: „Wielkość i piękno Kościoła katolickiego jako pobudka wewnętrznego życia z wiary. (z)

KALENDARZYK

Czwartek, 11 grudnia 1930.

Słońce: wschód 7,53 — zachód 15,38 — długość dnia 7 godzin 45 min.

Księżyc: wschód 22,06 — zachód 12,11 — przed ostatnią kwadrą.

Stan pogody według sprostżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Czwartek, godz. 7 rano. Temperatura niska plus 2 st. Cels. Pochmurno. Wiatr północno - wschodni. Ciśnienie atmosferyczne umiarkowane 748 mm. — W ubiegłej dobie temperatura najwyższa plus 2 st. Cels., najniższa plus 1 st. Cels. Ilość opadu 5 milimetrów.

Przepowiednia pogody na piątek: Znaczne ochłodzenie się temperatury, pochmurno ze skłonnością do opadów deszczowych.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Dróg Wodnych w Poznaniu: dziś plus 2,98 m.

Kal. rz.-kat.: Damazy P. — jutro Aleksander M.

Kal. słow.: Wojmir — jutro Wolidar.

Nocna służba aptek.

Śródmieście: Apteka Sapieżyńska, pl. Sapieżyński 1. — Apteka pod Eskulapem, pl. Wolności 13. — Apteka pod Złotym Lwem, Stary Rynek 75. — Apteka Chwaliszewska, Chwaliszewo 76.

Jeżyce: Apteka Mickiewicza, ul. Mickiewicza 22.

Lazarz: Apteka przy Parku Wilsona, ul. Marsz. Focha 47.

Wilda: Apteka „Fortuna“, ul. Górna Wilda 96.

Pogotowie Lekarskie Związku Lekarzy, ulica Pocztowa 30, dyżuruje we dnie i w nocy. — Telefon 55-55.

KRONIKA KOŚCIELNA

— **Z archidiecezji gnieźnieńskiej.** Jego Świątobliwość Ojciec św. zamianował ks. Stanisława Krzeszkiewicza, dotychczasowego prałata kustosa Metropolitalnej Kapituły w Gnieźnie, prałatem dziekanem tejże Kapituły; ks. Karola Kielczewskiego, proboszcza w Pakości, prałatem kustoszem Metropolitalnej Kapituły w Gnieźnie.

J. E. Ks. Kardynał Prymas zamianował sędziami prosynodalnymi: ks. proboszcza Stanisława Bogdańskiego w Miłostawiu, ks. dziekana Szczęsnego Fierka w Wrzesznie, ks. kanonika Leona Fuhrmana w Gnieźnie, ks. prałata Karola Kielczewskiego w Gnieźnie, ks. proboszcza Teofila Kłosa w Łabiszynie, ks. penitencjarza Antoniego Koleczkiego w Gnieźnie, ks. szambelana Marcelo Kowalskiego w Trzemesznie, ks. dziekana Kazimierza Stepczyńskiego w Bydgoszczy i ks. dziekana Mateusza Zablockiego w Gnieźnie.

Egzaminatorami prosynodalnymi: ks. prałata Stanisława Krzeszkiewicza w Gnieźnie, ks. dr. Józefa Nowackiego w Gnieźnie.

Instytucję kanoniczną otrzymał ks. Leon Kaja na beneficjum w Sadkach.

W administrację oddano: ks. Wojciechowi Głuszkowi, wikariuszowi w Nakle, parafie w Raczkowie i Jabłkowie.

Na wikariat powołano: ks. Witolda Walkowskiego z Slesina' na drugi wikariat w Nakle.

— **Z archidiecezji poznańskiej.** Jego Eminencja Ks. Kardynał Prymas zamianował sędziami prosynodalnymi: ks. dr. Jerzego Kozłowskiego i ks. radcę Jana Noryskiewicza w Poznaniu; egzaminatorami prosynodalnymi: ks. dr. Zygmunta Barańskiego, ks. dr. Kazimierza Karłowskiego, ks. dr. Jana Kicińskiego, ks. dr. Seweryna Kowalskiego, ks. dr. Józefa Nowackiego, ks. kanonika Józefa Paecha, ks. dr. Antoniego Prumbsa, ks. prałata dr. Kazimierza Rolewskiego, ks. kanonika Alberta Steuera, ks. prałata Teodora Taczaka, ks. wiceficyala Stefana Zwolskiego i ks. dr. Aleksandra Zychlińskiego.

Instytucję kanoniczną otrzymali: ks. Jan Dybizański na beneficjum w Nowem Mieście; ks. Stanisław Koźlik na beneficjum w Swarzędzu; ks. Ewaryst Nawrowski na beneficjum w Zaniemyślu; ks. Marjan Jezierski na beneficjum w Biskupicach Ołobocznych; ks. Grzegorz Kucharzki na beneficjum w Ostrzeszowie.

W administrację oddano: ks. dziekana Romanowi Panewiczowi w Chrypsku parafie w Kwilczu; ks. Janowi Kaji w Poznaniu parafie archikatedralną w Poznaniu.

Na mansjonariat powołano: ks. Antoniego Halasa z Poznania na drugiego mansjonarza w Kościanie; ks. Florjana Maćkowiaka z Kostrzyna na drugiego mansjonarza w Śremie; ks. Stanisława Matuszczaka z Śremu na drugiego mansjonarza przy kościele kolegiackim św. Marji Magdaleny w Poznaniu.

— **Z Sodalicji Pań Akademickich.** — Uroczyste nabożeństwo sodalicyjne z przyjęciem aspirantek odprawi się w niedzie-

łę, 14 bm. o godz. 9 w kaplicy p. Zóttowskiej, ul. Zielona 2 dom ogrod. parter. — Zebranie o godzinie 11 w lokalu Katol. Związku Polek. Św. Marcin 68, I ptr. — Okazja do spowiedzi w kaplicy od godziny 8 do 9.

OSOBISTE

— **Z Uniwersytetu Lwowskiego.** W dniu 9 bm. zdał p. Marjan Krajewski, syn em. prof. Krajewskiego w Lesznie, egzamin na lekarza medycyny weterynaryjnej.

ZEBRANIA, ZJAZDY

— **Z Akademickiego Koła Misjologicznego przy U. P.** Zebranie plenarne odbędzie się w piątek, dn. 12 bm. o godzinie 20 w Coll. Minus, w sali 27, II ptr. Referat wygłosi p. Zygmunt Ołyński na temat: „Teologia Wedyzmu“.

— **Z Tow. Właścicieli Domów i Nie ruchomości.** Zebranie członków odbędzie się w piątek, dn. 12 bm. o godz. 6 wiecz. na sali p. Jarockiego przy ul. Masztalarskiej nr. 8.

— **Wydział apologetyczny - pedagogiczny przy Sodalicji Pań** urzędująca zebranie w dniu 12 bm. o godz. 17 na sali Księgarni Św. Wojciecha, Aleje Marcinkowskiego 22. W programie referat ks. Kaczorowskiego p. t. „Błędne mniemanie o odpustach“.

— **Z Koła Chyliczanek.** Dnia 12 bm. o godz. 16 w mieszkaniu p. Szumskiej, ul. Chelmońskiego 9, odbędzie się zebranie Wielkop. Koła Chyliczanek z referatem ks. profesora Skazińskiego „Walka o światopogląd“.

WYKŁADY

— **Powszechny wykład uniwersytecki.** Odczyt p. t. „Maszyna w uprawie roli“ inż. dr. T. Świeżawskiego (część II. odczytu, ilustr. przezrociami), odbędzie się dziś, dnia 11 bm. — „O chorobach zakaźnych zwierząt domowych przenoszonych na człowieka“ mówić będzie jutro w sali 17 Collegium Minus (o godz. 20) p. prof. U. P. dr. St. Runge.

— **Wykłady „Dom a szkoła“.** Powodzenie dotychczasowych wykładów dowodzi, jak były potrzebne. Dotąd omówione zostały sprawy ściśle wychowawcze, obecnie przychodzi kolej na kwestje związane z uczeniem i uczeniem się. W niedzielę więc będzie mówił prof. Un. Pozn. dr. Jaxa - Bykowski o współdziałaniu domu i szkoły w wykształceniu w zakresie przedmiotów przyrodniczych t. j. takich, jak matematyka, fizyka, chemia czy przyrodznawstwo. Prelegent przedstawi metodę, jaką posługuje się w nauczaniu tych przedmiotów szkoła, co ułatwi orientację w jej wymaganiach i dostosowanie się do nich. Wykład odbędzie się o godzinie 12 w południe w sali 17 Uniwersytetu (Coll. Minus — Wały Wazów). Przypominamy, że w sali znajduje się skrzynka uwag i zapytań.

— **Koło Śpiewackie Polskie.** Wszystkim członkom czynnym chóru naszego przypominamy, że po tygodniu przerwy odbywa się dziś w czwartek lekcja w sali Stronictwa Narodowego przy ul. Św. Marcina o godz. 20. Regularne uczęszczanie wszystkich członków konieczne, ponieważ w styczniu wykonujemy oratorium „Magnificat“ Bacha. Nie powinno zatem nikogo zabraknąć na ostatnich lekcjach.

KOMUNIKATY RÓŻNE

— **O Gwiazdkę dla chorych żołnierzy.** Zbliżają się święta Bożego Narodzenia Pomyślcie o chorym żołnierzu, pozostającym zdala od rodziny w Szpitalu Okręgowym przy ul. Cieszkowskiego. Żołnierzo i jego gotowości przelania krwi za całość granic Rzeczypospolitej zawdzięczacie spokój i wskrzeszoną Ojczyznę. — Polski Czerwony Krzyż, jako jedyny opiekun żołnierza, zwraca się do sumienia obywatela poznańskiego z prośbą o składanie darów, jak: papierosów, zapalek, notesików, papieru listowego, pocztówek, ołówków, mydła, owoców, pierników, słodczy i innych drobnostek. Dary nawet w najdrobniejszych ilościach przyjmują w wdzięcznością biuro Czerwonego Krzyża, Oddziału Poznańskiego, plac Wolności 17, II. ptr. do piątku 19 bm. wyłącznie od godziny 9—15. Telefon 41-09.

KRONIKA MIEJSCOWA

— **Pogotowie Lekarskie Zw. Lek. Z P. w Poznaniu przy ul. Pocztowej 30 (tel. 55-55)** dyżuruje we dnie i w nocy. W miesiącu listopadzie udzieliło ogółem 959 porad, w czem 588 wizyt na miesiąc i 371 konsultacji na Stacji. Ubogim udzielono 157 porad, w tem 75 wizyt własnymi karetkami i 82 konsultacji. Do klinik i szpitali przewieziono 120 chorych. W wypadkach nieszczęśliwych udzielono 321 porad, z czego na rany przypada 151, oparzenia 21, krwotoki 52, otrucia 11, stłuczenia 33, zwichnięcia 15, złamania 8 i inne 30. Pogotowie Lekarskie posiada cztery wozy sanitarne do przewożenia chorych kasowych, prywatnych i ubogich. w miesiącu i poza miasto. Przy tej sposobności zwraca się Pogotowie Lekarskie do P. T. Publiczności, by nie wzbraniała się podać, czy w danym wypadku chodzi o chorego należącego do Kasy Chorych, czy też o chorego prywatnego, ponieważ do pacjen-

tów kasowych wolno Pogotowiu używać tylko karetki Kasy Chorych, natomiast prywatnych i ubogich chorych przewozi Pogotowie własnymi karetkami.

Staraniem Tow. Wzaj. Pom. Prac. Tramwajowych odbył się uroczysty obchód setnej rocznicy Powstania Listopadowego w wypełnionej sali Domu Amantowego. Chór tramwajarzy pod kier. p. Olszewskiego wyk. Ponicieckiego „Manifest Ludu”, poczem uroczystość otworzył prezes p. Ziętkiewicz. Po odśpiewaniu przez wspomniany chór „Warszawianki” wygłosił prof. dr. Górski referat ilustrujący w głównych zarysach fazy powstania listopadowego. Z kolei orkiestra tramwajarzy odegrała pod kier. prof. Ismera wianankę Osmańskiego. Doskonale wypadła deklamacja małej Koniecznej oraz dialog p. t. „Pod Belwederem” Jankówny i Trojakówny; ta ostatnia wygłosiła jeszcze wiersz Górszczyńskiego „Wyjście z Polski”. Po odtworzeniu przez chór pieśni Moniuszki i Nowowiejskiego zakończono uroczystość wspólnym odśpiewaniem „Jeszcze Polska nie zginęła”. (z)

Stow. kobiet „Wspólna Pomoc” na Wildzie obchodziło w sali p. Grotowskiego uroczystość listopadową. Piękny ten obchód otworzyła prezeska p. Borowska, poczem p. Wawrzyniakówna miała referat, ilustrujący życie Emilji Plater. Wygłoszono poza tem szereg udatnych deklamacyj. Całość uroczystości wypadła doskonale. (z)

KRONIKA POLICYJNA

W sprawie notatki p. t. „Krwawa awantura w nr. z 9 bm. donoszą nam z strony pp. Kramerów, że pożany przez Buszkę nożem 16-letni Feliks Kramer nie miał noża i nikomu się nie odgrażał. Zbrodniczy postępek Buszki należy zatem tłumaczyć jedynie jego zdziwienie.

Bezdomny zakłuty nożem. Ubiegłej nocy na Głównej, po godzinie 23, bezdomni Józef Wantke i Józef Tomaszewski, chcąc przenocować, udali się do stogu Białasika. Wkrótce potem przybyli tam właściciel stogu Franciszek Białasik i szwagier jego Władysław Hałubka z Głównej i zaczęli bić nocujących. Wantke, otrzymawszy uklucie nożem w plecy, zbiegł i udał się o pomoc na posterunek policji. Wysłany na miejsce posterunkowy znalazł Józefa Tomaszewskiego w kałuży krwi, z raną długości około 20 cm w lewym boku. Nieszczęśliwy już konał i zmarł wkrótce przed odwiezieniem do lecznicy miejskiej. W natychmiastowych dochodzeniach stwierdzono, iż sprawcami zabójstwa są Franciszek Białasik i Władysław Hałubka, których też aresztowano. W sprawie tej toczą się dalsze dochodzenia. (k)

Napad rabunkowy na schodach. Przy ul. Matejki została napadnięta na schodach p. Cecylja Reymont. Złocynca zrabował swej ofierze torebkę, w której było 250 zł. Zaalarmowani krzykiem napadniętej przechodnie urządzili pościg i ujęli rabusią w jednej z sąsiednich kamienic. Złocynca, 25-letniego Władysława Szymańczyka (ul. P. Wawrzyniaka 20), oddano w ręce policji. Pieniądzy przy nim już nie znaleziono, wobec czego należy przypuszczać, że Szymańczyk miał współników.

Ujęcie koniczynkarza. W areszcie policyjnym osadzono Stanisława Szewczyka, zam. przy ul. Czajczej 2, specjalistę gry w t. zw. koniczynkę. Ograł on p. Czesława Krupczyńskiego (ul. Marszałka Focha 155) na sumę 440 zł — Oczywiście najbardziej winnym jest sam Krupczyński, bo po co grał? (k)

Kradzieże i włamania. P. Malcherkowi, Górna Wilda 116, skradziono z przyczepki motocyklu torbę skórzaną z różnymi narzędziami ślusarskimi i magnes marki „Boch”. — Maszynę do pisania marki „Torpedo” nr. 32017 skradziono dr. Konopińskiemu, ul. Fredry 8a. (z)

KRONIKA SĄDOWA

Niesumieński inkasent. Inkasent firmy Stepczak i Sp przy ul. W. Garbary, Jan Dziekan, zasądzony został przez Sąd Okręgowy na 4 miesiące więzienia. Dziekan z tytułu swego urzędu sprzeniewierzył 1440 zł. Na rozprawie zeznawał, że w pewnym lokalu przy ul. Sew. Mielżyńskiego, gdzie przez chwilę przebywał, nagłe zastał. Gdy się obudził, pieniądze już przy sobie nie miał. Miał je rzekomo ktoś skraść. — Poza tem sąd rozważał także sprawę Władysława Kokota, zatrudnionego we firmie Stahl, który także dopuścił się sprzeniewierzenia w wysokości 45 tys. zł. Oskarżony na swe usprawiedliwienie podał, że kwoty naprawdę zainkasował, lecz oddał je dyrektorowi firmy, który pieniądze owe na inne widocznie przepisał musiał konta. Celem dokładnego zbadania sprawy sąd postanowił chwilowo rozprawy odroczyć. (z)

Za oszustwo. Sąd okręgowy zasądził gospodarza Jana Najdra z Polajewa pow. obornickiego za oszustwo na pół roku więzienia. Najder sprzedał 34-morgowe gospodarstwo niejakiemu Fr. Wróblowi za 13500 zł. Zamilczał wszakże, że na gospodarstwie ciąży dług hipoteczny w wysokości 6 tys. zł. Poza tem ustalono, że gospodarstwo wspomniane bynajmniej nie miało 34, lecz 24 morg. Dalej ustalono, że zresztą Najder powieścił Wróblowi, że gospodarstwo obciążone jest innym jeszcze długiem w wysokości 2400 zł. Tak obrona, jak i prokurator założyli apelację. Zonę Najdra sąd uwolnił. (z)

Zatruta kiszka. Izba karna Sądu Okręgowego rozważała wczoraj sprawę mistrza rzeźnickiego Stanisława Blocha z Lubusza w pow. czarnkowskim. Odpo-

wiadał on za to, że sprzedał niejakiej Kosińskiej wotrobiankę, od której spożyła cała rodzina zachorowała i musiała oddać się pod opiekę lekarską. Urząd żywnościowy stwierdził w kiszce zawartość kwasu solnego, który zapewne powstał wskutek znaczniejszej domieszki saletry. Zresztą rozprawa wykazała, że towary p. Blocha były dotąd bez zarzutu. Niekarany p. B. mimo to zasądzony został na 3 tygodnie aresztu i 10 zł grzywny. (z)

Z OSTATNIEJ CHWILI

Echa nieszczęśliwego wypadku w Jarocinie. Przy tłumnym udziale mieszkańców odbył się pogrzeb ś. p. Tadeusza Rabczewskiego oraz Gmyrka, którzy ponieśli śmierć wskutek załamania się rusztowania podczas umieszczania oszklonych witraży w nowobudującym się kościele w Jarocinie. Ofiary zawodu społeczeń w wspólnej mogile, nad którą przemówił w wzruszających słowach ks. proboszcz Niedźwiedziński, podkreślając złożoną ofiarę krwi robotnika polskiego przy budowie nowego kościoła. — W szpitalu miejskim odwiedził nasz przedstawiciel Teofila Rabczewskiego, który cudem ocalał w czasie nieszczęścia, spadając z wysokości 18 metrów, przyczem odniósł złamanie lewej nogi powyżej kolana oraz zwichnięcia lewej ręki. Stan zdrowia p. Teofila R. stale się polepsza i jest nadzieja, że dzielny młodzieniec przyjdzie wkrótce do zdrowia. (ebe)

Śmierć pod kołami wozu. W Prochach (pow. śmigieński) robotnik Józef Paluch, idący obok wozu naładowanego piaskiem, wpadł pod koła, które przeszły mu przez prawą nogę, łamiąc ją w kilku miejscach. Ponadto Paluch odniósł tak ciężkie obrażenia, że zmarł wkrótce w szpitalu. (k)

Pożary. W Kosowie (pow. wyrzyński) spłonęła w dniu 6 bm. z nieustalonej przyczyny obora z zapasami paszy, własność p. Władysława Pazderskiego. Straty wynoszą około 15 tys. zł. — Również z nieustalonej przyczyny wybuchł pożar w Nowej Wsi (pow. żniński) u rolnika Willega Weissa, u którego poszła z dymem stodoła ze zbożem i narzędziami rolniczymi, wartości około 20 tys. zł. — Groźny ogień powstał w dniu 7 bm. w majątności Paruszewskich w Dziadkowie (pow. gnieźnieński). Z powodu zwarcia przewodów podczas ładowania akumulatorów do radja zapaliło się w palacu. Ogień zdołano stłumić, spłonęły jednak pewne sprzęty domowe, wartości około 3 tysięcy złotych. (k)

Postrzelony przez kłusownika. Na terenie gminy Czechy (pow. gnieźnieński) został postrzelony z fuzji przechodzący przez łąki Kazimierz Meller. Śruciny utkwily w cholewie buta, nie wyrządzając Mellerowi większych szkód. Jest podejrzenie, iż był to strzał kłusownika. (k)

Włamywacze przy robocie. W nocy na sobotę wybili niewyśledzeni dotąd włamywacze okno wystawowe sklepu jubilerskiego firmy Jasiński w Grudziądzu i wykradli kilkanaście srebrnych i złotych zegarków, srebrne papierosnice, kilka par kolczyków i łańcuszków męskich wartości przeszło 2000 zł. (x)

Niebezpieczni bandyci w potrzasku. Policja grudziądzka zlikwidowała ostatnio zuchwałą szajkę bandytów, która od dłuższego czasu była postrachem okolicznych powiatów. Zbrodniarze napadali upatrzone ofiary zwykle z bronią w rękę, to też w dwóch wypadkach nie obyło się bez rozlewu krwi. Podczas napadu w Szembroku zastrzelony został służebny gospodarza Serockiego Jan Czerwonka, a w Łopatkach gospodarz Heymann z Gołębiewa. W Linówcu pod Jabłonowem włamali się bandyci do mieszkania p. Klawona, gdzie skradli kilka złotych i srebrnych zegarków i biżuterię, futra, instrumenty muzyczne i inne rzeczy. Służącemu Gładychowi w Linówcu zrabowali około 3000 zł zaoszczędzonych pieniędzy a od gospodarza Maiera w Łopatkach wymusili 400 zł gotówki. Ujęcie bandytów było bardzo utrudnione, ponieważ sprawcy byli dobrze zorganizowani, posługiwali się maskami, zmieniając podczas napadów swoje ubrania, które pochodzily z kradzieży. Bandyci, mianowicie Kasiński Aleksander, Bugowski Stan. i Nidzgoński Klemens, wszyscy bez stałego miejsca zamieszkania, zostali oddani do dyspozycji władz sądowych. (x)

JARMARKI

Stęszew. Jarmark na konie odbędzie się w czwartek, dnia 18 bm. Spęd wzgl. przywóz świń i bydła z powodu panującej zarazy jest niedozwolony.

Z WIELKOPOLSKI

Mosina. (Introdukcja nowego proboszcza.) Z dniem 1 września r. b. powierzyła władza duchowna administrację parafii mosińskiej ks. prob. Janowi Krajewskiemu, byłemu wikariuszowi parafii św. Marcina w Poznaniu. Uroczystość introdukcji nowego proboszcza odbyła się w niedzielę, dnia 7 bm. z okazji odpustu św. Mikołaja. W dniu poprzednim rzesze wiernych przystąpiły do Sakramentu Pokuty, a wieczorem odbyły się uroczyste nieszpory. Nazajutrz około godz. 11 przed południem zaczęły się gromadzić tłumy parafian, stowarzyszenia ze sztandarami i bractwa kościelne przed plebanją. Tu powitało wychodzącego z plebanji proboszcza dwoje dziewcząt, wręczając mu kwiaty. Wśród bicia dzwonów i śpiewu nowy proboszcz, prowadzony przez ks. dziekana Gładysza z Komornik, w otoczeniu licznych duchowieństwa, starosty śremskiego, burmistrza, reprezentanta do-

zoru kościelnego i rady parafjalnej ruszył pod baldachimem przed bramę zamkniętego kościoła. Tu odmówiono przewidziane modły, poczem ks. dziekan Gładysz poświęcił klucze, które wręcono ks. prob. Krajewskiemu. Następnie orszak ruszył przed ołtarz, gdzie po odprawieniu modlitw i odczytaniu dekretu introdukcyjnego ks. dziekan w podniosłych słowach zwrócił się do nowego proboszcza, polecając jego opiece i troskliwości parafję mosińska. W odpowiedzi ks. prob. Krajewski wygłosił krótkie przemówienie do parafjan, w którym dziękował za liczne dowody życzliwości. Uroczystą sumę celebrował ks. proboszcz, podczas której wygłosił piękne kazanie ks. Michałowicz z Poznania. Po nabożeństwie składano życzenia nowemu proboszczowi na probostwie. (sc)

Gniezno. (Jubileusz T. C. L.) Dnia 7 bm. gród Lecha obchodził złoty jubileusz Tow. Czytelni Ludowych. Uroczystość rozpoczęła się nabożeństwem w kościele św. Trójcy, które odprawił J. E. ks. biskup Laubitz. Piękne kazanie wygłosił ks. dyr. Ludwiczak. Po mszy św. uformował się na Rynku pochód, którego czoło stanowili harcerze. Z orkiestrą kolejową na czele ruszył pochód główną ulicą miasta do kinoteatru „Apollo”, gdzie odbyła się akademja. Duża sala kina była nabitą publicznością. Akademję zagalął prezes powiatowy T. C. L. ks. dziekan Zabłocki, witał J. E. ks. biskupa Laubitz, p. dyr. Sebla, przedstawiciele władz i gości. Po przemówieniu ks. dziekana Zabłockiego, chór farny pod batutą p. Cichowicza odśpiewał kantatę jubileuszową. P. Dziachówna, sekretarka T. C. L., zdała sprawę z pracy T. C. L. Duży sukces spotkał śpiewaczkę p. Kamińską z Poznania, która odśpiewała serenadę Galla i arję z opery „Madame Butterfly”. Po złożeniu życzeń przez przedstawicieli władz, chór farny zakończył akademję pieśnią.

(Cykl wykładów oświatowych.) Dn. 8 bm. zainaugurowano cykl wykładów oświatowych dla inteligencji. Inicjatorem wykładów jest miejscowe duchowieństwo, i ono też tworzy komitet, w którego składzie są jednak i osoby świeckie. — J. E. ks. biskup Laubitz w pięknym przemówieniu wykazał wartość tych wykładów i mówił na temat: „Z tajemnic grodu Lecha”. Wykład poprzedzono występem chóru kleryków, który pod dyktando ks. kanonika Tłoczyńskiego odśpiewał „Odwróćcie oczy ku niebu”. (br)

Krotoszyn. (Pożar.) W Ligocie spłonął chlew p. Józefa Szulca. Straty są bardzo dotkliwe, gdyż wynoszą przeszło 6 tys. zł. a Szulc był ubezpieczony za ledwie na 1800 zł. Jest podejrzenie, że ogień podłożono z zemsty. (k)

Pleszew. (Pożar.) W Szczerbinku spłonął w tych dniach chlew p. Franciszka Podrzyńskiego. Spłonął też inwentarz żywy robotników dominjalnych. Jak się okazało, ogień spowodował nieostrożnym obchodzeniem się ze światłem pewien robotnik. (k)

Czarnków. 100-rocznica Powstania Listopadowego w gimnazjum. Gimnazjum miejskie obchodziło 100-rocznicę Powstania Listopadowego nader uroczysto. Na program wieczoru złożyły się podniosłe atrakcje muzykalno-wokalne oraz obrazy sceniczne z „Dziadów” Mickiewicza, wykonane przez młodzież pod kierownictwem p. prof. Gawlika. Całość wypadła nader udatnie, zostawiając po sobie niezatarte wrażenie. (cn)

Pniewy. (Obchód listopadowy.) Dn. 30 ub. m. urządzono obchód z okazji 100 rocznicy powstania listopadowego. Rano odbyło się w kościele parafjalnym uroczyste nabożeństwo, w którym wzięły udział wszystkie organizacje ze sztandarami. Okolicznościowe kazanie wygłosił ks. prob. Miśkiewicz. Po nabożeństwie odbyła się defilada. W sali p. Lepkiewicza odbyła się popołudniu akademja. Zagalął ją burmistrz Śmierczalski. Na resztę akademji złożyły się deklamacje dzieci szkolnych i śpiew miejscowego chóru śpiewackiego pod batutą p. Kaldowskiego. Treściwy referat wygłosił kierownik szkoły p. Radajewski. (os)

Zjazd Stowarzyszeń Robotników Chrześcij. w Warszawie

(KAP) Dnia 7. i 8. bm. w Warszawie odbył się zjazd Stowarzyszeń Robotników Chrześcijańskich z całej Polski z racji przypadającego w tych dniach 25-lecia założenia pierwszego stowarzyszenia w Warszawie. Zjazd odbywał się pod przewodnictwem p. Błażejewicza w macierzystym domu im. Papieża Leona XIII, przy ul. Sniadeckich 5 i był licznie reprezentowany. Poza referatem ks. prof. Szmigielskiego i sprawozdaniami z dotychczasowej działalności, głównym punktem obrad była sprawa scentralizowania Stowarzyszeń na terenie b. zaboru rosyjskiego, jak to było do r. 1919. Po długiej dyskusji wybrano komisję, która ma zająć się sprawą Zjednoczenia Stowarzyszeń, oraz wypracowania dalszego programu prac na terenie organizacji. Poza tem uchwalono włączyć udział wspólnie z innymi narodami w pielgrzymce w r. 1931 do Rzymu z racji przypadającego 40-lecia ogłoszenia encykliki „Rerum Novarum”, oraz postanowiono wy-

śląć depeze hołdownicze do Ojca Świętego i do ks. kardynała Kakowskiego. Żywność owocną zgotowano przybyłemu kapłanowi Godlewskiemu, założycielowi i pierwszemu patronowi Stowarzyszeń Robotników Chrześcijan.

Dnia 8. bm. w kościele św. Marcina uroczystą mszę św. odprawił ks. biskup Sziągowski, po której przemówił do zebranych robotników, przypominając odwieczną misję Kościoła w dziedzinie niesienia pomocy rzeszom pracującym, pomocy duchowej i materialnej. Po mszy św. w kilkutygodniowym pochodzie z orkiestrami i sztandarami udały się robotnicze organizacje chrześcijańskie na grób Nieznanego Żołnierza, gdzie złożono wieniec. O godz. 12. w sali rady miejskiej odbyła się uroczysta akademja, którą zaszczycili swą obecnością ks. kardynał Kakowski, ks. biskup Sziągowski, prezydent miasta p. Stomiński, liczni senatorowie, posłowie, radni i przedstawiciele pokrewnych organizacji. Przewodniczył akademji p. nac. Dobraczyński, prezes Stow. Rob. Chrz. Przemówienia wygłosili ks. patron Gąsiorowski, p. dyr. Błażejewicz oraz przedstawiciele związków Produkcje artystyczne urozmaiciły i zakończyły w podniosłym nastroju uroczystość robotniczych organizacji chrześcijańskich.

Zjazd ociemniałych żołnierzy w Bydgoszczy

W niedzielę, 7 b. m. odbył się w Bydgoszczy zjazd organizacji ociemniałych żołnierzy ziem zachodnich.

Po nabożeństwie w kościele garnizonowym, odbyły się obrady w Resursie Kupieckiej. Zagalął obrady p. Pezyński, a przewodniczył im major p. Wagner. Nastąpiły sprawozdania według których zdołano w trzech województwach (pomorskie, poznańskie, śląskie) zorganizować przeszło 130 ociemniałych wojaków. Fundusze związku wynosiły w roku sprawozd. 126 tys. złotych, z których wydano 121 tysięcy.

Wśród licznych depeż, odczytano telegram J. E. ks. kardynała Prymasa oraz biskupów Adamskiego, Łukomskiego i Dymka.

Zebrań zakończono po obszernej dyskusji nad bolączkami członków. okrzykiem na cześć Najj. Rzeczypospolitej i jej Prezydenta. Nastąpiła wspólna kolacja połączona z obchodem tradycyjnej gwiazdki.

ODCZYT IRENY SOŁSKIEJ

W piątek, dnia 12 grudnia, o godz. 8-jej wieczorem, odbędzie się w Białej sali Bazaru odczyt znakomitej artystki scenicznej Ireny Sołskiej pod tytułem: „Krzyk o nowego mężczyznę”. Przedsprzedaż biletów w firmie p. Szejnbrowskiego, ul. Gwarna 20. z w 26 851

Teatr Wielki

DZIS — „Orlow” — występ gościnny Elny Gistedt.

Piątek, 12. 12. „Carmen”.

Sobota, 13. 12. „Księżniczka czardasza” z gość. występem p. Elny Gistedt.

Niedziela, 14. 12. o godz. 3 popoł. „Verbum nobile” i „Flis”.

Niedziela, 14. 12. o godz. 8 wiecz. „Orlow” z gość. występem p. Elny Gistedt.

Poniedziałek, 15. 12. „Siła przeznaczenia”.

Początek o godzinie 3 wieczorem.

Przedsprzedaż biletów w biurze ogłoszeń „Par” ul. 27 Grudnia 18. od godz. 10 do 17. W niedzielę i święta w Teatrze Wielkim od godz. 11.30 do 13.45.

Teatr Polski

DZIS — „Radość kochania”.

Piątek, 12. 12. „Radość kochania”.

Sobota, 13. 12. popoł. „Dziadko Piernik i babcia Bakalja” (ceny najniższe)

Sobota, 13. 12. wiecz. „Warszawianka — Dziady”.

Niedziela, 14. 12. o godz. 12 w poł. „Dziadko Piernik i babcia Bakalja”.

Niedziela, 14. 12. o godz. 15 „Proboszcz wśród biedaków” (ceny znizone).

Niedziela, 14. 12. o godz. 20 „Radość kochania”.

Poniedziałek, 15. 12. „Wiecznie młody”.

Początek o godzinie 8 wieczorem.

Bilety wcześniej do nabycia w kasie Teatru Polskiego, ul. 27 Grudnia.

Teatr Nowy

DZIS — „Zarząd przymusowy”.

Początek o godzinie 8 wieczorem.

Bilety wcześniej do nabycia w składzie cygar p. 7-garłowskiego, narożnik ul. Gwarnej i 27 Grudnia.

Teatr Popularny

DZIS — „Sandomierskie wesele” — występ gość. Teatru Regionalnego.

Piątek, 12. 12. „Sandomierskie wesele”.

Występ gościnny Teatru Regionalnego.

Sobota, 13. 12. „Wierna kochanka”.

Niedziela, 14. 12. o godz. 5 po poł. „Noc św. Mikołaja”.

Niedziela, 14. 12. wieczorem „Wierna kochanka”.

Początek o godzinie 8 wieczorem.

Bilety wcześniej nabycia można w księgarni p. Dippla plac Wolności nr 11, tel. 17 94. a w kasie teatru na godzinę przed każdym przedstawieniem. W niedzielę i święta przez cały dzień od godz. 11

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

Z PRACOWNI I Z WYSTAW

PĘDZLEM I RYLCEM

W salonach naszego Tow. Przyj. Sztuk Pięknych urządzona zbiorowa wystawa p. Jasnocha przenosi nas na południe, w świat słońca i jaskrawości kolorów. Są to niezwykle barwne akwarele, w których artysta daje obraz życia ulicznego w Tunisie. Widzimy ulice pełne ruchu i zgiełku, zabawne sceny i charakterystyczne typy z „Rue de Volupte”, zaciszne i malownicze zaułki i fragmenty z życia portowego. Wszystko to na tle ośniewającej białości maurytańskiej architektury, wśród której snują się ruchliwie barwne postacie brązowych i czarnych mieszkańców. Górną część tych kolorowych impresyj zamyka surowa plama głębokiego błękitu nieba, która w niektórych wypadkach nasyciona jest z lekka i w miarę kolorem otaczających ją jasnożółtych ścian; wtedy zlewa się kolor nieba harmonijnie z całością obrazu. W innych natomiast razach jednolicie położona plama błękitu stanowi konsekwentną przeciwwagę do reszty zgiełkliwych kolorów. („Handel dywanów”).

Obok scen nasyconych silnie kolorem o rozmyślnie podkreślanych akcentach barwnych (np. „kobiety z Rue de Volupte IV”) daje artysta sceny o zabarwieniu i naświetleniu bardziej subtelnym i nieco stonowanym jak np. „Fragment z uliczki II” lub „Gra w karty”, gdzie z świadomością spokojnej obserwacji przeprowadza stopniowanie światła, które w podcieniach bardziej jest stonowane niż na ulicy. Przeważnie jednak ponosi artystę rozmach i temperament malarski, rysuje postacie prawie wprost pędzlem, co daje im dużo ruchu i życia, niepotrzebnie — wydaje mi się — obwodząc je potem kreską, która nieco później dodana, nie może mieć tej bezpośredniości, co poprzedni natychmiastowy rzut pędzla.

W sumie wrażenia, są to bardzo ciekawe ilustracje pulsującego życiem i barwą południa, to też nasze ilustrowane tygodniki powinny zaprosić do współpracy artystę, który ozdobi je barwnymi planszami (numery świąteczne) z pewnością niegorzej, niż to widzimy w pismach zagranicznych. („Illustration”). Na koniec jeszcze jedna uwaga. Jasnoch odkąd z konieczności maluje lewą ręką, maluje lepiej... Opuszcza liczne, niepotrzebne szczegóły, które z łatwością robił ręką prawą — i to właśnie dobrze. Dzięki temu, jak to wykazują piękne akwarele, staje się bardziej malarski.

P. Nehring przedstawił się Poznaniowi jako utalentowany artysta, na którym znać dobrą szkołę wytrawnego pedagoga, jakim jest Wł. Skoczylas. Na wystawionych pracach możemy dokładnie śledzić konsekwentny rozwój artysty, poparty zawsze rozumem studjum natury. Początkowe prace graficzne, przy dużym zresztą opanowaniu technicznym, natłoczone są jeszcze niepotrzebnymi szczegółami a negdotycznymi, których wyzybywa się zupełnie w „Ewie”; „Portret żony”, najdojrzała praca, ma sumiennie wystylizowaną linię rysunku. Pejzaże akwarelowe z Dubrownika dają interesujący pogląd na rozwój i na przejście do zupełnego już syntetycznego ujęcia motywu, jaki widzimy w „Zimie w Poroninie”.

Ponadto biorą w wystawie udział: Henke (martwe natury malowane akwarelą (Batycki, Ruppiewski i Graczyński. J. Mroziński.

Pisma nadesłane

„Prawo”. Nr. 8. Treść: Z żalobnej karty. — J. Sliwowski: „Środki zapobiegające uchyleniu się oskarżonego od wymiaru sprawiedliwości”. — M. J. Kahl: „Projekty konstytucyjne klubów sejmowych”. — I. Międzyński: „Kongres Studentów Prawa”. — Przyczynki i rozważania. — Z Kół Prawników. — Wiadomości miejscowe. — Kronika. — Przegląd piśmiennictwa. — Przegląd ustawodawstwa.

„Atencum Wileńskie”. Zeszyt 1-2. Treść: W. Semkowicz: „Hamul, namiestnik wileński i jego ród”. — F. Konieczny: „Sprawa księcia Geldrji”. — W. Białowiejska: „Stosunki Litwy z Moskwą”. — F. Rawita-Gawronski: „Książęta Nieświescy, Zbarascy i Wiśniowscy”. — S. Wyslouh: „Z dziejów Łosośny”. — Ks. J. Poplatek: „Zarys dziejów Seminarjum Papieskiego w Wilnie”. — K. Romer: „Co nam mówią stare wileńskie kamienie”. — M. Tyrowicz: „Działalność publiczna Niemcewicz”. — Miscellanea i rozprawy. — Recenzje i sprawozdania. — Czesarisma. — Kronika.

ŻYCIE KULTURALNE

NAUKA

Odczyt prof. dr. Grabowskiego w Berlinie. Piszą nam z Berlina: W wielkiej sali „Deutscher Hof” zebrały się na obchodzie listopadowym liczne rzesze, w tym mnogie polskie stowarzyszenia ze sztafardami, należące do Związku Polaków w Niemczech i w Berlinie. Odczyt wygłosił prof. Uniw. Pozn. Dr. Tadeusz Grabowski, bawiący obecnie w Berlinie na poszukiwaniach naukowych. Scharakteryzował jasno i ciemne strony powstania, dał zarys poezji powstaniowej, podkreślając w niej prąd mistyczny. Szczegółowo zajął się „Lillą Wenedą” jako tragedią narodu, który dlatego upadł, że utracił ducha, a na zakończenie przedstawił, jak z nastrojów powstaniowych zrodziły się idee, ożywiające dzieła i czyny Mickiewicza, psalmy Krasieńskiego i „Króla Ducha”. Część muzyczną wykonała pianistka Etkinówna, skrzypek Totenberg oraz tenor opery brunświckiej p. Salecki. (bo)

LITERATURA

Literaci krakowscy zagranicą. Nasz krakowski korespondent (Arten) donosi nam: W tych dniach opuścili Kraków dwaj młodzi literaci, udając się na studia zagranicę. B. aktor wileńskiej „Reduty”, poeta i lektor wymowy w Uniw. Jagiellońskim, dr. Jerzy Ronard Bujalski wyjechał na studia teatroliczne do Berlina, a Adam Polewka, autor powieści „Cud” udał się w podróż po Niemczech, Francji, Anglii, gdzie ma zbierać materiały ze środowisk przemysłowo-robotniczych, do swej nowej powieści, osnutej na tle życia międzynarodowego proletariatu.

Polarni Wikingowie. Życie Amundsena przedstawił p. A. B. Dobrowolski, autor głośnej „Historji naturalnej lodu”, w sposób nietylko interesujący, ale od strony moralnej pełen znaczenia, a to w książeczce „Amundsen na tle Nansena i Wikinów polarnych”, wydanej przez księgarnię Św. Wopiecha w Bibliotece Przyrodniczej. Książki takie podnoszą młodzież w sferę poświęcenia dla ideału, a czynią to w sposób zajmujący, więc wpływ ich powinien być duży. (kw)

MUZYKA

Miłośnicy Muzyki w Lesznie. Donoszą nam z Leszna: Za inicjatywą dyr. L. Ramuła, który z początkiem tego sezonu osiedlił się w naszym mieście, przystąpiono do zorganizowania Towarzystwa Miłośników Muzyki, które ma stać się jakby centralą ruchu muzycznego w mieście i okolicznych powiatach. Plan jest zakreślony szeroko, przy Towarzystwie ma powstać chór i orkiestra, w których skład wejdą już istniejące chóry i orkiestry, dalej zespoły amatorskie kameralne i wokalne. Będzie też Towarzystwo popierało regionalną twórczość muzyczną, ma zabiegać o utworzenie Muzeum muzycznego, ogłaszać konkursy, tworzyć czytelnice i biblioteki muzyczne itd. itd. Na pierwszym informacyjnym zebraniu referował te zamiary dyr. Ramuła, a przedstawił wiecele różnych organizacji oraz miłośnicy muzyki wywody jego poparli i przyrzekli współdziałanie, poczem wybrano komisję organizacyjno-statutową, która ma zająć się dalszym biegiem sprawy. (lm)

RUCH REGJONALISTYCZNY

Ostatni zeszyt „Kroniki gostyńskiej” obejmuje bardzo ciekawą o archiwalne materiały opartą pracę Wł. Stachowskiego o uczestnikach powstania listopadowego z ziemi gostyńskiej. Obok szeregu licznych uczestników na stanowiskach podrzędnych widzimy, iż z ziemi tej pochodzą ministrowi wojny w czasach powstania gen. Morawski, oraz d-ca i korpusu jazdy gen. Umiński. Cenny to przyczynek ukazujący ofiarność z jaką Wielkopolska spieszyła z pomocą swym ziomkom w Królestwie Kongresowem. (J. St.)

SZKOLNICTWO

Hannibal w opisie Liwjusza. Dwudziestą pierwszą księgą „Dziejów rzymskich” Tytus Liwjuś wydał w przepysznym opracowaniu, nakładem Książnicy-Atlasu, znakomity filolog Tadeusz Zieliński. Dzięki jego komentarzom, zapozna się uczeń z życiem Rzymu owych czasów, z jego psychiką, a także z charakterystyką rzymskiej historjografji. Można sobie wyobrazić, jakie bogactwo skupił w tych objaśnieniach nasz genialny filolog, odznaczony świeżo honorowym doktoratem Sorbony, a nasz kandydat do Nagrody Nobla. (sw)

VARIA

Jak ubierać choinkę? Praktycznych i estetycznie uzasadnionych rad udziela w tym względzie lwowski „Świat kobiety”. Pożyteczne to i interesujące pismo nie ogranicza się do obfitego zresztą działu mód, ale ma w świecie kobiecym istotnie głęboki zasięg artystyczny i umysłowy. Młode mamusię znajdują w ostatnim numerze nietylko pouczenia choinkowe, ale przykład, jak tanim kosztem można przy pewnej zręczności robić ładne zabawki, co zostało zadokumentowane na ilustrowanych i technicznie pouczających przykładach. (wn)

JAK OBRADOWALI HISTORYCY W WARSZAWIE

Najbardziej „syntetyczne” wrażenie to, że tak strasznie ciasno. Ciasno już na zebraniu zapoznawczym 28. XI, przeraźliwa ciasnota na otwarciu zjazdu w auli uniwersytetu w dniu 30. XI, ciasno na każdym zebraniu sekcyjnym; sekcja dziejów powszechnych obraduje w malutkiej salce senatu. Starzy profesorowie i starsze panie stoją ściśnięte w tłoku. Myślałby kto, że to zbiegowisko z racji przejechania konia na ulicy, a nie posiedzenie naukowe, Ciasno na zamknięciu zjazdu. To też na przyszłe zjazdy historyków taki postulat: niech każdy z członków zjazdu ma możliwość spokojnego zajęcia miejsca, a w związku z tem trzeba zgóry obliczyć pojemność sal.

Drugie wrażenie to za wielką ekstenzywność zużytego czasu. Nadarmo spędziliśmy w Warszawie dzień 29. XI. Na marginesie uwaga, że w Warszawie nie czuć było entuzjazmu z racji stulecia powstania. Zbyt ciężyły nad miastem fakty polityki aktualnej, a może i nie miano przekonania, czy głównym celem obchodu będzie właśnie rocznica powstania. Dekoracja miasta słabiotka, przebieg uroczystości skromny. Defilada wojskowa ograniczyła się do przemarszowania szkół podchorążych przed Prezydentem Rzplitej. Dekoracyjnie nawiązano do wypadków z przed stu laty przez wprowadzenie i do oddziałów defilujących i jako waży przed Belwederem oddziału podchorążych w oryginalnych mundurach z roku 1830.

Ale wróćmy do zjazdu. Zjazd został obeśnany tłumnie, było wszak ponad 600 członków zwyczajnych, a z dopitkami liczba członków zjazdu dobiegała cyfry 800; mimo tego była to niższa cyfra od liczby członków zjazdu Kochanowskiego, która przekroczyła pokaźnie tysiączkę. Ale na zjazd Kochanowskiego przybyli nietylko historycy, ale — i przedewszystkiem — historycy literatury.

Między obecnymi brakło wielu asów historji Polski. Nie byli więc obecni — niewątpliwie z powodu wieku — profesorowie Bobrzyński, Balzer i Abraham. Poza tem uderzała nieobecność profesorów Konopczyńskiego, Kota i Tokarza, oraz gen. Kukiela. Nieobecność dwu ostatnich niewątpliwie zaważyła na charakterze obrad sekcji walk o niepodległość.

Otwarcie zjazdu dokonało się dnia 30. XI. w południowych godzinach. Przemówienie inauguracyjne wygłosił prof. Zakrzewski witaając przybyłych reprezentantów władz, ks. kardynała Kakowskiego, który przybył osobiście, oraz kilku gości z zagranicy, jak z Pragi znany polonofil i znawca historji Polski prof. Bidlo, z Budapesztu prof. Lukinich, z Paryża prof. Lheritier, z Oslo prof. Wigander. Zaznaczył prof. Zakrzewski, że zjazd obraduje pod hasłem trzech rocznic. Jedną z nich t. zw. 700 lecie Prus Wschodnich (1230—1930) z którym łączy się „dola i niedola stosunku Polski do morza”. Drugiem pięćsetlecie śmierci ks. Witolda (1430—1930), trzeciem natomiast stulecie Nocy listopadowej (1830—1930); stulecie to stwarza podstawę do zastanowienia się nad całym okresem walk o niepodległość. Podkreślił dalej znaczenie odzyskania niepodległości dla dzisiejszej historjografji polskiej. „Mając państwo własne inaczej patrzmy na przeszłość”. Widomym wyrazem rozwoju nauki historycznej jest silny rozwój czasopiśmiennictwa historycznego. Obok „Kwartalnika historycznego” (Lwów) i „Przeglądu Historycznego” (Warszawa) stanęły w nowej Polsce do pracy „Roczniki Historyczne” w Poznaniu i „Atencum Wileńskie” w Wilnie. Myśl historyczna polska sięgnęła do żywych zagadnień przeszłości; zainteresowała się dziejami wojskową dawniej Rzeczypospolitej. Zagadnieniem tem zajmuje się dziś nietylko perjodyczny „Przegląd historyczno-wojskowy”, ale całe Biuro historyczne wojskowe. Wspomniałszy o serji tomów „Niepodległości” zaznaczył prof. Zakrzewski, że pięćdziesiąt jeszcze lat wstecz odbył się pierwszy zjazd historyków, który obradował w r. 1880 pod hasłem rocznicy Długosza. a żywym łącznikiem z tym zjazdem jest osoba obecnego na sali prof. Dembińskiego. Przemówienie swe zakończył prof. Zakrzewski nawiązaniem do Lelewela, jego głębokiej pracowitości, abnegacji dobra osobistego, utrzymywania związku z historją powszechną.

Kolejni mówcy witali zjazd imieniem uniwersytetu (rektor Michałowicz), w imieniu Prezydenta Rzplitej (min. Czerwiński), premiera (gen. Stachiewicz), Polskiej Akademji Umiejętności (prof. Kutrzeba) i Międzynarodowego Komitetu historycznego (prof. Lheritier). Minister oświecenia zwracał się z apelem, by nauka historyczna nie neglizowała klejnotów uczucia przechowywanych w swym skarbcu przez jednostronne kładzenie nacisku na te, które działają na umysł. Następnie prof. Handelsman wygłosił odczyt o stosunku dzisiejszego pokolenia do doby powstań. W zakończeniu wyraził postulat realizmu historycznego, choćby miał nawet być brutalny. Po odczytaniu telegramów gratulacyjnych i pism zjazd się ukonstytuował. Do przydzium honorowego wybrani zostali prof. Abraham, Aszkenezys, Balzer, Bobrzyński, Dembiński, Fijałek, Kochanowski, Kraushaar, Limanowski, Papée, Parczewski i Zieliński. Prezesem zjazdu wybrany został prof. St. Zakrzewski, na przewodniczących sekcji powołano profesorów Handelsmana, Sobieskiego, Dembińskiego i Bujaka.

Przez niedziele i trzy dni następane toczyła się żywa dyskusja w czterech sekcjach zjazdu. Longum esset enarrare omnia. Ogólnie wspomnieć wypada o żywej dyskusji, która toczyła się nad referatem prof. Zakrzewskiego starającego się sprecyzować dyplomatyczne antecedencje pierwszego układu Unji między Polską a Litwą. Był to referat wygłoszony w sekcji II, dziejów dawnej Rzeczypospolitej. Obok niego w tejże sekcji żywo dyskutowane były referaty prof. Bujaka o plonie wydawniczym ostatnich lat i min. Kętrzyńskiego o potrzebie wydania kodeksu dyplomatycznego polskiego. Zdarzeniem była w tej sekcji wielka wtorkowa (2. XII.) dyskusja „pruska”, o której już pisałem. W sekcji pierwszej, dziejów powszechnych, długą dyskusję (francuską) wywołał referat prof. Lheritier o zagadnieniu przyczynowości w historji. Podziwiać było można płynną francuszczyznę licznych przedstawicieli polskiej nauki historycznej. W tejże sekcji wygłoszony był też jeden z nielicznych referatów ustrojowych na zjeździe, t. j. referat dra Mantuffla o genezie feudalizmu, na przykładzie feudalizmu francuskiego. W sekcji trzeciej, walk o niepodległość, obok szeregu referatów wojskowych z dziejów wojskowych powstań toczyła się żywa dyskusja nad warunkami potrzebnymi przy podejmowaniu przez daną jednostkę pracy z zakresu dziejów wojennych Rzeczypospolitej. Utrzymało się tu zdanie prof. Skałkowskiego, że pracę tę może podejmować i historyk „cywilny”, o ile ma przygotowanie w dziedzinie teorii wojskowości. Referat dyr. Wojtkowskiego o stosunku Prus i Niemiec do polskiego ruchu niepodległościowego spotkał się z zarzutami „polityczności” ze strony p. Studnickiego, słusznie też przewodniczący, prof. Dembiński, wziął w obronę referenta. W sekcji IV, nauczania historji poważna dyskusja toczona była nad referatami prof. Bujaka, dyr. Opatrnego, prof. Ad. Kłodzińskiego i innych.

Zamknięto zjazd w dniu 3. XII. Po powitaniu p. ministra oświecenia przez prezesa zjazdu i po referacie prof. Haleckiego na temat „Witold” uchwalono rezolucję poprzednio przyjętą przez poszczególne sekcje, poczem końcowe przemówienie wygłosił prof. Zakrzewski, podkreślając że jest koniecznym nawiązywać badania historyczne do tych faktów z przeszłości, które mają szczególne znaczenie dla chwili dzisiejszej. Następnie zakomunikował prezes, że zjazd następny odbędzie się w r. 1935 w Wilnie. Zjazd zamknięty został okrzykiem na cześć Prezydenta Rzplitej, który tegoż wieczoru przyjmował na Zamku uczestników zjazdu.

Dr. Zygmunt Wojciechowski.
Poznań.

Książki nadesłane

Wtajemniczenie w filozofję św. Tomasa z Akwinu. — Praca zbiorowa Nakładem Księgarni Św. Wojciecha — Poznań 1930.

Dr. Marjan Z. Arendt: „Kurs elementarnej języka angielskiego” Nakładem Księgarni Św. Wojciecha — Poznań 1930.

Kazimierz Allerti: „Pochwała życia i śmierci”. Nakładem Księgarni Św. Wojciecha — Poznań, 1930.

Po dziesięciu latach

Przemówienie p. dyr. Jahnkiego na niedzielnym koncercie Państw. Konserwatorium Muzycznego

Spółczesność Wielkopolskie umocniwszy po kataklizmach dziejowych swój stan posiadania pod względem materialnym, rychło zdawało sobie sprawę z konieczności zaspokojenia swych aspiracji również i w dziedzinie duchowej. Tak nakazywała duma narodowa włodarzy ziemi piastowskiej, tak radził polityczny zmysł samozachowawczy.

Wyrazem tych dążeń za czasów zaborczych było tworzenie bibliotek, czytelników, galerii obrazów, ufundowanie muzeum im. Mielżyńskich i wkończenie polowanie do życia wolało Teatru Polskiego. Choć czynny te były może na pozór nikłe, spełniły jednak w czasach niewoli swe zadanie należycie. Ale w tych wysiłkach kulturalnych my muzyki odczuwaliśmy pewien brak inicjatywy ze strony społeczeństwa właśnie w dziedzinie muzycznej.

Istotnie z wszystkich sztuk jedynie sztuka muzyczna skromny wiodła żywot w Wielkop. i nie znalazła dostatecznego pola rozwoju. Nie znaczy to, jakoby u nas na ziemiach zachodnich wcale nie zajmowano się muzyką, wszakże koła śpiewacze z pietyzmem pielęgnowały pieśń, co, jak wiadomo, nie miało przyczynić się do krzewienia ducha narodowego, jednak sztuka muzyczna w szerszym tego słowa znaczeniu, mimo działalności nielicznych, a wielce zasłużonych pionierów ruchu muzycznego, nie znajdowała właściwego poparcia.

Wprawdzie na usprawiedliwienie tego smutnego dla muzyki okresu trzeba przyznać, że duch czasu nie sprzyjał wielkim zamierzeniom artystycznym, przyszłe dopiero pokolenia miały czynu tego dokonać, a chwila czynu się zbliżała. Gdy zaświtała jutrznia wolności, jakby zpod ziemi odezwały się w Wielkopolsce utajone pragnienia dorównania na polu muzycznym, innym, wolnym szczęśliwsiemu narodowi.

Dyskusje wszczęte na ten temat, początkowo w sferze rozmów towarzyskich, wkrótce realniejsze przybrały kształty. Komitet składający się z przedstawicieli Kół obywatelskich grodu naszego powziął uchwałę powołania do życia uczelni muzycznej o jak najszerszym zakresie działania zarówno w dziedzinie odtworczej, jak i twórczej. Odzyskanie niepodległości górnym tym aspiracjom sprzyjało. Nawiazano więc w tym celu kontakt z ówczesną naczelną władzą ziem zachodnich, pozyskując zwolenników wśród sfer rządzących. Rzecznikiem gorliwym postulatów komitetu był ówczesny naczelnik wydziału literatury, teatru i muzyki Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej, p. Czesław Kędziński. Jego jest zasługą, że Ministerstwo b. dz. pr. zaakceptowało projekt utworzenia państwowej uczelni muzycznej w Poznaniu.

Niebawem też projekt został w czyn wcielony, czem ministerstwo złożyło dowód wysokiego zrozumienia swego posłannictwa kulturalnego i narodowego, zasługując sobie na wdzięczną pamięć obywateli ziem zachodnich.

Misję tworzenia przyszłej uczelni muzycznej polskiej pod względem naukowo-artystycznym powierzył Ministerstwo b. dz. pr. wielce w kraju i zagranicą dla spraw muzycznych polskich zasłużonemu p. dr. Henrykowi Opieńskiemu oraz znanemu i cenionemu kompozytorowi i muzykologowi p. dr. Łucjanowi Kamińskiemu, obecnemu profesorowi Uniwersytetu Poznańskiego.

Niezrażeni ogromem zadania przystąpili obaj dyrektorzy niezwłocznie do pracy. Względnie krótkim czasie plan organizacyjny był gotowy, tak że w terminie wyznaczonym mogła nowa uczelnia otworzyć swoje podwoje. I oto lat temu dziesięć historyczny ten w dziejach naszej kultury fakt został dokonany w czasie uroczystej akademii, która odbyła się w tejże sali i na którą przybyli przedstawiciele najwyższych władz i urzędów z p. ministrem b. dz. pr. Kucharskim i p. ministrem sztuki Heurichem z Warszawy na czele. Z tego to miejsca przemówił w owej pamiętnej chwili p. minister Kucharski, witając radośnie i z dumą doniosły fakt otwarcia Państwowej Akademii i Szkoły Muzycznej w Poznaniu.

Nie ulega wątpliwości, że była to chwila ważna dla rozwoju kultury muzycznej na ziemiach naszych zachodnich, wtedy bowiem nabrała mocy prawnej twórcza owła społeczeństwa wielkopolskiego, domagająca się dla kraju zakrojonej na poważną miarę uczelni muzycznej.

Od tej chwili wzniosłej mija lat 10, a dziś wypada nam wobec społeczeństwa złożyć rachunek, czy wszystkie w naszą uczelnię pokładane nadzieje się ziściły.

Otóż niestety przyznać musimy, że nie wszystkie. Jak każde dzieło ludzkie i to dzieło mieściło w sobie zarodek niedoskonałości. Zmienne przechodziła uczelnia nasza koleje losu. Początkowo istniejąca „p. n. Państwowa Akademia i Szkoła Muzyczna”, o śmiało i ciekawie zakreślonym planie naukowym, wkrótce na skutek zarządzeń władz centralnych, przestoczyła się musiała w Państwowe Konserwatorium Muzyczne w Poznaniu.

Kolejno po sobie następujące likwidacje poszczególnych działów, jak wydziału operowego, dramatycznego, klas wstępnych, kursu dla kapelmistrzów (także dla wojskowych kapelmistrzów) i nieodzowne w parze idące redukcje personalne, podjęte w celu oszczędności, oszczędnościowa

ściśnień i zakres działania i nauczania naszej uczelni.

Jeśli mimo to nie nastąpił u społeczeństwa zanik zaufania i wiary w celowość istnienia uczelni, to jest to wyłączną zasługą ofiarnej, dla idei pracy całego grona nauczycielskiego z poprzednikami moimi na czele. Mimo trudnych nieraz warunków pracy za czasów nieszczęsnej inflacji i braku środków na najniezbędniejszą pomoc naukową, wysoki idealizm i szczerzy entuzjazm wszystkich bez wyjątku pokonał pierzające się trudności i podtrzymał w pełni żywotność Państwowego Konserwatorium Muzycznego. Poczuję się więc dziś do milego obowiązku wyrażenia moim poprzednikom i całemu gronu nauczycielskiemu słów głębokiego uznania i wdzięczności.

Działalność P. K. M. w Poznaniu przedstawia się bogato. Dwom mianowicie czynnikom zawdzięcza uczelnia szczególnie silne oddziaływanie na społeczeństwo: nauczycielom i uczniom.

Dzięki inicjatywie grona profesorskiego udało się położyć kres dającej się odczuć stagnacji ruchu estradowego zaraz w pierwszych latach po odzyskaniu niepodległości. Poznań i inne miasta Polski dobrze jeszcze pamiętają liczne recitale, wieczory kameralne, urządzone staraniem profesorów P. K. M.

Znana jest również chlubnie działalność profesorów jako dyrygentów przeróżnych zespołów, to też tak wielostronna a owocna ich działalność w pełni przyczyniła się do umuzykalnienia szerokich sfer społeczeństwa. Podatnym zwłaszcza materiałem była młodzież, która w pełni korzystała z odczytów i koncertów. Potwierdzają to zresztą środowce wieczorki i publiczne popisy młodych adeptów sztuki, będące niejednokrotnie ciekawym wykazem pracy Konserwatorium.

W minionych 10 latach, a ściślej od roku szkolnego 1923-24, zatem w ostatnich siedmiu latach, odbyły się 66 popisów wewnętrznych szkolnych i 13 popisów publicznych. Programy uwzględniały twórczość muzyczną w najszerszym zakresie. Obok pieśni, instrumentalnych utworów solowych, kameralnych, wykonano dzieła dawnych mistrzów polskich: Pękiela, Szaryńskiego, Gomółki itp. Obok symfonii Mozarta, Haydna, Beethovena, Schuberta, Mendelssohna, uczniowie P. K. M. odtworzyli utwory oratoryjne, jak „Stabat Mater” Pergolese, „Mszę C-dur” Beethovena, „Eljasza” Mendelssohna, „Kantatę” Bacha, oraz w obecności kompozytora „Stabat Mater” Szymanowskiego, co specjalnie głośnym echem odbiło się w całej Polsce, i powodem było zaszczytne zaproszenia chóru P. K. M. na koncert Filharmonii do Warszawy.

W okresie sprawozdawczym ukończyło P. K. M. w Poznaniu z dyplomem 33 uczniów i uczennic. Dziś absolwenci ci, rzęproszeni po całej Polsce, zajmują już stanowiska w poważnych szkołach muzycznych, przyczyniając się niemało do dalszego krzewienia kultury muzycznej na ziemiach polskich. Wielu też byłych uczniów Konserwatorium Poznańskiego zasiłło kadry orkiestr, zasiłło i szeregi orkiestry Opery poznańskiej.

Jeśli korporacja miejska m. Poznania w pełnym zrozumieniu zadań i potrzeb uczelni naszej zechciała uchwalić subwencje na pomoc naukową, to niechaj będą przeświadczone nie tylko o szczerzej naszej wdzięczności, lecz niechaj również przyjmą do wiadomości zapewnienie, iż subwencje wielce się przyczyniły do pomyslnego rozwoju P. K. M. w Poznaniu. Miastu również, a w szczególności dzięki wielkiej życzliwości p. prezydenta miasta Ratajskiego, zawdzięcza uczelnia nasza obecny lokal szkolny przy Wrocławskiej, co w niewygasłej naszej pozostało pamięci.

Dzisiejszy popis uczniów, to święto pracy nauczycieli i uczniów. Niechaj popisy temu wolno będzie zaświadczyć chlubnie o należytem pojmowaniu zadań pedagogicznych i wychowawczych P. K. M. w Poznaniu, lecz niechaj również program popisu zaświadczy dobitnie, iż Poznańskie Konserwatorium Muzyczne należyce ujmuje swoje obowiązki względem sztuki rodzimej.

Z wartości uczelni zdaje sobie doskonale sprawę społeczeństwo, to też mimo selekcji uczniów i coraz większych wymagań ze strony uczelni liczba uczniów od roku 1926 stale wzrasta i dziś przekracza liczbę 360 uczniów. Jest to liczba poważna. W przeświadczeniu słuszności swych aspiracji, świadome swych zadań wychowawczych, nie zamierza P. K. M. w Poznaniu zasklepić się w dotychczasowym zakresie działania. Przeciwnie!

P. K. M. sądzi, a wraz z niem społeczeństwo wielkopolskie, że może już w niedalekiej przyszłości nastąpi przywrócenie utraconych praw naszej uczelni i zlikwidowanych działów nauki, co oczywiście byłoby ze wszechmiar pożądane.

Moje przemówienie dobiega końca. Niechaj teraz zamilkną słowa, suche wyliczanie faktów, niechaj przemówią tony. Niechaj zabrzmia akordy dzieł Karłowicza, Moniuszki, Noskowskiego, niechaj nas one utwierdzą w wierze, iż Polska w szlachetnym współzawodnictwie narodów wywalczyła już sobie prawo bytu na parniasie sztuki muzycznej. Ta radosna świadomość winna nas uczyć kochać i cenić to, co nasze.

W oczekiwaniu śmierci

Lekarz angielski, który się otrul spisał swe wrażenia przedśmiertne.

Pisma angielskie podały sensacyjną wiadomość o samobójstwie dość — popularnego lekarza Handsa w Brighton, który po otruciu się przez godzinę opisywał swe wrażenie i działanie trucizny, zanim stracił przytomność. Postanowiwszy zejść z tego świata, Hands — chciał w ten sposób jeszcze przysłużyć się medycynie. Zapiski jego przedśmiertne brzmią w tłumaczeniu:

„Muszę odejść, gdyż zaplątałem się w długi. Próbowalem wypłacać się z tej piekielnej sieci — napróżno. Dla żony piekielnej śmierci będzie wyzwoleniem. Wszak ona nie odpowiada za moje długi. Proszę nie urządzać mi pogrzebu i nie nosić po mnie żałoby. Ofiaruję moje ciało londyńskiemu szpitalowi. Niechaj zużyją je do badania cukrzycy, na którą cierpiełem. Już nie warto było żyć, bo wskutek trosk nie miałem możności dokończyć dzieła o nowoczesnym leczeniu chorób wewnętrznych.

„Zażyłem o godzinie jedenastej uncję akonitu z domieszką chloralu. Mam nieznośny szum w uszach — gdyby nie to, czułbym się świetnie. Czekam spokojnie. Ogarnia mnie uczucie niewypowiedzianej błogości. Poraz pierwszy w życiu czuję się wolnym. Widocznie mam mocne serce. Nie chce skapitulować. Lekkie znużenie. Czemu śmierć każe tak na siebie czekać. O laskawa śmierci... Żona moja nie wie o wszystkim.

„Jakże jestem szczęśliwy. Badam puls — normalny. Zażywam jeszcze 30 ziarenek chloralu. Zaczyna mi się kręcić w głowie. Świadomość, że wyprowadzam w pole lichwiarzy — wierzyli. Oderwanie od życia. A jednak jeszcze żyję. Zażyłbym pruskiego kwasu — nie mam jednak siły podnieść się z fotelu i sięgnąć na półkę.

„Czekam. Wszystko co piszę należy o-głosić drukiem. Wierzę teraz w sprawiedliwego Boga — nie wierzę prawom wymyślonym przez ludzi. Jaki spokój. Otwieram sobie tętnicę. Nie chcę by mnie pochowano w letargu. Czuję — wyraźnie czuję obecność Boga nademną. Niechaj wam błogosławi. Odjeżdżam w piękną podróż — tylko tak wolno, wolno... Pieniądze to popiół. Jestem szczęśliwy, bo...”

Kilogram diamentów w walizce podróżniczej

Z Wilna donoszą, że straż celna rewidująca bagaże pasażerów pociągu osobowego przybyłego z Rosji sowieckiej na stację Stołpce znalazła w walizce niejakiego Harrysa jeden kilogram diamentów różnej wielkości. Harrys wyraził zgodę na uiszczenie cła i oświadczył, że brylanty te wiezie do Anglii. Pobrano od niego 100.000 złotych opłaty celnej. Droga przez Polskę do Zbąszynia odbędzie Harrys pod eskortą dwu funkcjonariuszy celnych.

Listy, które nie doszły

Echa wyprawy Andréego.

Ze Sztokholmu donoszą, że dawna narzeczona Strindberga, pani Anna Charlier powróciła z Ameryki do Szwecji, by odebrać listy do niej adresowane przez narzeczonego, a odnalezione wraz ze szczątkami podróżników na Białej wyspie. Przeszło dziesięć lat p. Charlier czekała wiernie powrotu narzeczonego, który w towarzystwie Andréego wyruszył na zdobycie bieguna, w końcu jednak wyszła zamaż za skromnego amerykańskiego nauczyciela szkoły powszechnej, i zamieszkała z rodziną w małej miejscinie Stanów Zjednoczonych.

W 1897 Anna Charlier, od roku zaledwie po słowie ze Strindbergem, odprowadziła go aż do Gotenborga i widziała jak wznosił się w przestworza w kierunku północnym. Z drogi otrzymała jeszcze jeden list. Pełne niepokoju jej oczekiwanie przerwał raz jedyny jeden z pocztowych gołębi wypuszczonych ze sterowca, któremu udało się odnaleźć drogę do ojczyzny. Potem pełna trwogi i niepewności przetrwała, trwającą niemniej jak trzydzieści lat! W drugiej swej ojczyźnie za Oceanem, pani Charlier zachowała z całym pietyzmem wszelkie wspomnienia nieszczęśliwej miłości: gołęb, który jej przyniósł ostatnie słowa ukochanego, nie opuścił jej już nigdy, a gdy ptaszyna żywot zakończyła została wypchana i zachowana łącznie z innymi drogiemi pamiątkami po drogiem zaginionym. Otrzymałszy teraz wiadomość o odnalezieniu zwłok Strindberga, pani Anna Charlier natychmiast wyjechała do Europy i obecnie otrzymała listy, które jeszcze na kilka dni przed śmiercią pisał do niej Strindberg w tragicznej niepewności czy kartki te dojdą w ogóle kiedy do rąk ukochanej. S. F.

Dwa miliony dolarów na rozwój atletyki

Z Nowego Jorku donoszą, że pewien bogacz amerykański, pragnący zachować incognito, przekazał amerykańskiej Federacji atletyki 2 mil. dol., od których odsetki wyniosą rocznie 100.000 dol. Suma ta będzie, zgodnie z wolą ofiarodawcy, obracana na trenowanie i doskonalenie najlepszych atletów, oraz na wyszukiwanie nowych talentów na tem polu, odpowiednie szkolenie ich i ćwiczenie wrodzonych uzdolnień. (rc)

Dawniej i dziś...

Entuzjazm dzisiejszy dla bokserów i kabarecistów.

Ongiś było inaczej, naród czcił swych poetów i myślicieli... Było to w roku 1778, kiedy rozentuzjazmowany Paryż zgutował Voltairowi takie przyjęcie, że wzruszony staruszek osiemdziesięcioletni nie mógł wytrzymać tyłu dowodów uznania i umarł niebawem.

Dzisiaj szalona panuje pod tym względem różnica. Gdy usłyszysz krzyki uznania i entuzjazmu, wiesz napewno, że to na cześć artysty filmowego lub boksera. Sam fakt, że Mary Pickford wyjrzała kiedyś oknem, wystarczył, aby zgromadzić na Piccadilly takie tłumy, że ruch uliczny musiał ustać na kilka godzin. A dworzec Wiktorja w Londynie nie przeżywał nigdy jeszcze takich scen wybuchowej radości, jak ostatnio podczas wyjazdu Mauricea Chevaliera. W kilka godzin przed przybyciem tego „gwiazdora” kabaretowego nie było na peronie dworcowym wolnego miejsca. Tysiące kobiet tłoczyły się jak śledzie w beczce. Mniejsze wzrostem siadały na ramionach swych mężów, aby lepiej widzieć „bohatera”. Dzieci miały czapki z napisem „Maurice Chevalier”. Dla uświetnienia tak doniosłego zdarzenia, postawiano na wszystkich końcach i narożnikach dworca gramofony z ołbrzymimi głośnikami, powtarzające pieśń Chevaliera: „Żyj w promieniu słońca, kochaj przy świetle księżycy”.

Straż policyjną podwojono, by pilnowała porządku i bronila tłum przed niechcianą śmiercią z ciekawości. Wreszcie razległ się turkot zbliżającego się pociągu luksusowego. W pewnej odległości od dworca stanął pociąg. Odczepiono wagon z Mauricem i przesunięto go na specjalną platformę. Tam przygotowano mikrofon, przy pomocy którego umożliwiono wielkiemu kabarecisiście powitanie się z całą Anglią: „Jestem tak szczęśliwy, że czuję się jak we śnie — brzmiało orędzie Chevaliera „do narodu”. Bohater wyglądał istotnie rozpromieniony i oczarowany. Zresztą nie dziwnego, bo jego dochód tygodniowy w czasie pobytu w Londynie wynosił sto sześćdziesiąt tysięcy złotych. W. K.

Kiedy się słoń wścieknie

Podczas uroczystości wprowadzenia nowego lorda majora londyńskiego stała się rzecz tragiczna. Punktem kulminacyjnym tradycyjnego pochodu było stado wspaniałe przybranych słoń, wzbudających podziw powszechny i zachwyt. Słonie kroczyły poważnie, spokojnie i oziębiały. Gdy nagle w pewnej chwili zaczęły się niepokoić i momentalnie wpadły w szal wściekłości, wywołując ogromny popłoch. Okazało się, że słonie wściekły się na widok dużego czerwonego obrazu Iwa, niesionego w pochodzie przez grupę studentów.

Dało to prasie angielskiej asumpt do przypomnienia wogóle niesłychanej pobudliwości słońsiowej. Znaną naprzykład jest rzecz, że w Indiach, oczywiście słoń, słonie bardzo często ulegają atakom wściekłości, wywołując nieraz straszne katastrofy. Najczęściej oczywiście zdarza się to w okresie paszenia. Wrażliwość ich wręcz przeczelona i nerwowość, pobudzone do ataku furji, ujawnia się przedewszystkiem w głośnym niesamowitem trąbieniu. I kiedy rozlegnie się głos takiej „trąbki słońsiowej”, wtedy należy się mieć na baczności, bo niebezpieczeństwo bliskie. Wtedy co znajdzie się na drodze wściekłego słonia, to nieprzyjaciel; trąba jego sieje spustoszenie. Drugocze spotkane na drodze t. zw. „ryksze” czyli pojazdy dwukolne, ciągnięte przez kulisa, wyrwa drzewa, rzuca się na ludzi, kiedyś rzucił się nawet na tramwaj i strzasnąwszy szybko, spowodował popłoch i ofiary w ludziach. Kiedyś podczas koronacji króla syjamskiego słoń również oszalał, krążył wokół pałacu królewskiego, zagradzając dostęp do bramy głównej. Wobec czego wszystkich uczestników uroczystości, a w szczególności przedstawicieli państw europejskich, wypuszczać musiano do pałacu chyłkiem, bocznem wejściem.

W Indiach słonie zabijać nie wolno, zwłaszcza t. zw. białe są świętością nieykalkną. To też ujarzianie rozwścieczonych słoń przedstawia ambaras nielada. A z drugiej strony znów utrzymuje się tam przesądne przeświadczenie, że kiedy słoń zabija człowieka, wtedy sprowadza szczęście na cały kraj. (al)

Nowe bezcenne wykopaliska w Pompel

W piwnicach domu przy Via Abundantia, w których niedawno znaleziono cenną statuę Apollina i wielce wartościowe freski, natrafiono obecnie na wielką skrzynię, do której rozrzucone były przedmioty złote i srebrne.

Pod kierunkiem profesora Maiuri, kierownika państwowego urzędu wykopalisk, usunięto z wielkimi ostrożnościami i starannością proszek lawy, zasypujący piwnicę ową i znaleziono liczne przepięknie cyzelowane, bogate złote bransolety i naramienniki, 3 ciężkie złote pary kolczyków, bardzo wiele złotych pierścieni z drożymi kamieniami, złote łańcuchy na szyję, tuzin monet złote i srebrne z epoki Republiki i Cesarstwa.

Następnie wydobyto jeszcze całkowitą zastawę stołową ze złota na cztery osoby, a złożoną z puharów, wielkich i małych talerzy i misek, tuzin srebrnych sztuców, luster, garnków, flakonów do perfum i słów do maści. Skarb znajdujący się w Luwrze paryskim, tak zwany z „Bosco Reale”, nie dosięga wartością świeżo odkrytego skarbu w Pompel.

SPORT

Pięściarstwo

„Ferencvarosi Tornai Club” — „Warta”. Kilkakrotnie drużynowy mistrz Węgier zjeżdża w następującym składzie (od wagi muszej do ciężkiej): Szakal jest w posiadaniu tytułu mistrza Węgier mł. w wadze koguciej u nas startuje w wadze muszej. Szenes ma nadzwyczaj silny cios. Marton jest obecnie najlepszym pięściarzem Węgier w swej kategorii, co udowodnił przez pobicie mistrza Europy Szabo. Ecseghi, wielokrotny członek państwowej reprezentacji Węgier prowadzi walki w morderczym tempie. Sajban, mistrz mł. Węgier uchodzi za najlepszego w zwarciu w swej ojczyźnie. Endre, jest mistrzem Budapesztu i wicemistrzem Węgier. Sziget — to pięciokrotny mistrz Węgier i wicemistrz Europy. W ostatniej kategorii występuje Kiss, posiadający bardzo dobrą technikę. Przed sprzedaż biletów „Camera” ul. Ratajczaka.

Łyżwiarstwo

Grono łyżwiarzy - akademików postanowiło wobec braku organizacji w tej dziedzinie na terenie miejscowym — utworzyć sekcję łyżwiarską, której zebranie informacyjne odbędzie się w piątek 12. XII. o godz. 20 wiecz. w Wartowni Zamku, na które wszystkich zainteresowanych tą dziedziną sportu niniejszym zapraszamy.

Życie organizacyjne

Walne zebranie AZS odbędzie się 13 bm. w lokalu własnym Zamek - Wartownia o godz. 17 lub w drugim terminie o godz. 17.30 ważne bez względu na ilość obecnych członków: Porządek obrad: 1) stwierdzenie legitymacji i zagajenie. 2) wybór przewodniczącego i dwóch asesorów, 3) odczytanie protokołu z ostatniego walnego zebrania, 4) sprawozdanie zarządu, 5) sprawozdanie komisji rewizyjnej, 6) wybór nowego zarządu, komisji rewizyjnej i sądu koleżeńkiego, 7) wolne wnioski i głosy, 8) zakończenie. Wnioski na walne zebranie winni członkowie składać na piśmie przynajmniej na 4 dni przed terminem. Prawo głosu będą mieli tylko ci członkowie AZS, którzy wykupili legitymacje na rok bieżący.

RADJO

Programy radiofoniczne:

Piątek, dnia 12 grudnia 1930 r.

Poznań (335 m) godz. 7.15 gazeta poranna; godz. 13.05 koncert gramofonowy; godzina 14.00 komunikaty PAT, notowania giełdy pien. zboż. - towarowej i cen targowych Rzeźni miejskiej; godz. 17.35 komunikat „Miesiąca Pomorza”; godz. 17.45 koncert popołudniowy z Warszawy; godzina 18.40 interludium muzyczne; godz. 19.00 „Silva rerum”; godz. 19.15 „Torem literatury i poezji” (wykl. kpt. Gustaw Baumfeld); godz. 19.30 kurs średni języka franc. A. Daudet: „Le petit chosé” — lecture et explication; godz. 19.45 kurs wyższy jęz. angielskiego; godz. 20.15 koncert symfoniczny; godz. 22.30 sygnał czasu, komunikaty PAT, sport, i polic.; godz. 22.45 muzyka tańeczna z kawiarni „Esplanada”.

Katowice (409 m) godz. 12.05 transmisja z Krakowa; godz. 12.30 koncert gramofonowy; godz. 16.30 koncert gramofonowy; godz. 17.15 odczyt (P. R. Wilno); godz. 17.45 muzyka lekka (P. R. Warszawa); godzina 19.35 transmisja z Warszawy.

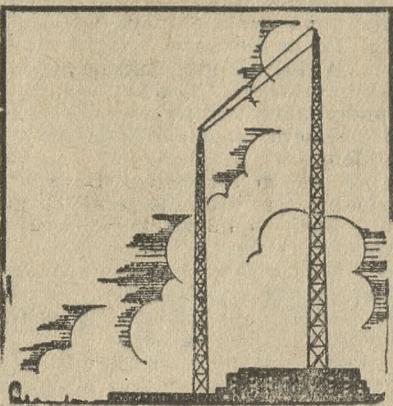
Warszawa (1412 m) godz. 12.10 koncert gramofonowy; godz. 16.15 muzyka gramofonowa; godz. 17.15 „Costes i Bellonte — zdobywcy Atlantyku” — wygl. p. Stanisław Romer; godz. 17.45 muzyka lekka. Koncert Ork. Włociańskiej pod dyr. Namysłowskiego; godz. 19.10 giełda rolnicza; godz. 20.00 pogadanka muzyczna; godz. 20.15 koncert z Filharm. Warsz. po koncercie skrzynka pocztowa techniczna.

Königsbrunn (1635 m) 12.00 i 14.00 gramofon. 16.30 koncert z Lipska. 20.00 koncert symfoniczny z Berlina; **Budapeszt (550 m)** 17.25 arje wiedeńskie, 19.50 tańce węgierskie, 21.30 recital fortepianowy; **Wiedeń (516 m)** koncert chóru męskiego, 21.00 koncert kameralny, 22.10 gramofon; **Sztokholm (435 m)** 19.20 koncert popularny, 22.15 muzyka popularna.

KSIĘGI STANU CYWILNEGO

Zgony:

Roman Granatowski 4 l. 3 d. Henryk Olejniczak 4 l. 5 m. 15 d. Weronika Kubiakówna, uczennica szkolna. 13 l. Antoni Koszek, nauczyciel. 28 l. Marcin Sobieraj, właściciel domu. 55 l. Stefania Gąsiorowska z d. Kutznerówna, 77 l. Teofila Ostaszewska z d. Matuszkiewiczówna, wdowa, 90 l. Marja Nowacka, robotnica. 37 l. Elżbieta Kordusiakowa z d. Bartkowiakówna, 77 l. Janusz Golecki 2 l. 9 m. 25 d. Domicela Turkiewiczówna, księżkowna, 19 l. Marja Gellertówna 3 l. 1 m. 5 d. Teresa Blumenthalowa z d. Tannchenówna, 74 l. Józef Tomkowiak, stolarz 26 l. Marja Duszczałowa z d. Holderna, 45 l. Czesław Łodziejewski, ksiądz

Najpotężniejsza radjostacja świata

została zbudowana pod Warszawą przez Zakłady

MARCONI

Czy może być lepsze świadectwo dla stwierdzenia jakości radjoprzętu Marconiego? Fomimo swej niezrównanej jakości radjoprzętu Marconiego jest tani. Już za zł. 18.60 można otrzymać odbiornik detektorowy Marconiego odbierający nową stację w Warszawie na prawie całym terenie Rzeczpospolitej. W ciągu dwóch lat Marconi przyjmuje do zamiany odbiornik detektorowy na aparat lampowy.

MARCONI

Warszawa, Marszałkowska 142
Lwów, Akademicka 14
Łódź, Piotrkowska 84

nw 5699

proboszcz, 32 l. Aleksander Szymański, saper, 21 l. August Schreiber, nauczyciel. 73 l. Weronika Maciejewska z d. Dworakówna, 29 l. Bronisława Dyzmańska 2 l. 2 m. 29 d. Franciszek Szczepankiewicz 43 lata.

Składki i pokwitowania

W administracji pisma naszego złożono w dalszym ciągu:

Na pomnik Serca Jezusowego: Ratajowa 20 zł; — R. Z. 10 zł; — Borzucka 5 zł; Wl. Rogozińska 3 zł; — Z. D. 5 zł; — G. S. z prośbą o zdrowie dla córki i blogostawieństwo dla rodziny 2 zł; — Urząd pocztowy 3, oddział V — 5 zł; — Sawicki, Poznań, zamiast wienca dla 6. p. z Darnów Marji Bruzdzińskiej 10 zł; — Grzesko-wiak, Bytom, w pewnej intencji 20 zł; — Krasieński 5 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 365.40 zł.

Na chleb św. Antoniego: N. N. z gorącą prośbą o szczęśliwe zakończenie sprawy 5 zł; — M. W. za otrzymane taski z gorącą prośbą o dalsze 2 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 44 zł.

Na wybudowanie łodzi podwodnej p. n. „Odpowiedź Treviranusowi”: Gimnazjum Najsw. Serca Jezusowego 26.90 zł; — członkowie zarządu i urzędnicy firmy H. Cegielski, Sp. Akc. oddział III i centrala 500 zł; — razem z poprzednio pokwitowanymi 1479.55 zł.

RUCH W TOWARZYSTWACH

— Klub Sportowy „Sparta”, Zebranie miesięczne odbędzie się w sobotę 13 bm. o godzinie 20 w lokalu klubowym p. Tomikowskiego przy ul. Szamarzewskiego nr. 18.

— Żeńskie Tow. „Przemysł”. Plenarne zebranie odbędzie się dnia 11 bm. o godz. 19.30 na wielkiej sali Domu Królowej Jadwigi.

— Towarzystwo Uczest. Powstania Włkp. Poznań - Wilda. Msza św. za poległych i zmarłych członków odprawi się w niedzielę, dnia 14 bm. o godz. 8 w kościele Zmartwychwstania na Wildzie. — Zbiórka o godzinie 7.30 u prezesa w czapkach.

Ofiary na Budowę Pomnika Najsw. Serca Pana Jezusa w Poznaniu

do kasy komitetu wpłacono do dnia 1. 12. 1930. 6182 MDP

K. Bronicki, Inowrocław	5,-	J. Kurzawski, Leszno	10,-	E. Matysiak, Tomaszów	3,-
St. Keller, Kutno	2,-	Fr. Skrzybiński, Poznań	10,-	Serafinowiczowa, Łódź	5,-
J. Pieta, Takowoce	5,-	St. Kolodziejczak, Poniec	10,-	T. Pason Zielakowo	2,-
E. Wroniecki, Września	2,-	Petzelowie, Buk	10,-	W. Rabski, Gostyń	10,-
W. Frydrychowicz, Katowice	5,-	J. Kosiński, Sowina	10,-	Fr. Papierz, Król. Huta	10,-
J. Miszewska, Rudziny	5,-	K. Steczniewska, Poznań	10,-	N. N., Król. Huta	10,-
A. Hersztowski, Kokorzyn	5,-	J. Wierzbicki, Toruń	10,-	Wl. Piasecki, Wilno	5,-
W. Bijakowski, Kościan	5,-	J. Braun, Warszawa	10,-	St. Rytter, Środa	5,-
J. Ostrowski, Kościan	5,-	I. Willis, Rawicz	10,-	M. Lange, Trzemeszno	5,-
St. Kalużyński, Wolica	5,-	Cz. Dembiński, Kościan	10,-	R. Wierzbicka, Poznań	2,-
Pracowni. T. Akc. Lloyd	6,-	J. Lipiński, Kalisz	10,-	A. Kowalska, Gnieszno	5,-
Bydgoski z prośbą o opiekę Boska	6,-	A. Nożyńska, Toruń	10,-	J. Sobocki, Wilkowo z pr. o laske powozu	5,-
J. Kardała, Szklarka	3,-	A. Nowakowski, Września	10,-	M. Kaźmierczak, Kopanina z podziękowaniem za odebrane jaski	10,-
L. Kurpisz, Poznań	5,-	Fr. Nitsche, Poznań	20,-	Ordynariusz Majetn. Kopanina według spisu	12.50
St. Mycka, cuk. Janięta	4.30	Ed. Koterba, Kościan	20,-	Szkola powz. Mierucin	2.70
Fr. Stöcker, Kraków	2,-	N. N., Kościan	20,-	J. Józefowiczówna, Wiecko-wice	5,-
A. Pawliński, Poznań	5,-	R. Czarnowski, Chojnice	20,-	M. Grygier, Dopiewo	1.50
W. Wittstock, Podgórz	2,-	K. S. Konieczny, Ostrze-szów zebrane na weselu p. Siofów, Ostrzeszów na weselu p. Lubiejew-skich, Ostrzeszów	25,-	A. Jastrzebska, Jamielnik	4,-
K. Maliniska, Gnieszno	5,-	Razem zł	75,-	J. Piarski, Szonowo	3,-
A. Fabiszak, Mogilno	5,-	M. Murawska, Subkowy	70,-	A. Mikiewiczowa Chorzów	5,-
M. Garzan, Poznań	5,-	X. Prob. Kucharski, Poznań z parafji Archikat.	70,-	Glanikówna i Słachotówna, Pleszew	5,-
L. Gajdyńska, Kobylin	5,-	Fr. Jakubowski	5,-	J. Marciniak, Pleszew	5,-
M. Ch. Toruń	2,-	N. N.	1,-	St. Nax, Pleszew	5,-
K. Lasecka, Szamotuły	5,-	K. Słotecki	15,-	R. Maresz, Rydzyna	5,-
Walterowa, Srem z prośbą o zdrowie i opiekę	5,-	Z. K.	10,-	J. Ratajczak, Rynarzewo	5,-
VII klasa Szkoły Pow. Witkowo	12,-	Fr. Górski	50,-	W. K. Sendino	5,-
Fr. Drożdżyński, Kruszwica	5,-	J. Wielebski	5,-	X. J. Ścisłowski, Jazłowiec	5,-
A. Bryl, Kruszwica	5,-	Z. R.	5,-	J. Grzeskowiak, Staroleka	5,-
J. Lipińska, Inowrocław	5,-	Schneiderowa	5,-	W.	5,-
St. Szczepaniak, Lewkowice	5,-	Taebling	4,-	St. Schulz, Poznań	3,-
J. Kozłowiecówna, Pleszew	5,-	A. W.	10,-	Tomaszewska, Poznań	2,-
Sz. Łamszewski, Buk	5,-	J. Hornówna	2,-	B. Wojciechowska, Janikowo	2,-
A. Waścińska, Debiec	6,-	Razem zł	112,-	A. Kuener, Szamotuły	5,-
L. Kulus, Poznań	5,-	Zw. Sod. Marj. Int. Mesk. w Polsce -- Kraków	4.50	A. Rejer, Szamotuły	3,-
E. Wujecowa, Goraj	5,-	H. Olszewska, Poznań	5,-	B. Przybyłowski, Michałowo	2,-
Edmund, Helutka i Toldziu	3,-	A. M. Poznań	5,-	M. Sargalski, Brodnica	10,-
Koseccy, Trzemeszno	3,-	H. Eichera, Poznań	25,-	St. Bytnerowicz, Onatów	5,-
J. Kubiak, z prośbą o zdrowie dla całego domu	2,-	J. Kaźmierczak, Smigiel	5,-	A. Menzelowa, Kościan	5,-
Z. Kizierowska, Poznań	5,-	H. Stenzel, Krotoszyna	5,-	Inż. F. M. Bydgoszcz	5,-
Suwaliński, Leszno	3,-	Tenczertówna, Wola warszawska	5,-	P. K., Środa Cukrow.	10,-
Wl. Zboralski, Leszno	3,-	K. Kukońska, Rebowo	5,-	Ig. Sukrowski, Oborniki	10,-
Fr. Golański, Leszno	3,-			L. Zielińska, Poznań	5,-
St. Katarzyński, Lasek	5,-				

Konto P. K. O. 207 470. — Sekretariat Al. Marcinkowskiego 21.

Dnia 10 grudnia zakończył bogobojny i pracowity swój żywot, w 74 roku życia współzałożyciel, długoletni członek i prezes honorowy naszego stowarzyszenia, s. p.

August Schreiber

wicedyrektor woj. zakładu dla głuchoniemych w Poznaniu.

W Zmarłym straciliśmy gorliwego krzewiciela hasel charytatywnych dla dobra upośledzonych głuchoniemych, dla których był prawdziwym ojcem i opiekunem.

Pamięć o Nim w sercach naszych nie wygaśnie!

Zarząd Stowarzyszenia ku wspieraniu potrzebujących pomocy głuchoniemych Woj. Pozn. ks. Sulek, przewodniczący.

Zarząd Schroniska dla głuchoniemych im. Radomskiego Krysztosiak, kierownik.

Pogrzeb odbędzie się z domu żałoby Chwaliszewo 7/8 w sobotę, dnia 13 grudnia o godz. 14.30.

Poznań, dnia 11 grudnia 1930 r.

zw 26837

Dnia 10 grudnia, o godz. 7 rano rozstał się z tym światem w 74 roku życia, s. p.

August Schreiber

wicedyrektor woj. zakładu dla głuchoniemych w Poznaniu oraz członek honorowy Stowarzyszenia Nauczycieli Szkół dla Głuchoniemych i Niewidomych w Polsce.

W Zmarłym straciliśmy Kochanego Kolegę i Przyjaciela a działwa głuchoniema kochającego ojca i rzadkich cnót nauczyciela.

Grono Nauczycielskie Wojew. Zakładu dla Głuchoniemych Ks. Sulek, dyrektor.

Koło Nauczycieli Głuchoniemych w Poznaniu Dr. Głogowski, przewodniczący.

Pogrzeb odbędzie się z domu żałoby Chwaliszewo 7/8 w sobotę, dnia 13 grudnia o godz. 14.30.

Poznań, dnia 11 grudnia 1930 r.

zw 26838

Dnia 7 grudnia 1930 r., zgasło nasze słońeczko

Adelajda Aleksandra Lorenzówna

O przedwczesnej śmierci ukochanej córeczki, która przeżyła zaledwie 2 latka, zawiadamiają

w głębokim smutku pogrążeni rodzice z małym braciszkiem.

Poznań, Grodziska 20. zw 26847

Dnia 9 grudnia 1930 r. zmarła nagle na udar serca moja najdroższa żona, ś. p.

Adela Wieniawa Zubrzycka

przeżywszy lat 58. Pogrzeb odbędzie się w piątek, 12 bm., po południu o godz. 3,30 z kaplicy cmentarza Bożego Ciała w Dębcu.

dw 2321

W ciężkim smutku pogrążony

mąż

Poznań, dnia 11. XII. 1930.

Zakład pogrzebowy „Bracia Nowak” pl Nowomiejski 10 tel 1046

Akwizytorzy

sumienni i gorliwi, do zbierania zamówień na Encyklopedje i inne większe dzieła, na wysoką prowizję, zechcą się zaraz zgłosić pod „Akvizytor” do Międzynarodowej Reklamy Warszawa, ulica Marszałkowska 124 Tw 748

Kino Wilsona, Łazarz ulica Strusia.

Cud techniki filmowej „Białe Piekło” Pitz Palü.

Początek o 5 w niedzielę juz o 3. zw 26 946

UBIKACJA

ca 1000 do 1200 m², z boczną koleją, w śródmieściu, zaraz do wydzierżawienia. Zgłosz. „Par”, Al. Marcinkowskiego 11 pod 57.792 Pw 7^{82-57.792}

W środę, dnia 10 grudnia 1930 r., o godz. 2-ej po południu, rozstał się z tym światem po krótkich lecz ciężkich cierpieniach, opatrzony Sakramentami św., nasz najdroższy brat, szwagier i stryj, ś. p.

Wincenty Maciejewski

restaurator dworcowy

przeżywszy lat 57. Pogrzeb odbędzie się w niedzielę, dnia 14 grudnia, o godz. 2 po poł., z domu żałoby.

W ciężkim smutku pogrążona rodzina.

Szamotuły, Berlin.

zw 26 839

Dnia 9 grudnia 1930 r. o godzinie 1 w nocy zmarła po długich cierpieniach, opatrzona Sakramentami św., moja najdroższa żona i matka, ś. p.

Weronika z Dworaków Maciejewska

przeżywszy lat 29. Pogrzeb odbędzie się w piątek, dnia 12 b. m., o godz. 2 po południu, z zakładu św. Józefa, o czym donosi

w ciężkim smutku pogrążony

mąż z synem.

zw 26 834

Dnia 9 grudnia 1930 r. zasnęła w Bogu nasza członkini, ś. p.

Weronika Maciejewska

Pogrzeb odbędzie się w piątek, dnia 12 bm., o godz. 2 po poł. z kaplicy św. Józefa. O liczny udział członków uprasza

Tow. Kupców Detalicznych Branży Kolonjalnej

zw 26 849

w Poznaniu.

Przewielebnemu Duchowieństwu, w szczególności ks. prał. Rankowskiemu za gorące słowa pożegnania nad mogiłą, ś. p.

Rozalji Dolatkowskiej

Krewnym i Znajomym oraz wszystkim, którzy oddali ostatnią przysługę naszej kochanej siostrze, bratowej i ciotki składa serdeczne

Bóg zapłać!

rodzina.

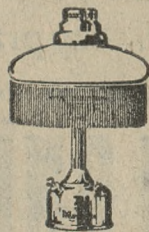
Pw 7644 [57.803

RESTAURACJA
Marsz. Focha 23, tuż przy Dworcu Zach. Tel. 75-72
Przyjemny pobyt - KONCERT - Przystępne ceny lokal otwarty do późnej nocy.
Zimny bufet bogato zaopatrzoney.
Wina krajowe i zagraniczne. H. HALAŚ.

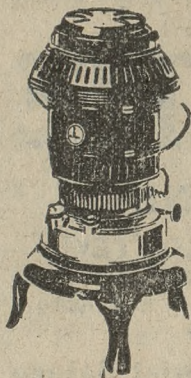
Pw 7161-40 120

Przyjmę przedstawicielstwo

poważnych firm zagranicznych lub krajowych, posadam obszerne ubikacje, duza gwarancja zapewniona. Ołerty do Kurjera Poznański. pod zw 26831

Lampy i latarnie na towo-żarowe.

Piecyski i kuchenki na towo-żarowe. Systemy najnowsze. Cenniki odwrotnie. Skład fabr. r. Śniegocki, Poznań Fr. Ratajczaka 2. II. ptr.

Praktyczne i celowe podarki gwiazdkowe.

Miły nastrój świąteczny wymaga odpowiedniego dostosowania otoczenia. Firanki, kapy, story, narzutki, serwety, poleca po cenach wyjątkowo korzystnych.

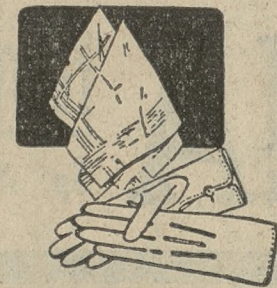
ST. RACZYK, Poznań, Stary Rynek 92.

Przy zakupach got. już od 8 zł. dodaje się uominki

r 7656/7 49, 19/72

CO ofiarujesz „JEMU“?

Panie WIEDZA o tem DOSKONAŁE - że MEŹCZYŹNI lubią rzeczy praktyczne!

Ucieszy się, gdy DOSTANIE

SZAL, bo nie zaziębi gardła,

PULLOVER, gdyż będzie mu ciepło,

SKARPETKI, — nie odmrozi nóg,

RĘKAWICZKI, nie skostnieją mu ręce,

TUZIN CHUSTECZEK, bardzo je potrzebuje!

O ceny zapytajcie kogokolwiek — KTO RAZ choć kupował na Pocztowej 4 w firmie: dw 3820

Dobrowolski

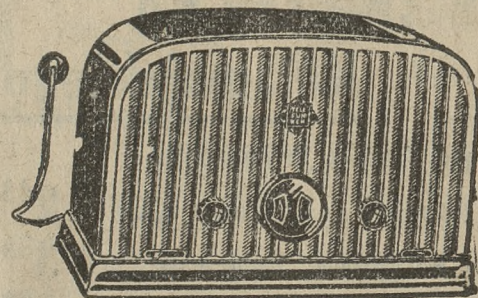
Piękny kalendarz GRATIS przy kupnie ponad 3 zł.

RADJO-ODBIORNİK

DLA SŁUCHACZY O WYSOKICH WYMAGANIACH

TELEFUNKEN 33 W

z przyrządem do zwiększania selektywności.

3 LAMPY, lecz najlepszy aparat tego rodzaju, jaki obecnie można zbudować. Przyrząd do zwiększania selektywności umożliwia doskonały odbiór nawet bardzo odległych stacji.

TELEFUNKEN

NAJSTARSZE DOŚWIADCZENIE—NAJNOWSZA KONSTRUKCJA

TW 7471

Kto szuka podarku gwiazdkowego

Niech spieszy do Kałamajskiego

po tanią bieliznę:

koszula dzienna przybrana koronką lub haftem	475
koszula nocna przybrana koronką i wstawką	425
koszula nocna kolorowa przybrana haftem	750
koszula nocna batystowa przybrana haftem	975
kombinacja haleczkowa, trykot jedwabny przybrany	1225
kombinacje majteczkowe, trykot. baweł. z 4 podwiaz.	1600
kombinacja majteczkowa, trykot jedwab. przybrany	1800

Pw 7488/9-50.11/12

LOKAL

składający się z 2 pokoi (ca 80 m² powierzchni), nadający się na biuro (podwórze I p.) zaraz wprost od właściciela do wynajęcia. Łaskawe zgłoszenia do „Par”, Aleje Marcinkowskiego 11 pod nr 50,66. Pw 7 623 50,66

Emalja

aluminium, sztucze, nożyki i aparaty do golenia, maszyny do mięsa, chleba i soku, wanny do kąpieli i prania, wyłmaczki, żelazka elektr. okow. do dusz i węgla poleca

A. KOSZEWSKI
Poznań, St. Rynek 61.
Pw 7488-48.181

Apteke

z obrotem ca 40.000 zł, kupię. Posiadam odpowiednią gotówkę. Oferty do „Par“, Aleje Marcinkowskiego 11 pod nr 50,36. Pw 7632-5,31

W MONTE CARLO

w pobliżu domu gry, gdzie setki dziennie próbują szczęścia, znajduje się kiosk: sprzedają w nim lemoniadę, pierniki, czekoladę. Właściciel kiosku, człowieczek mały, ułomny (garbaty). – W kiosku – choć ceny honoralne – zawsze pełno. Cemu? bo wszystkie piękne panie, wszyscy panowie – po drodze do salonów gry wstępują do kiosku, aby choć końcem paluszka – dotknąć garbu ułomnego, co – wedle pojęcia graczy przynosi szczęście. **Wedle przekonań tysięcy osób, przynosi również szczęście**

Brzytwy

w najlep. gat.
Aparaty i ostrza do golenia
Scyzoryki
Nożyczki wszelk. rodzaju
Nożyce do drobit
Noże i widelce
Noże kuchenne
Nożyki do owoc
Łyżki i łyżeczki
poleca bardzo korzystnie
w wielkim wyborze

Ed. Karge

Poznań, ul. Nowa 7/8.
Istnieje przeszło lat 80.

Pw 7655-0 75

Poszukuję

czynnego, lub cichego w-pólnika z gotówką do 15 000 zł, celem powiększenia dobrze prosperującego składu hurtowego. Oferty do Kurjera Pozn. pod zw 26845

Kto szuka podarku gwiazdkowego

Niech spieszy do Kalamajskiego

po tanie trykotażę:

Koszulki damskie igliczkowe białe .	245
Pantalony na gumie, kolorowe . . .	335
Kombinacje damskie trykotowe . . .	590
Pantalony jedwabne z futerkiem . .	670
Kaftany damskie zimowe trykotowe	595
Kaftany męskie zimowe trykotowe	630
Koszule damskie zimowe trykotowe	880
Koszule męskie zimowe trykotowe	850
Kalesony męskie zimowe trykotowe	670

Pw 7629/30 50,20/21

Jedz tylko najlepsze norweskie wędzone śledzie (Kippered herrings) sardynki

Żądaj zawsze Borgena Branda pierwszorzędnych wyrobów.

Norweska Spółka Handlowa, Warszawa.

NORWEGJA

10.000 zł

ewentl. więcej stawię kaucję w gotówce, otrzymując odpowiednie przedstawicielstwo lub stanowisko. Szuka wyuczony kupiec, inteligentny, energiczny, władający językiem polskim i niemieckim, który był przez 5 lat kierownikiem fabryki oraz gen. przedstawicielem bardzo poważnego Tow. Akc. Oferty uprasza do Kurjera Pozn. zw 26832

Słomy

prasowanej

kaucję kilka wagonów. Dostawa natychmiastowa lub późniejsza. Regulacja za aktywność względnie przy dostawie. Łaskawe oferty z podaniem ilości oraz ceny do eksp. Kurjera Poznańskiego pod zw 26835

SIEDEM SŁONI

i z tego powodu opatrzyliśmy naszą słynną czekoladę

MASCOTTE

SIEDMIU SŁONIAMI

Nasza czekolada „MASCOTTE“ nie tylko jest świetna, ale jest nadzwyczaj tania, bo waży ca 120 gr a kosztuje tylko zł 1.50

Wobec zbliżających się **Świąt Bożego Narodzenia** i wobec zbliżającego się **Nowego Roku** — pozwalamy sobie zwrócić uwagę jeszcze raz na naszą

MASCOTTE

Niechże ta świetna czekolada uprzyjemni każdemu wieczór wigilijny.

Niech to

SIEDEM SŁONI

w dniu **Nowego Roku** spojrzą na Ciebie, Szanowny Odbiorco, wesołymi ślepiami, co z pewnością będzie oznaczało, że ten **Nowy Rok** szczęście Ci przyniesie. — Prosimy także nie zapomnieć o naszej sławnej

OMEGA

Pytają się nas, która czekolada jest lepszą **MASCOTTE** czy **OMEGA**. Odpowiadamy: ta jest świetna i świetna jest ta druga. To rzecz gustu. **MASCOTTE** jest łagodniejsza, a **OMEGA** więcej wytrawna — więcej zbliżona do czekolady **LINDTA**. — Prosimy wypróbować

MASCOTTE i OMEGA

GOPLANA

Fabryka Czekolady

Sp. Akc. w Poznaniu.

Pw 7485/7-49.161

Magazyn obuwia

w najlepszym położeniu m. Gdyni największy na miejscu

od lat dobrze zaprowadzony i prosperujący, komfortowo urządzone, 2 duże okna wystawowe, sprzedam li tylko z powodu ciężkiej choroby. Zgłoszenia poważnych reflektantów z większą gotówką przyjmuje **Feliks Skrzypnik**, Gdynia, Rynek Kaszubski, zw 5902

Lokal handlowy

przy Starym Rynku, wysoki parter, 2 ubikacje do wynajęcia wprost od właściciela. Zgłoszenia Kurjer zw 26844

Atelier fotograficzne

w mieście powiatowym na Górnym Śląsku, od 15 lat zaprowadzone, dobrze prosperujące, z powodu starości zarazem za gotówkę na sprzedaż. Tylko poważne oferty w języku niemieckim do Kurjera Poznańskiego pod zw 26836. **Niefachowców wyuczam.**

Na gwiazdkę

ZEISS

Lornetki polowe i teatralne

są najcenniejszym podarkiem gwiazdkowym. Jakość optyczna tych szkieł jest najlepszą rekojmia, że podarek Twój będzie trwał i radosną pamiątką. Ceny 20 modeli zostały w stosunku do 1914 r. obniżone, a. p.

TELEXEM 6x24 uniwersalna 350,—
SILVAREM 6x30 do polowania 390,—
DELTRINTEM 8x30 szeroko-
katna sportowa 440,—
TELITA 6x18 płaska turystyczna 375,—
THEATIS 3.5x15 teatr. przyzmat. 315,—
GALAN 2.5x teatralna zwykła 111,—

Ceny łącznie ze skórzanym futerałem. Zamówienia przez składy optyczne. III katalog T. lornetek wysyła bezpośrednio **CARL ZEISS, Jena**

KUPNO OKAZYJNE!

Mało używana

„Studebaker - Erskine - Ilmuzynd“

6-cyl. korzystnie do sprzedania.

„Amola“, Sp. z o. o. Poznań,
ul. Bukowska 11/13. Telefon 71-71.

nw 5843

Przedstawicielstwo

poważnych fabryk przejmę na Poznań i Województwo Poznańskie. Lokale na skład konsygnacyjny do dyspozycji. Gwarancję mogą stawić. Łaskawe zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod rw 12 505

APTEKE

w mieście prowincjonalnym, blisko Poznania, przy wpłacie 15.000 zł, sprzedam. Obiekt wyjątkowo korzystny. Oferty „Par“, Aleje Marcinkowskiego 11 pod nr. 50,87

Pw 741-0,86

KAMIENICE

w centrum miasta, sprzedam poważnemu reflektantowi. Łaskawe zgłoszenia do ekspedycji Kurjera Poznańskiego pod zw 26 533

zw 26-31

Srebrnotuski gość z Norwegji

pojawił się na rynku polskim i zdobył od razu uznanie znawców, gdyż okazało się, iż jest to sardynka norweska smaczna, pożywna i odżywcza, zawierająca witaminy. Każda gospodyni pragnąca coś dobrego podać na stół, każda matka dbająca o zdrowie swych dzieci powinna pamiętać, układając menu, o sardynkach norweskich. Nadzwyczajnie pożywne, wskutek wielkiej wartości jodu.

Najwyborniejsza HERBATA
MIESZANKA CEYLONSKA
 Kwiat Aromatu - Wielka Wydanosc
 10 225
 Poczka 0g zł

HURTOWNIA WIN i SPIRYTUALJI PROBIERNIA

Fr. Przybecki-Poznań

ulica 3 Maja 3

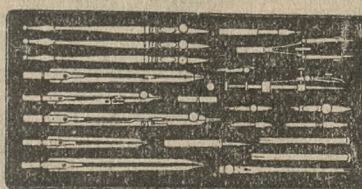
POLECA NA GWIAZDKĘ

Wina i Spirytualje wszelkich gatunków tak krajowych jak i zagranicznych.

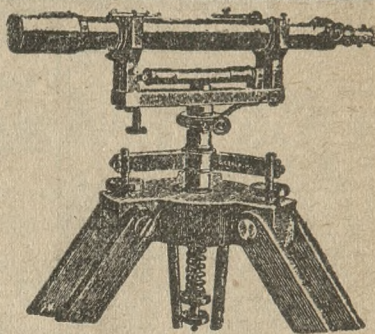
Probiernia - Winiarnia otwarta do godz. 11 wiecz. Wina na butelki i karafki począwszy od zł 1,75.

Telefony:
 Probiernia 53-30,
 Hurtownia 41-51.

PRYZRZĄDY kreślarskie i miernicze

w najlepszym gatunku, idealnie wykończone, własnego wyrobu poleca

G. GERLACH, Oddział w Poznaniu, Gwarna 14 I. p.

telefon 52-32 - Fabryka w Warszawie egz. od 1816 r. Pw 7639-50,78

Dom

nowomasywny, chlewy, stodoła, ogród owocowy 4 morgi ziemi, cena 5 500, wpłaty 3 500 spiesznie sprzedą Bartkowiak Dopiewo, - stacja Dopiewo, pow. Poznań, zdw 47 476

"HIS MASTER'S VOICE"
 to satysfakcja dla miłośników muzyki i tańca.
 Posłuchaj i osądź!
The Gramophone Co Ltd
 London
 Gen. Rep. na Polskę
JÓZEF WEKSLER
 Główny i Eks. Izby
 Handlowej Brzoziński
 Kraków, Florjańska 25
 Warszawa, Marszałkowska 132
 Lwów, Sykstuska 2.

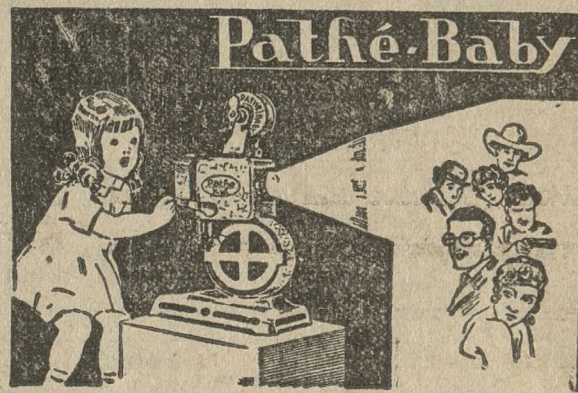

Gramofon na gwiazdkę

tylko od fachowca.
 Aparaty i płyty „ODEON” w wielkim wyborze poleca

„KASTOR”

Poznań
 św. Marcin 55.
 Istnieje 24 lata.
 Warsztaty naprawy.
 zw 26-4/12

Kinematografia domowa

kroczy zwycięsko obok fotografii amatorskiej. —

Dwa projektory amatorskie:

„Pathé-Baby“ (zł 275,—)
 i „Pathé-Kid“ (zł 145,—)

nieustannie i wytrwale ulepszone, odznaczają się dziś taką prostotą w budowie, że dziecko nawet z łatwością posługiwać się nimi może. — Rewelacyjnie niska cena projektora umożliwia każdej rodzinie nabycie tego prawdziwego przyjaciela domowego ogniska.

Projektor wyświetla filmy religijne, naukowe, podróżnicze, sportowe, dramaty i komedje, słowem wszystkie jakie istnieją.

Czyż zatem nie jest on źródłem najmiłszej rozrywki w długie wieczory zimowe?

Prosimy zażądać ofert lub odwiedzić magazyn firmy:

„Foto-Greger”

(Kazimierz Greger)

Poznań, ul. 27 Grudnia 20

gdzie chętnie interesentom demonstruje się powyższe aparaty. Pw 7638-50.78

UWAGA! Wypożyczalnia filmów niepalnych Pathé obejmuje w magazynie firmy Foto-Greger ponad 1000 filmów różnorodnej treści. Warunki wypożyczania bardzo przystępne.

na wnioski o posadę, o ile nie zostaną uwzględnione, odpowiadać nie będziemy.

Wolne miejsca ogłaszamy w naszych wydawnictwach.

Drukarnia Polska S. A.
 Wydawnictwo Kurjera Poznańskiego
 Ośrodek Wielkopolskiego
 Jutrzejki Polskiej
 i Samochód

Każdy uspołeczniony Obywatel winien być członkiem Poznańskiego Okręgu „CARITAS”. Tabliczki jałmużnicze

na najskuteczniejszym sposobem walki z żebractwem i włóczęgostwem. Składka miesięczna wynosi minimalnie 1.— zł. Po tabliczki jałmużnicze należy się zgłosić do biura Poznańskiego Okręgu „CARITAS”, Nowy Rynek 13, parter. Tabliczki emaljowane obowiązują do minimalnej składki 5 zł miesięcznie.

Crème Mouson
 Jest najskuteczniejszym środkiem przeciw szorstkiej i popękanej skórze.

CRÈME MOUSON

Wspólnika

z kapitałem 30 do 50 000 złotych do dobrze prosperującego przedsiębiorstwa z dużą przyszłością i dobrymi zyskami, przyjmę celem powiększenia takowego. Panowie kupcy w średnim wieku z dobrym charakterem mają pierwszeństwo. Oferty Kurjer zw 26 846

Mieszkanie

6 pokoi, słoneczne, centrum miasta, do wynajęcia od gospodarza. Zgłoszenia tylko poważnych reflektantów do Kurjera zw 26 843

Tanio
 płaszcz zimowy. Lisowski św. Wojciech 21, dom ogrodowy zd 47 120

Domek
 blisko Poznania korzystnie do nabycia z powodu wyjazdu. Adres wkaże Ośrodek zd 46 873

Wyznaczony termin Nadzwyczajnego Walnego Zebrania na dzień 18 grudnia 1930 r. odwołujemy.

„BRZESKIAUTO“ S. A. — POZNAŃ

Rada Nadzorcza: Dr. Jan Stawski. Zarząd: St. Brzeski. Pw 7 622-50,63

LICYTACJA PRZYMUSOWA

W piątek, dnia 12 grudnia b. r., o godz. 11-tej, przy ul. Wolnica 2 (w podwórzu) odbędzie się sprzedaż za natychmiastową zapłatą:

większej ilości różnych win i wódek, kasy rejestracyjnej (National), 2 biurek, 3 stolów, szafy do rzeczy, szylonierki, maszyny szewskiej ciężkosłupkowej, 4 maszyny krawieckich, maszyny do szycia, 2 luster, 2 zegarów, stojaka do garderoby, parawanu, 2 szafek, 4 krzesel, umywalki, wiertarki, wagi dziesiętnej, garnituru koszykowego, 110 mtr. listwy, liczydła, pieca żelaznego, 2 futer damskich, futra męskiego, 500 mtr. filmu, wentylatora i obuwia.

Obejrzać można 15 minut przed sprzedażą. nw 5 882/3 Poznań, dnia 10 grudnia 1930 r.

MAGISTRAT XIII/4.

OGŁOSZENIE PRZETARGU

Dnia 13 grudnia 1930 r., o godz. 2.15 po poł., sprzedam największej dającemu za gotówkę przy ul. Mostowej nr. 15 maszynę do kraniania skóry, maszynę do roztrząpania skóry, 6 maszyn tłoczni, 2 balanse, 1 komp. matryc, szafę żelazną. nw 5 599 Poznań, dnia 11 grudnia 1930 r.

Rachwał, kom. sąd. z pol.

PRZETARG PRZYMUSOWY

W piątek, dnia 12 grudnia 1930 r., w Swarzędzu pow. Poznań, sprzedam publicznie największej dającemu za gotówkę o godz. 13-tej:

2 biurka, kanapę, lustro, 2 fotele, szylonierkę, szafę do rzeczy, fotel biurkowy. nw 5 909

O godz. 16.30: samochód. O godz. 17.30 przy ul. Piaski 8: piłę taśmową.

Zbiórka w Swarzędzu w Rynku. H. Prusiński, kom. sąd. Poznań, ul. Bydgoska 2.

PRZETARG PRZYMUSOWY

W poniedziałek, dnia 15 grudnia, o godz. 2 po poł., sprzedam w Brzeziu publicznie największej dającemu za gotówkę:

motor, wirówkę do motoru, pasteryzator, wagę decymalną, 8 ciężarków, kocioł do wytwarzania pary, bonę do prób brania czyli mierzenia mleka, motor nieczynny, maszynę do obudowania, wyciągacz do masła i 3 transmisje, 3 baseny do mleka. Obejrzać można 15 minut przed przetargiem. Zbiórka przed mleczarnią p. Florjana Majrowskiego. nw 5 893 Kraski, komornik sąd. w Środzie.

PRZETARG PRZYMUSOWY

W sobotę, dnia 13 b. m., o godz. 10-tej, przy ul. Marsz. Focha 88, sprzedawca będą największej dającemu za gotówkę:

wszelkie przedmioty wchodzące w zakres elektrotechniki, t. j. materiały oraz narzędzia elektrotechniczne, surowce, urządzenie biura, beczki, wiadra, węże gumowe, lampy, taborety itp. nw 5 600 Przetarg odbędzie się nieodwołalnie.

Daroszewski, kom. sądowy, Poznań, Szamarzewskiego 36.

Napisowe słowo (tłusto) 30 groszy, każde dalsze słowo 20 groszy, 5 liczb = jedno słowo, i, w, z, a = każde stanowi 1 słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych: 1-linowy milimetr 60 groszy

Znak oferty (na przykład: z 18924, n 2735, d 1790 i t. d. = 1 słowo. Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

1 SPRZEDAŻE

Parcele

piękne na miasteczku 8 zł. metr sprzedam. Oferty Kurjer zdw 47 120

Salon

złoty styl Ludwika XVI w dobrym stanie sprzedaż Konukiewicz Poznańska 46/48. zdw 47 212

Majątek darmo

prawie na Wolyniu, kolej 12 km., 750 ha, gleba buraczano-pszenna. ornej 220, łąk 230, lasu debowego starego 300. Pałac, zabudowania murywane. Wartość 150.000 dolarów. Cena 60.000. Sprzedaż wygodna. Również inne okazyste oferty poleca Dom Komisowy „Zachęta” Wilno, Mickiewicza 1, tel. 9-05. nw 5856

Skład

galanterji, blawatów, miasto powiatowe zaraz korzystnie na sprzedaż. Zgłoszenia Kurjer rw 12 506

Dorożkę

samochodową, limuzynę, koncesją, zegar, tanią sprzedam. Oferty Kurjer zdw 47 362

Kożuch

nowym poszytciem, futrzaniem kołnierzem tanią. Poznańska 27a, I. prawo, dom tylny. zdw 45 742

Pianino

tanio. Wodna 8, Krótka, podwórze. zdw 47 397/8

Gramofony

Płyty gramofonowe mechanizmy

ceny najniższe Feliks Balań, ul. Woźna 12. Pw 7483/4 49,139/40

Dom

ze składem porcelany i 1/4 morgi ogrodu na sprzedaż z powodu wyjazdu. Zgłoszenia przyjmuje Fr. Waligóra, Steszew. zdw 46 929

Sprzedam

40 centnarów koszykarskich witek. Adres Kurjer zdw 46 896

Pianino

bardzo dobre, nowe, sprzedam. Gościńiak, Warownia Reformatorów. Śródka. zdw 46 887

Futra

Posiadam wielki wybór karakułowych z całych skór od 1.600. Zreba w różnych kolorach od 550 popielice 1.100. krety piżmowce tchórze 1.050 różnego rodzaju futra pierwszorzędnej jakości oraz skóry blamy wydry po cenach niskich gwiazdkowych Łajewski, Poznań, Fredry 1. zdw 46 234

Pianino

tanio. Plac Bernardyński 1, III. prawo. zdw 47 395/6

Skórki

blamy, futra męskie, ceny hurtowe, Hankiewicz, Wielka 9. wchód Szewska. zdw 47 515/16

Meble

Tania sprzedaż. Poznań, ulica Żydowska 34. Józef Hilscher — telefon 37-60. n 5 790

Leksykon

Meyera, starsze wydanie sprzedam 40 zł. Oferty zdw 47 378

Klubowy

garnitur gobelin 300 sprzedam. Staszica 14, skład komisowy. zdw 47 389

Sprzedam

średnia figurę, suknie wełniane korzystnie. Kwiatowa 13, I. lewo. zdw 47 330

Skład

z piwnicą okolica St. Rynek tanią odstąpię. Oferty Kurjer zdw 47 391

Buldog

francuski pięciomiesięczny, ładny okaz, maści białej do sprzedania. Oferty Kurjer zdw 47 383

Kolejka

elektr. zapęd. naukową zabawkę okazynie. Nowak, Kreta 24, godzina 5-7. zdw 47 386

Sztauch maszynę

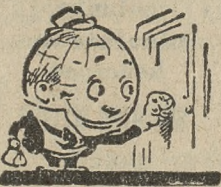
i wózki ręczne sprzedam. Piekary 15. zdw 47 477

W Katowicach

Bar - kabaret urządzony pierwszorzędnie z pełnymi koncesjami natchmiast. do sprzedania. Gotówka potrzebna 50.000 zł. Zgłoszenia „Mar”. Katowice Mariacka 7. „Bar”. nw 5826

Nieruchomość

z składem kolonialno drogerijnym zaraz na sprzedaż. Zgłoszenia M. Ziolkowski, Duszniki. pow. Szamotyły. zdw 40 678

Świat puka, otwórz drzwi!

20 radiostacji z całej Europy można codziennie słuchać. mając doskonały 3 lampkowy radioaparatur „Halovox”. 2 letnia gwarancja daje „Ektrovox”. inż. J. Rutkowski, Półwiejska 30, tel. 5830. Doskonałe płyty, wysłanie gramofony. Pw 6351-44.93

Wille Zakopane

pensjonat, meble wolna 50.000 zamieniam na realność Poznań, — sprzedam. Oferty zdw 46 664

Fotel - łożko

140 zł. sprzedaje Łukaszewicz, Rynek Jeżycki 2, IV. zdw 46 780

Bielizna

damska, dziecięca i pościelowa rzeczywiście dobra i z pierwszorzędnymi płóciennymi u Wojtkiewicza, Nowa 11. nw 5815

Parcele

ulica Traugutta okazynie tanią sprzedam. „Biuro Techniczno-Agrarne”, Plac Wolności 9. zdw 47 417

Hurtownia Porcelany

Wronecka 24, podwórze, poleca się każdemu na zakup prezentów gwiazdkowych bez wyjątku jak najtaniej. zdw 47 419

Gwiazdka

ukochanej osobie to piękny pierścieniec złoty począwszy już od 9 zł. zegarek ręczny już od 20 zł. kolczyki, naszyjniki już od 20 zł. poleca Chwilkowski, św. Marcina 40. zdw 47 420

Fabryka wód gazowych

do sprzedania lub wydzierżawienia. Powód śmierci właściciela. Lublin, Bernardyńska 19, Wojciechowski. zdw 47 440

Żyrandol

elektryczny bola kryształowa nowe sprzedam. Pl. Bernardyński 2, II. lewo. zdw 47 543

Dom

2 piętrowy, nowo wybudowany, 10 km. od Poznania. Stacja kolejowa na miejscu. Dochód roczny 5.800 zł. sprzedam przy wpłacie 35.000 zł. Oferty Kurjer zdw 47 545

Sypialnie

kompletne, ładne, debowe wyprzedaje bardzo tanią. Stolarska mebli, Kwiatowa 6. rw 12 495

Zabawek

lalek, wózekczków wybór. „Świat dziecięcy” Kraszewskiego 11. zdw 46 792

Futra

damskie i męskie we wszystkich gatunkach najnowsze modele poleca korzystnie W. Królikiewicz, Magazyn Futur, Poznań, Podgórna 6. Pw 5434 37.24

Starożytności

oraz przedmiotów okazynych, wielki wybór Ceny okazynie Antykwarna Braci Pióro Aleje Marcinkowskiego 28. Pw 6470 46 13

Samochoły

Okazyna sprzedaż nowych i używanych samochodów czterodrzwiowych karetek Forda nowego typu A. Miejsce zofera od dzielone oszklną przegródką. Dogodne warunki „Autoruch” Sp. z ogr. odp. w Poznaniu, fabryka karoserji autobusowych i ciężarowych, ambulansowych i t. d. Specjalność warsztatów Naprawa Fordów Ul. Marszałka Focha nar ul. Pałac tel. 77-75. Pw 6 537-46.106

Tanio

wózek dziecięcy lis czarny, płaszcz zimowy męski, średnia figura. Grunwaldzka 40. zdw 47 357

Gdynia

Parcele budowlana 600 kwm., centrum, korzystnie sprzedam. Oferty Kurjer zdw 47 290

Skład kolonialny

przy Rynku Jeżyckim korzystnie oddam. Wiadomość Soltysiak, Prusa 18. jw 5 196

Sprzedam

lub wydzierżawie 13 morg z willa blisko Poznania. Zgłoszenia Poznań, Fabryczna 1, Wojciechowski. zdw 47 281

Plug

parowy Fowler 12-konny świeżo odremontowany z dwoma lokomotywami w doskonałym stanie do sprzedania. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego pod zdw 47 274

Łóżka

dobre fornierowane po 30 zł. Różana 4, III prawo. zdw 47 546

Łóżeczko

dziecięce sprzedam. Fr. Ratajczaka 13, tylny dom IV. zdw 47 553

Willa

przy ul. Matejki 40 ubikacji i 8 pokoi wolnych cena 180.000, wpłaty 70.000, reszta podług umowy. Oferty Kurjer zdw 47 548

Samochołd

połączeniowy 1 ton, w bardzo dobrym stanie sprzedam za 2.800 zł. Wiadomość Auto Industria, Tel. 5804. zdw 47 551

Piekarnię

skład, 2 pokoje kuchnia oddam od 1 stycznia lub zaraz. Cena 4.500 zł. Trzemeszno, Plac Kościelny 9. nw 5895

SCHUBERT-ADAMCZEWSKI

Sprzedawca gwiazdkowa trwa do 21 b. m. Crepe de Chine gładki 7,50, 9,50; w des. 9,50, 12,50. Prima Taffet, Crepe Chiffon modne kolory 14,50, 13,50. Przyjmujemy asygnaty Tow. „Kredyt”. Pw 7506 50.81

Płaszcz

surdutowy małą figurę sprzedam tanią. Dąbrowskiego 66, dom tylny, II. piętro, lewo. zdw 47 254

Skład

kolonialny i galanterijny z mieszkaniami 2 pokoje i kuchnia zaraz na sprzedaż. Adres Kurjer zdw 47 247

Stół

sprzedam. Czajca 12, wejście 5, parter, prawo. zdw 47 244

Meble

kuchenne sprzedam. Lułka, Dąbrowskiego 98. jw 5 201

Futro

1/2, kołnier skunksy, sprzedam tanią. Dąbrowskiego 53/55, I. lewo, Staff. jw 5 203

Dobra

leżankę i wózek dziecięcy sprzedam tanią. Demarczyk, Śniadeckich 11, I. (Lazarz). zdw 47 352

Motor

1/2 K. M., okapsowany, wiertarka ręczna na prąd stały 220, 2 prasy do kopiowania. Semik, Górczyn, Szosa Okrężna. zdw 47 350

Mały skład

z pokojem w śródmieściu odstąpię, cena 3.500. Adres Kurjer zdw 47 311

Piec

gazowy do ogrzewania sprzedam. Kraszewskiego 3, skład szczerok. zdw 47 306

Szory

robocze używane korzystnie sprzedam. Wierzbicice 10, II prawo. zdw 47 319

Akcje

„Zagroda” do sprzedania. Oferty do Kurjera zdw 47 317

Gramofon

szafkowy z płytami sprzedam 120 złotych. Dąbrowskiego 33, III. lewo. zdw 47 523

Motocykl

marki Sarolea komplet do jazdy, cena 450, na sprzedaż Sommerfeld, Studzieniec p. Rogoźno. zdw 46 617

Balowa

sukienka białej tafty, model średnia figurę okazja Świętokrzyski 3, III p. M. zdw 46 278

Samochoły

Morris 850 K. M. fabrycznie nowy, Adler 8 cylindrowy Standard 1580 K. M., tylko 11000 km. jechany (jak nowy). Ansaldo używany 40 K. M., Stoewer 6 cylindrowy używany. Wyżej wymienione samochody po niebywałej niskiej cenie natchmiast do nabycia. „Wulkanizator”, 3 Maja 7. zdw 47 923

Pullover

(angielski). Skarbowska 8, III. prawa. zdw 47 327

Wyżel

11 miesięcy z rodowodem po wysoko premijowanych rodzicach, domowa tresura ukończona z powodu braku czasu bardzo korzystnie na sprzedaż. „Wulkanizator”, 3 Maja 7. zdw 47 324

Sprzedam

futro męskie, dere futrzana, zabawki. Spokojna 15 a. zdw 47 337

Kamienica

czynszowa, dwa składy, przy rynku, cena 60.000, wpłaty połowe. Wyrzykowski, Grobla 9. zdw 47 501

Rower

dziecięcy jak nowy tanią. Mostowa 34, III. lewo, front. zdw 47 365

Peruczki

dla lalek. Półwiejska 38 a. zdw 47 432

Miód

lipcowy, kuracyjny, 20 złotych, orzechy włoskie 17 złotych, pięciokilowe opakowania franco zaliczka, wysyła Sz. Horowitz, Zaleszczyki. zdw 47 457

Underwood

nowy okazynie sprzedam. Oferty Kurjer zdw 47 447

Fisharmonje

od 600.— zł. bardzo silny ton. — Jeżycka 59, A. Polcyn, Fabryka Organów i Harmonij. zdw 47 528

Skład

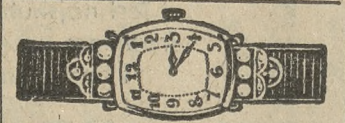
delikatesów przy głównej ulicy Poznania sprzedam natchmiast z powodu objęcia fabryki, cena 12.500 z towarem. Zgłoszenia Zielce, Gen. Umińskiego 7 a. zdw 47 533

Skład

spożywczy z maglem, dobrze zaprowadzony, do tego 2 pokoje i kuchnia z powodu stosunków rodzinnych na sprzedaż. Dzierżawa miesięczna 80.— zł. Zgłoszenia przyjmuje Biegański — Gniezno, Trzeciego Maja 31. nw 5940

Gramofony

płyty, przybory najniższe ceny Bruździński i S-ka, Wielka 18. zdw 47 510

Bizuterja

20 000
poszukuje za wysokim procentem na hipotekę, gwarancja pewna. Zgłoszenia Kurjer zdw 47 321

Wspólnika
do kamienicy na prowincji z kapitałem 8-10.000 zł wtem jest wolne mieszkanie poszukuje od zaraz. Oferty Kurjer zdw 47 430

Zł 100.000
poszukuje na I hipotekę kamienicy w Poznaniu wartości ca. 400.000. Ubezpiecz. na 500.000. Oferty Kurjer zdw 47 485

Przedstawiciel
poważnych firm przyjmie współpracownika z gotówką 3-5000 złotych. Oferty Kurjer zdw 47 453

Kto
udzieli zaraz pożyczki 200 zł dam 7 procent miesięcznie od setki. Oferty Kurjer zdw 47 525

10 000
wypożyczyć za otrzymanie mieszkania 2-3 pokojowego w śródmieściu. Oferty Kurjer zdw 47 366

7 000
na hipotekę wypożyczyć, warunek mieszkanie. Oferty Kurjer zdw 47 361

8 DO WYNAJĘCIA

Trzy
pokój kuchnia, komplet meblami, drugie piętro, sześć tysięcy. Informacja Zygmuntowicz, Górna Wilda 38. zdw 47 338

2 pokoje
przy Placu Wolności na parterze zaraz do wynajęcia. Zgłoszenia Garaż Centralny Marszałka Focha nr. 211. telefon 7800. zdw 46 917

7 pokojowe
mieszkanie centrum częściowo umeblowane za zgodą gospodarza i czynnym miesiecznym wolne od stycznia Oferty poważnych reflektantów Kurjer zdw 46 976

Mieszkanie
komfort. 6 pokoi w.lli Sołacz z ogrodem zaraz wolne. Oferty Kurjer zdw 47 291

Bardzo
komfortowo urządzone mieszkanie 5 cjo pokojowe w nowej willi ul. Grunwaldzka (przy Zakładzie Dżakonisek) wprost od gospodarza zaraz do wynajęcia. Czynsz zgóry. Oferty do Kurjera zdw 47 290

Mieszkanie
4 pokojowe, komfortowe, zdrowe, suche, pokój dla służącej, garaż, ogródek, I. piętro w Sołaczu, Mazowiecka 6, przystanek tramwajowy od gospodarza do wynajęcia czynsz zgóry. zdw 47 333

Mieszkanie
komfortowe, 3 pokojowe, światło elektryczne, nowy dom w Górce, czynsz zaraz wynajmie. Informacja Dziennik, Wierzbicice 3. zdw 47 335

2 mieszkania
po pokoju z kuchnią zaraz do wynajęcia. Zabikowo Stare, Sienkiewicza 13. zdw 47 226-7

Mieszkanie
4 pokojowe w nowym domu na Sołaczu, słoneczne, wszelkimi przyrządami, małym ogrodem wynajmie gospodarz 1-2 letni czynsz zgóry. Zgłoszenia Kurjer zdw 47 374

Okazja
słoneczne, dwupokojowe komfort willa. Warunek: czynsz 2 letni 120 złotych zgóry. Zgłoszenia - Krygierowa, św. Marcin 22. zdw 47 405

Małżeństwo
próżny pokój 1/2 roku zgóry. Blacharski, Półwiejska 26. zdw 47 387

Miesięcznie
3 pokojowe mieszkanie 250 zł woda zaraz gospodarz. Oferty Kurjer zdw 47 385

2 pokoje
pokój dla służącej i kuchnia, nowo wybudowane przy Górnej Wildzie, IV. p., czynsz 2 lata zgóry, wprost od gospodarza zaraz do wynajęcia. Oferty do Kurjera pod zdw 47 463

Mieszkania
jednopokojowe i pokój z kuchnią. Gospodarz Tytyk, Jeżycka 26. zdw 47 431

4
pokojowe, słoneczne mieszkanie z ogrodem, wygody, wiadomość Aleja Szelągowska 13. zdw 47 416

Bez odstępnego
3 pokojowe mieszkanie z wygodami ew. z garażem zaraz do wynajęcia. Oferty Kurjer zdw 47 530

Ubikacji
na biuro lub skład rzemieślniczy albo fryzjerski nadający się odstanie za dzierżawę miesieczną. Oferty Kurjer zdw 47 552

Mieszkania
jednopokojowe i pokój z kuchnią. Gospodarz Tytyk, Jeżycka 26. zdw 47 431

Mieszkanie
3 pokojowe, ogródek, blisko stacji Luboń do wynajęcia zaraz. Zgłoszenia Kurjer pod zdw 47 470

Mieszkania
1, 2, 3, 4 pokojowe, kuchnia za dzierżawę wskaże Biuro, Kantaka 1. II. p. zdw 47 514

3 pokoje
łazienka, służbowy weranda, telefonem, garażem, do odstąpienia okolica Poznania 12 km przy dołowej komunikacji kolejowej i autobusowej. Zgłoszenia „Par” Aleja Marcinkowskiego 11. pod 57.730. Pw 7624-57.730

Mieszkanie
trypokojowe łazienka, pierwsze piętro, Rynek Wilecki, przejeżdżają mebli 4500. Dutkiewicz, Chwaliszewo 70. zdw 47 524

1 pokój
lub 3 pokoje z kuchnią wynajmie wprost od gospodarza. Czynsz rok zgóry, Jeżycka 30, narożnik Kochanowskiego. zdw 47 529

Mieszkania
sześć, dziewięćpokojowe wprost od gospodarza, Kłos, Pocztowa 30 zdw 47 496

9 SZUKA MIESZK.

3-5
pokoi słonecznych z wygodami za razem w centrum poszukuje Oferty ostateczne z podaniem ulicy i pietra Kurjer dw 2302

Inżynier
żonaty, bezdzietny, poszukuje 3-4 pokoi z kuchnią, łazienką, elektrycznością, najlepiej na drugim piętrze, słonecznych, najchętniej w okolicy Wildy, Wierzbicice. Oferty z podaniem komornego do Kurjera zdw 46 708

Puszczykowo
mieszkania dwu- trypokojowego z łazienką poszukuje. Warunki Kurjer zdw 47 239

Mieszkania
2-3 pokojowe lub tylko 2 pokoje w centrum nie wyżej I., poszukuje na cele przemysłowo-handlowe. Zgłoszenia do ekspedycji Kurjera zdw 47 262

Mieszkania
1 lub 2 pokojowe z kuchnią w Poznaniu lub bliskiej okolicy wprost od gospodarza poszukują 2 spokojne osoby. Pośrednicy wykluczeni Czynsz na życzenie zgóry zapewniony. Oferty Kurjer zdw 47 231

Poszukuję
3-4 pokoi z łazienką, czynsz miesieczny w okolicy Górna Wilda, Zgłoszenia Kurjer zdw 47 320

Poszukuję
3-5 pokoi wprost od gospodarza. Agenci wykluczeni Zgłoszenia Kurjer zdw 47 329

3 pokojowego
mieszkania kuchnia, łazienka, wprost od gospodarza poszukuje za dzierżawę zgóry. Pośrednicy wykluczeni. Oferty Kurjer zdw 47 370

2
pokojowego mieszkania z kuchnią poszukuje wprost od gospodarza. Czynsz zgóry Oferty Kurjer zdw 47 346

Mieszkania
2-lub 3 pokoi. wprost od gospodarza poszukuje rada urzędu państwowego. Zgłoszenia Kurjer zdw 47 415

Poszukuję
2-1 pokoi z kuchnią dam dzierżawę za rok zgóry. Stała praca. Pośrednicy wykluczeni. Oferty do Kurjera zdw 47 429

2-4
pokojowego mieszkania w parafii farnej możliwie od gospodarza zaraz, czynsz zgóry. Oferty Kurjer zdw 47 406

10 ZAMIANA MIESZKANIA

Zamienie
okazała, nowoczesna wille bez długu, miasto blisko Poznania, na dom lub wille w Poznaniu. Bez pośrednictwa Zgłoszenia „Par”, Al. Marcinkowskiego 11 pod 57.748. Pw 7419-57.748

Kórnik - Środa
Mieszkania 2 lub 1 pokojowego z kuchnią poszukuje zaraz. Warunki do Kurjera zdw 47 250

Korzystne
Zamienie lub sprzedam 3 pokoje, kuchnia, łazienka, nowoczesne urządzenie willi, na 2-3. Wiadomość Kurjer zdw 47 332

11 POKOJE UMEBL.

Pokój
słoneczny dla dwóch osób od 15 wynajmie Poznańska 27 a I prawo, dom tylny zdw 45 743

Pokój
osobne wejście elektryczność wynajmie Kosińskiego 10, parter, prawo. zdw 45 741

Działyńskich 3
I lewo słoneczne, spokojne frontowe pokoje solidnym osobom wynajmie. zdw 45 824

Jeden
lub dwa pokoje dla panów lub panienek ewentualnie bezdzietnemu starszemu małżeństwu używaniem kuchni. Marii Magdaleny 1. II., lewo. zdw 46 939

Spokojny
czysty, dobrze umeblowany z wszelkimi wygodami niekrepujący dla inteligentnego, solidnego pana, Mickiewicza 13. I. piętro, prawo. zdw 47 275

Pokój elegancki
dla 2 panów lub pań i wspólny dla psm. zaraz wolne. Nieogolewka psb. 10. I. lewo. zdw 47 229

Niekrepujący
komfortowy 15. XII Orzeszkowej 16 II. zdw 46 903

Sołacz
tani pokój wolny. Mazowiecka 5 zdw 46 100

Pokój
do wynajęcia dla panienek, Matejki 65 a. III. lewo. zdw 47 167

Duży
pokój. Poznańska 27 a. II (fortepian). Szolc zdw 47 280

Niekrepujący
ładnie umeblowany. Łukaszewicza 4. I. prawo (Lazarz). zdw 47 269

Niekrepujące
1 lub 2 pokoje frontowe ciepłe, elektryczność, możliwe dla inteligentnego, kulturalnego małżeństwa za czynsz gospodarza Półwiejska 30. III. piętro. Sędzia zdw 47 259

3 pokoje
umeblowane z używaniem kuchni od I. I. 31 inteligentnemu małżeństwu bezdzietnemu do wynajęcia. Adres wskaże Kurjer zdw 47 256

Pokój
umeblowany do wynajęcia (telefon). Ul. Mickiewicza 27 II piętro, prawo. zdw 47 253

Ładny
duży pokój. Matejki 1. I. zdw 47 251

2 panie
na wspólny pokój przyjmie zaraz W. Grabary 53, w podwórzu na lewo IV. piętro. zdw 47 518/19

Pokoik
do wynajęcia. Waly Jana III 11. front. I. prawo zdw 47 230

Pokój
dla małżeństwa Oferty Kurjer zdw 47 222

Elegancki
pokój z centralnym ogrzewaniem, elektryczność Poznańska 58 a. II. lewo, narożnik Mickiewicza. jw 5095

Gimnazjastów
dwóch przyjmie poważna rodzina przy Placu Bernardyńskim - troskliwa opieka zapewniona i pomoc w naukach. Adres wskaże Kurjer zdw 47 347

Pokój
umeblowany z klatki schodowej. Staszica 24. II. piętro Smigiel. zdw 47 345

Pokój
umeblowany, czysty, słoneczny do wynajęcia. Dąbrowskiego 9/11. III. lewo. zdw 47 344

Trzyosobowy
Wierzbicice 39 a. III. prawo. zdw 47 309

Dwa
dobrze umeblowane, dwa jednoosobowe. Kraszewskiego 9 b. II. lewo. zdw 47 305

Pokój
centralnym ogrzewaniem jednej lub dwóm osobom wynajmie. Bukowska 15, parter. zdw 47 304

Wspólny
pokój bez pościeli dla inteligentnego pana od 15. 12. Ul. Strzelecka 28 b. III. lewo. zdw 47 426

Pokój
2 panom lub małżeństwu. Krzywowa 5. H. Lewandowska. zdw 47 315

Dwuosobowy
panienkom lub panom 15 grudnia wynajmie. Rakowska, Mostowa 5. III. zdw 47 326

Pokój
czysty, niekrepujący od zaraz lub I. I. Szyperska 3. III. I. (2 wchód) zdw 47 427

Pokój
Półwiejska 38 a. III. piętro. zdw 47 430

Pokój
słoneczny. 3 Maja 5. IV. lewo. zdw 47 537

Pokój
ciepły z oświetleniem. Grotzgera 2. parter. zdw 47 539

Pokój
dobrem utrzymaniem tanio. W. Garbary 18, wejście Woźna II. prawo. zdw 47 540

Pokój
elegancki pokoik Cieszkowskiego 8. III. prawo. zdw 47 544

Sołacz
pokój do wynajęcia zaraz lub później, bez pościeli, tylko z inteligentnej. Ul. Solacka, nar. Wolińskiej Kapelowa. nw 5900

Pokój
Wrocławska 98. Orwat. zdw 47 462

Pokój
elegancki do wynajęcia 15. lub 1. I. Piekary 24. III. zdw 47 456

Pokój
dla dwóch panów. Gen Chłapowskiego 30. I. lewo. Wilda. zdw 47 455

Paniendom
pokój wspólny. Półwiejska 35. I. zdw 47 471

Pokój
z kuchnią dla małżeństwa zaraz do wynajęcia Ul. Skryta 14. parter, lewo zdw 47 355

Pokój
jedno dwuosobowy niekrepujący, elektryka. Spokojna 25 a. III. prawo. zdw 47 312

Pokój
komfortowy, telefon, zaraz wolny. Zwierzyniecka 1. II., lewo. zdw 47 527

Małżeństwu
lub dwóm osobom wynajmie. Staszica 25. II. lewo. rw 12 514

Pokój
Grobła 9. I. prawo. rw 12 511

Pokój
czysty intl. panu wynajmie. Grobła 23. I. prawo, wchód lewy. rw 12 509

Jeden
lub dwa pokoje eleganckie dla panów lub panienek z inteligentnej, ewentualnie bezdzietnemu starszemu małżeństwu, używaniem kuchni. Marii Magdaleny 1. II. lewo. zdw 46 939

Pokój
również wspólny panom, elektryczność, centralne. Szkolna 3, prawo, II. prawo. zdw 47 490

Pokój
umeblowany centr. ogrzewaniem, światła elektr., telefon w domu zaraz Tuliszka, Młyńska 2. zdw 47 500

Pokój
niekrepujący wolny zaraz. Poznańska 43. II. lewo. zdw 47 504

Biuro Handlowe
wskaże pokoje umeblowane dla małżeństwa. Kantaka 1. II. p. zdw 47 513

Pokój
dwuosobowy. Działyńskich 8. II. lewo. zdw 47 433

Miły
pokój frontowy wejście z schodów od 15. 12. Pościel pożądana. Szwajcarska 12 a. II. prawo. zdw 47 393

Pokoik
wynajmie. Matejki 6. parter, dom ogrodowy. zdw 47 332

Pokój
od 15. 12. wolny. Zwierzyniecka 8 II. prawo. zdw 47 394

Pokój
1 lub 2 panom. Strzelecka 32. II. p. zdw 47 408

Słowackiego
35. III. prawo, dwa frontowe wynajmie. zdw 47 407

Pokój
1-2 solidnym panom - panom iadny frontowy, centralne ogrzewanie, obiady - bez zaraz lub I stycznia. Matejki 68, wysoki parter, lewo. zdw 47 413

Skromny
pokój. Rybaki 8. II. lewo. zdw 47 412

Centrum
dwuosobowy wygodami. Składowa 1. II. wejście, parter. zdw 47 414

Pokój
panu wynajmie. Matejki 65. I. lewo. zdw 47 418

Pokój
frontowy dwóm panom wynajmie. Waly Zygmunta Augusta 2 III. zdw 47 422

Wspólny
pokój panu, pościel pożądana 15. 12. Plac Nowomiejski 10 b. I. zdw 47 424

Pokój
czysty, niekrepujący od zaraz lub I. I. Szyperska 3. III. I. (2 wchód) zdw 47 427

Pokój
Półwiejska 38 a. III. piętro. zdw 47 430

Pokój
słoneczny. 3 Maja 5. IV. lewo. zdw 47 537

Pokój
ciepły z oświetleniem. Grotzgera 2. parter. zdw 47 539

Pokój
dobrem utrzymaniem tanio. W. Garbary 18, wejście Woźna II. prawo. zdw 47 540

Pokój
elegancki pokoik Cieszkowskiego 8. III. prawo. zdw 47 544

Sołacz
pokój do wynajęcia zaraz lub później, bez pościeli, tylko z inteligentnej. Ul. Solacka, nar. Wolińskiej Kapelowa. nw 5900

Pokój
Wrocławska 98. Orwat. zdw 47 462

Pokój
elegancki do wynajęcia 15. lub 1. I. Piekary 24. III. zdw 47 456

Elegancka
sypialnia zaraz. Patachowska, Podgórna 13. zdw 47 465

12 SZUKA POKOJU

Pokoju
umeblowanego w śródmieściu poszukuje pan od 1 stycznia Oferty Kurjer zdw 46 689

Pokoju
dużego, umeblowanego lub próżnego z używalnością kuchni, elektrycznością w spokojnej dzielnicy poszukuje pan; z córeczką Oferty z cen; Kurjer zdw 46 850

2 siostry
studentki poszukują od 1. I. 31 pokoju eleganckiego, niekrepującego elektryczność w śródmieściu. Oferty Kurjer zdw 46 946

Bezdzietne
małżeństwo poszukuje od 15. 12. pokoju używaniem kuchni, tylko w śródmieściu. Oferty Kurjer zdw 46 386

Niedrogięgo
pokoiku bezwzględnie czystego niekrepującego, elektrycznością od 1 stycznia poszukuje urzędnik Oferty podaniem ceny Kurjer zdw 47 001

Pan
inteligentny poszukuje pokoju w śródmieściu od 15. 12. w cenie do 50 zł. Zgłosz. Kurjer zdw 47 057

Małżeństwu
z dzieckiem szuka umeblowanego pokoju z używaniem kuchni w śródmieściu. Oferty Kurjer zdw 47 287

Niekrepującego
pokoju od 1. I. poszukuje student. Oferty Kurjer zdw 47 277

Pan
poszukuje pokoiku śródmieście od 15. Kurjer zdw 47 234

Urzędnik
na wyższym stanowisku poszukuje pokoju z utrzymaniem śródmieściu. Oferty możliwe ceną Kurjer zdw 47 257

Student
poszukuje pokoju bez pościeli od 1 stycznia Spieszne oferty podaniem ceny Kurjer zdw 47 245

Niekrepującego
okolica Jeżyce śródmieście od 15 grudnia poszukuje pan Oferty, warunki Kurjer jw 5 204

1-2 pokoi
próżnych z używaniem kuchni szuka bezdzietne małżeństwo. Oferty Kurjer zdw 47 318

Pokoju
umeblowanego względnie próżnego, niekrepującego z osobnym wejściem (klatki schodowej) zaraz wzdłużnie I. I. poszukuje oficer. Zgłoszenia z podaniem ceny Kurjer zdw 47 323

Poszukuję
od stycznia 2 pokoi umeblowanych z używaniem kuchni, łazienki, tylko u samotnej osoby. Oferty Kurjer zdw 47 363

Pokoju
ciepłego, spokojnego, używalnością kuchni poszukuje starsza pani. Oferty Kurjer zdw 47 463

Poszukuję
pokoju z używaniem kuchni dla małżeństwa. Zgłoszenia Kurjer zdw 47 472

13 LOKALE

Gabinet
męski z telefonem zaraz do wynajęcia na biuro. Fr. Ratajczka 11 a. trzecie wejście, drugie piętro na lewo. zdw 47 225

Skład
pokoik Placu Wyspiańskiego i Matejki odnajmie zaraz, właściciel domu. Miejsce odpowiednie na handel delikatesów. Wiadomość Matejki 48, drugie piętro, właściciel. zdw 47 336

Biura
2 lub 3 pokojowego możliwie z telefonem w śródmieściu poszukuje. Oferty Kurjer zdw 47 403

Ubikacji
jasnej sklepowej lub parterowej możliwie z telefonem zaraz poszukuje. Oferty Kurjer zdw 47 392

Pokój
na biuro. Stary Rynek 45. II. zdw 47 536

Lokale obszerne
circa 100 mtr. kw. z możliwością ogrzania na cichy przemysł lub bezpieczne składnice zaraz do wynajęcia. Oferty Kurjer zdw 47 531

Centrum
dwuosobowy, komfortowy, słoneczny, całodzienne dobre utrzymanie, łazienka, dom kulturalny. Marcin 66. I. prawo. telefon 12-75 zdw 47 486

Ubikacje
dwie mniejsze nadające się na biura lub spokojny przemysł przy placu Świętokrzyskim oddam. Zgłoszenia do Kurjera zdw 47 508

14 DZIERŻAWY

Skład rzeźniczy
z całkowitem urządzeniem z przyległym mieszkaniem, nadający się na każdy inny do wydzierżawienia w mniejszym mieście w rynku od 1. I. 31 - Zgłoszenia do Kurjera zdw 47 435

Osobiście zbadalem gościeniem składem kolonialnym

szliczna duża sala do zabaw kompletnym urządzeniem 4 pokoje kuchnia chlewy, warsztat rzeźniczy, budynek pierwsza klasa. ogrodem owocowym, do tego trzy morgi ziemi, dużej wiosce bez konkurencji na 5 lat objęcie 2 000 w tem 1 500 kaucja i 15

Pracownia
eleganckiej bielizny damskiej, me-
skiej, pościelowej, W. Garbary 18,
wejście Woźna II, prawo,
zdw 47 541

Salon Kosmetyczny
„Halina” Siemiradzkiego 11 te-
lefon 72 78 Najskuteczniejsze za-
bięgi kosmetyczne — Usuwanie
wszelkich wad cery. — Bezinter-
esowne wyczerpujące fachowe po-
rady. Praktyczne demonstracje,
dystrykcyjne upiększenia. Własne
laboratorium. zdw 40 502

Krawcowa
szycie w domach prywatnych —
Oferty Kurjer zdw 47 296

Krawcowa
w domu i poza domem szycie ta-
nio. Oferty Kurjer zdw 47 300

Jarskie
obiady wskaże Kurjer zdw 47 376

Inkaso na miasto Łódź!
Protesty, rachunki, sprawy hi-
poteczne, sądowe informacje, za-
łatwia szybko, sumiennie, dy-
skretnie Biuro A. Lourie, Łódź,
Kopernika 1, 23, telefon 22360,
zdw 47 439

Zioła lecznicze
według przepisów sławnych le-
karzy, przeciw chorobom żalad-
ka, kiszki, płuc nerwów, watro-
by, nerek, pecherza — hemoroid-
om — upławom obstrukcji, ka-
mieniom — złościwym kaszlowi,
astmie, niedociężności, artre-
tyzmowi, reumatyzmowi, etc. —
Zadanie bezpłatne! Broszury po-
uczące! Adres: Liszki —
Apteka. nw 3649

Portrety
artystyczne fotografie młdy pre-
zent na gwiazdke od Braci Pe-
cherskich, Poznań Aleje Mar-
cinkowskiego nr 8. dw 1991

Dla Pani
koszule płócienne od 1.90, tryko-
towe do 2.25, nocne od 5.90 poleca
Fabryka Bielizny J. Schubert,
ul. Wrocławska 3. Wykonanie so-
lidne. Pw 7478-49.108

Dla Pana
koszule białe płócienne do 3.90 zł,
smokingowe od 8.90, zefirowe od
6.50, nocne od 15.80 poleca Fa-
bryka Bielizny J. Schubert, ul.
Wrocławska 3. Pw 7479-49.110

Wspólnik
z kapitałem 3000 do 5000 złotych
do bardzo korzystnego interesu
poszukiwany. Oferty do Kurjera
zdw 47 267

Abażury
obciagam, Gorzelniaska, Skoźna
16. zdw 47 266

„Irnis”
Inst. Hlg. Kosmetyczny
Pie-ary 5, telefon 25-91
Racjonalna kosmetyka. Ogólna
higiena ciała. — Odświeżanie:
prafina i aparatem amerykań-
skim. Specjalny masaż i nagrze-
wanie na ischias, reumatyzm i
artretyzm. Salon damski. On-
dułacje wodna i zwykła, mani-
pulatory i pedicure etc. Zakład otwar-
ty od 8.30 do 7.00. dw 2 267

Głuchota
uleczalna. Wynalazek Eufonia
zademonstrowany specjalistom
uszuwa przetypony szech, szum,
ciężkie uszu. Liczne podzięko-
wania. Zadanie bezpłatne, pou-
czająca broszury. Adr. Eufonia,
Liszki-Kraków. zdw 47 443/4

Tanio
szycie sukienki, plaszche, Sew.
Mielżyńskiego 25 a, III, prawo,
zdw 47 351

Dekoracje
okien wystawowych
plakaty, karykatury, sciany,
atrapy, imitacje wszelkich wy-
robów, kartki do cen, głoski
wszelkich rozmiarów, Tadeusz
Hoffmann, Poznań, Jeżycka 25,
zdw 47 451

DZISIAJ W KINIE

- Apollo: I. „Wielka Rewja”
II. „Zaginiony sterowiec”
- Aurora: „Demon doliny
śmierci”
- Colosseum: Harry Piel w „Ta-
jemniczej Limuzynie”
- Corso: „W przekleństwie domu”
- Casino: „Ja chcę na płótno”
- Edison: „Dziewica z Kairu”
- Harfa: „Królowa Puszczy”
- Kapitol: „Nocna przygoda ka-
waleria”
- Metropolis: „Róża Ulicy”
- Odeon: „Zwalczanie prostytu-
cji” (czyli: „Co to jest mi-
łość?”)
- Orzeł: I część „Władca dja-
mentów”, II część „Po-
dwojne oblicze”
- Renaissance: „Pojezynek w
przestworzacz” oraz „Ty-
grys Morza”
- Stylowe — Teatr Rewja: „Gdy
się kobieta zarumieni”
- Słońce: „Bez serc, bez duszy”
- Tęcza: „Opętana przez zmy-
sły”
- Wilsona: „Białe Piekło Pitz
Palu”

Meble antyki
odnawiam, reperuję rzeczowo, ko-
zystnie także zamieszko. Ma-
gazyń mebli, ul. Strzelecka 30,
podwórze. zdw 47 521

Abażury
przyjmie jeszcze zamówienia na
Świeta Wielkie Garbary 18, III,
lewo. zdw 47 402

Chiromantka
przyjeźdźnia, przepowiada przy-
szłość, teraźniejszość, przeszłość,
dobrze wróży z ręki, kart, Rom.
Szymańskiego 8, podwórze, par-
ter, lewo, przy Placu Świątokrzy-
skim. zdw 47 506

Abażury
firany, różne poduszki wykonuje
tanio Mostowa 14 a, front IV,
piętro. zdw 46 245

23 OŻENKI

Wiele
bogata pań pragnie niezwol-
nie wyjść zamaż za intelligen-
tnej panów nawet bez stanowi-
ska i majątku. Który z panów
chce szybko i dobrze ożenić się,
niech z całym zaufaniem zwróci
się do największego biura ma-
trymonjalnego „Przyszłość” w
Warszawie ul. Wspólna 58 m.
1, telefon 437 60 Pw 7212 62.610

Młoda
ładna wysmukła elegancka pani
lat 22 szuka znajomości pana do-
brze sytuowanego, inteligentnego
i dobrego charakteru wieku od
30—50 lat, celem ożenku. Oferty
Kurjer Poznański zdw 47 313

Ciemnoblondynka
lat 20 milego usposobienia, z braku
znajomości poszukuje w celu
matrymonjalnym pana na dobrem
stanowisku. Łaskawe zgłoszenia
Kurjer zdw 47 379

Skromna
inteligentna panna, lat 27, nie
mająca, wyjdzie zamaż. Kurjer
zdw 47 406

Dla
mej córki z gospodarstwa lat 21
przystojnej, muzykalnej, posagu
15.000, szukam meża etatowego
urzędnika lub pana z realnością.
Zgłoszenia Kurjer zdw 47 459

Kawaler
lat 35, przystojny, brunet z wy-
szszym wykształceniem, na poważ-
nym stanowisku chce poznać w
celu matrymonjalnym jasno-
blondynkę z najlepszych sfer in-
teligencji zdrową, pogodną, śred-
niego wzrostu i tuszy. Tylko
poważne i odpowiedzialne oferty
prosze kierować do Kurjera
Poznańskiego pod zdw 47 442

24 NAUKA

English lessons
Leçons de français
M. Dolgów, ulica 3. Maja 5 m.,
adwokata Bernsztejna. zdw 45 929

Kursy
stenoğrafji, pisania na maszynie
i księgowości. Strzelecka 33,
zdw 46 525-6

Bridge
udziela akademik. Oferty Kurjer
zdw 47 252

Szkoła Tańców
Antozewskiego
Zielona 3. Pw 7477-49.142

Szkoła tańców
modernistycznych
narodowych
dyplomowanego profesora Szczer-
ka, Dom Rzemieślniczy, Waly
Zygmunta Augusta 15. zdw 47 246

Tanie kursy tańców
Opaliński, 27 Grudnia 19 II 6-9
zdw 47 292

Akademja Tańców
prof. Wituszkowskich Zgłoszenia
6—10. Ratajczaka, Dom Rzemieś-
niczy. Pw 7633 50.77

Księgowości
pisanie maszyna, opłata 30 zł. —
Marsz. Focha 96 I piętro, prawo
zdw 47 505

Do gimnazjum
przysposobiam uczniów zaniedba-
nych i umieszczę. Zgłoszenia Ku-
rjer zdw 47 509

25 MUZYKA

Stroiciel
fortepianów, pierwszą pracownik
b. firmy Ecker w Poznaniu przy-
muję strojenia i reparacje Ma-
rijan Bartolik, Kramarska 17, I,
lewo. rw 12 513

26 ROZRYWKA

Kino „Aurora”
Demon doliny śmierci. zdw 47 522

27 SZUKA PRACY

Ogłoszenia do 30 słów dla poszu-
kujących posady w tej rubryce
obliczamy po jednej trzeciej cenie
drobnych

Posługaczka
poszukuje posługi. Oferty Ku-
rjer zdw 47 443

Włodarz
lat 36, obywatel polski, 10 lat
praktyki obznajomiony w wszel-
kiej pracy rolniej, w prowadzeniu
młocarni, dobrimi świadectwa-
mi, zmuszony opuścić Niemcy,
poszukuje posady od 1 stycznia.
Antoni Czarniecki, Neuendorf,
bei Saal, Pommern, Niemcy,
zdw 45 829

Szofer - mechanik
z dobrymi świadectwami poszu-
kuje zaraz posady. Oferty Ku-
rjer zdw 47 055

Fryzjerka
kursistka dzielna w ondulacji i
masażu przyjmie natychmiast po-
sady. Oferty Kurjer zdw 47 190

Przyjmę
posady woźnego, inkasenta lub
magazyniera mogę złożyć kaucji
1000 zł do rąk sprawiedliwych.
Oferty Kurjer zdw 46 962

Maszynistka
początkująca poszukuje posady
Oferty Kurjer zdw 47 261

Mistrz
piekarski dzielny w swym zawo-
dzie poszukuje pracy zaraz lub
później. Zgłoszenia Kurjer
zdw 47 512

Służąca
do wszystkiego z gotowaniem
poszukuje posady od 15 lub 1 stycz-
nia. Oferty Kurjer zdw 47 325

Technik dentystyczny
dobra siła w złocie i kancuzku, 5
lat w zawodzie poszukuje posady.
Łaskawe zgłoszenia do Ku-
rjera zdw 47 341

Dziewczyna
wiewska początkująca poszukuje
posady do lekkich prac domowych
lub do dzieci. Oferty Kurjer
zdw 47 384

Dziewczyna
sumienna i pracowita z gotowa-
niem szuka posady zaraz lub od
15 Oferty Kurjer zdw 47 478

PRZEMYŚLAŃKA
WODA KOŁONSKA
DLA ZNAWCÓW

Student
poszukuje posady. Oferty Kurjer
zdpw 46 895

Korespondentka
polsko - niemiecka z stenografią
poszukuje posady Łaskawe zgo-
szenia „Par” Aleje Marcinkow-
skiego 11, pod 57.775
Pw 7520-57.775

Młode
małżeństwo bezdzietne poszukuje
posady w charakterze stóżostwa.
Łaskawe oferty uprasza kiero-
wac do Kurjera zdw 47 285

Młoda
inteligentna osoba szuka posady
za gospodynią najchętniej w księ-
dza lub u samotnej osoby. Oferty
Kurjer zdw 47 283

Uczciwa
posługaczka poszukuje posługi.
Oferty Kurjer zdw 47 278

Szofer - ogrodnik
z praktyką, dobrem poleceniem,
świadectwami, znający reperacje
samochodu, poszukuje posady od
zaraz lub później. Łaskawe zgo-
szenia Kurjer zdw 47 152-3

Pomocnik
z branży kolonialnej młody ucze-
l w sumienny zmienia posady z
dnem 1. II. 31. Dobre świadec-
twa i polecenia, kaucja zł 300
Zgłoszenia do Kurjera zdw 47 260

Szofer
ślusarz tokarz poszukuje posady.
Łaskawe zgłoszenia Kurjer
zdw 47 249

Bufetowa
rzetelna, przystojna i biegle pol-
skim i niemieckim języku szuka
posady od 15. XII. 30. lub 1. I.
31. Oferty Kurjer zdw 47 248

Poszukuję
posługi dzielnicy Wilda Oferty
Kurjer zdw 47 235

Inteligentna
panienka lat 19, z ładnym cha-
raktemerem pisma pisząca biegle
na maszynach poszukuje jakakol-
wiek posady, choćby z małym
wynagrodzeniem. Łaskawe oferty
Kurjer Poznański zdw 47 354

Uczciwa
posługaczka poszukuje posługi.
Oferty Kurjer zdw 47 342

Pracznia
szuka prania. Oferty Kurjer
zdw 47 343

Panienka
z lepszego domu poszukuje po-
sady do dzieci i lepszych prac do-
mowych z robotkami od 15. Oferty
Kurjer zdw 47 307

Magistra
farmacji z 1/2 roczną praktyką,
dobrze poleconą poszukuje posady.
Oferty Kurjer zdw 47 316

Poszukuję
posługi z dobrymi świadectwami.
Oferty Kurjer zdw 47 314

Panienka
znająca krawieczkę i wszelką
pracę domową poszukuje posady.
Oferty Kurjer zdw 47 450

Sanitarjuszka
Wielkopolanka z długoletnią
praktyką mająca fachowe kwalifi-
kacje wychowywania dzieci.
zna się na gospodarstwie wiejskim
przyjmie posadę kierownią żłóbka
lub tym podobną. Dobre referen-
cje. Zgłoszenia do Kurjera Po-
znańskiego pod zdw 47 203

Poszukuje
posady inkasenta lub woźnego.
Stawi kaucję. Oferty Kurjer
zdw 47 411

Gospodyn
średni wiek, smacznie gotuje i zna
chów drobiu, pracowita, z długo-
letnimi świadectwami poszukuje
posady. Kurjer zdw 47 549

Uczciwa
porządna dziewczyna z dobrem
gotowaniem poszukuje posady od
15 grudnia. Oferty Kurjer
zdw 47 487

Dziewczyna
poszukuje posady do wszelkich
prac domowych. Oferty Kurjer
zdw 47 484

Szyje
elegancko, szybko, tanio, znam
kucnierstwo. Tima, św. Marcina
43. zdw 47 511

Szukam
posady z kaucją Kurjer
zdw 47 340

Książkowa bilansistka
z dłuższą praktyką, pisząca biegle
na maszynie, szuka posady
zaraz lub później. Łaskawe oferty
Kurjer zdw 45 069

Maszynistka
z kilkoletnią praktyką biurową
szuka posady. Oferty Kurjer
rw 12 515

Zecer
z kaucją 1.000 zł poszukuje posady
Spieszne oferty Kurjer
zdw 47 497

28 WOLNE MIEJSCA

Czelista
jazzband - banjo wolny, Kunce
Grudziądz, Tuszevska Grobla 44
zdw 47 258

Fotografa
do zdjęć poza atelier poszukuje-
my. Aparaty (Leica) do dys-
pozycji. — Język polski, ni-
miecki. — Zgłoszenia Foto-Spy-
chalski, Toruń, Szeroka 2,
zdw 47 436

Służąca
z gotowaniem potrzebna zaraz
Piekarnia, Chwałiszewo 29 30
zdw 47 240

Młody podróżujący
na maszyny rolnicze znajdzie po-
sady od zaraz. Oferty z podaniem
wymagań Kurjer zdw 47 298

Panienka
do 2 chłopców 5 i 2 letniego, tyl-
ko na kilkugodzinne spaceru
może się natychmiast zgłosić.
Grobla 7, parter. zdw 47 339

Agentki
i agenci wszystkich branż, eme-
ryci, urzędnicy i nauczyciele mo-
gą uzyskać znaczny dochód. —
przyjawni zastępstwo pierwszej
jedynie wyłącznie chrześcijań-
skiej i polskiej instytucji banko-
wej dla propagowania wzniosłej
idei oszczędności. Zgłoszenia: —
Spółdzielczy Bank dla Eskontu
i Zaliczek, Lwów ulica Akade-
micka 10. zdp 46 667

**Inspektorów-
organizatorów**
na kierownicze stanowiska poszu-
kuje dobrze zaprowadzone Towa-
rzystwo Ubezpieczeń na życie. Re-
flektuje się jedynie na pierwszo-
rzędne sily, które mogą się wy-
kazać pozytywną pracą, solidno-
ścią i bezgranicznym zaufaniem.
Pensja stała i „wzrost”; kaucja
wymagana. Tereny pracy: Śląsk
Cieszyński, i Kongreówka. Wy-
czerpujące oferty kierować do
„Par” w Poznaniu pod nr. 222.
Pw 7601-71.303

Dwóch
pracowników szwewskich potrze-
ba zaraz. Osztynowicz, Wyspiań-
skiego 15 a. zdw 47 454

Penetia

CZEKOLADY
CUKRY

ZADANIE WZĘDZIE

Pw 7505-50.82

Kucharki
hotelowe, restauracyjne potrzebne
Św. Wojciech 1, restauracja,
zdw 47 458

2 panów
(pań) inteligentnych i zdolnych
dla latwych czynności podróżo-
wania poszukuje zaraz większe
przedsiębiorstwo wydawnicze na
prowinie i pensje. Zgłoszenia:
— Poznań, ul. Wrocławska 33 34, II,
lewo. zdw 47 517

Ekspedjentka
z branży rzeźniczej potrzebna.
M. Piechowiak, Kraszewskiego 9,
jw 5207

**Poważne
przedsiębiorstwo**
poszukuje 4 panów i pań do bar-
dzo intratnej pracy zewnętrznej.
Posada stała. Wynagrodzenie 20
do 30 zł dziennie, płatne co dzień.
Tylko inteligentni i energiczni pa-
nowie (pań) mogą się zgłosić
(z dowodami) w piątek i sobotę od
10—1. 3—5 Poczta 31 a, wyso-
ki parter, lewo. Pw 7640 50.79

Gospodyn
kucharka do wszelkich prac do-
mowych potrzebna od Nowego
Roku do samotnego pana w Byd-
goszcz. Zgłoszenia z odpisem
świadectw i fotografią podaniem
wieku i pensji do „Par” Byd-
goszcz, Dworcowa 72, pod „Go-
spodyn”. Pw 7625-63.797

Panienka
potrzebna do składu i prac bio-
rowych: za kaucją 400—500 zł.
Adres wskaże Kurjer zdw 47 498

Fryzjerka
potrzebna może być kursistka.
Górna Wilda 96. zdw 47 508

Poszukuje
się pierwszorzędnej maszynisty-
majstra jako kierownika maszy-
nowni, dokładnie obeznanego z lo-
komobilą parową, motorem na
gaz ssący i motorem Diesla. Zgo-
szenia z odpisami świadectw kie-
rowac należy pod zdw 47 189 do
ekspedycji Kurjera Poznańskiego

Jazzbandzista
dobry śpiewak i wiolonczelista
zarazem z saksofonem Alt Es od
1 stycznia potrzebni. Oferty do
Kurjera Poznańskiego zdw 47 265

Chcesz
otrzymać posadę? Musisz ukoń-
czyć kursy fachowe koresponden-
cyjne im. profesora Sekulowicza.
Warszawa Żerawia 42 Kursy
wyczerpują listownie buchalterji,
rachunkowości kupieckiej kores-
pondencji handlowej, stenografii,
nauki handlu, prawa kaligrafji,
pisania na maszynach towaro-
znawstwa, angielskiego francu-
skiego, niemieckiego piśmowni gra-
matyki polskiej oraz ekonomiji.
Po ukończeniu świadectwa. Za-
dajcie prospektów. nw 5720

Uczeń
potrzebny. Zgłoszenia z świadec-
twami Bernard Grodzki skład
delikatosew Marsz. Focha 63.
zdw 47 288

Służąca
do wszelkich prac domowych z
dobrem gotowaniem potrzebna od
1 stycznia. Ul. Matejki 50, I pię-
tro, lewo, od godziny 5 do 7.
zdw 47 286

Służąca
potrzebna zaraz, Chwałiszewo 4,
Kotkowiak. zdw 47 282

Agentki
i agenci ogłoszeniowi poszukiwa-
ni. Wysokie wynagrodzenie Zgo-
szenia do Kurjera zdw 47 268

Ucznia
przyjmie syna uczęszczył rodzic-
ko Łazarski Skład Zwzowność
wy Marsz. Focha 33 zdw 47 255

Dziewczyna
młodsza z praniem, gotowaniem
potrzebna zaraz, Piekarnia Gór-
na Wilda 31 zdw 47 241

Chłopiec
rozwozi towar potrzebny. Adres
Kurjer zdw 47 464

Brylanty

Piękna biżuterja brylantowa w arcy-
szczególnym wykonaniu Pierścionek
kolczyki, broszki, wisiorzki, sztucce
srebne, wyroby złote i srebne

Do dnia 24 grudnia udzielam 10% rabatu
Pw 7475-49.179

F. TARKOWSKA,
POZNAŃ, PLAC WOLNOŚCI 11 (pod filarami).

Humor zagraniczny

— Mamusiu — pozwól mi popatrzeć na tego pana któ-
ry wpadł pod taksówkę.
— Szkoda czasu! Po drodze więcej takich zobaczysz!
(Fixe, Londyn). S. F.

Przedpłatą na grudzień 1930. za oba wydania razem włącznie tygodniowego do-
datku ilustr. „Ilustracja Poznańska” i „Nowiny Sportowe” w Po-
znanu w eksped. zł. 4.00, w agencjach w mieście zł. 4.50 z odnośnikiem
do domu w Poznaniu zł. 4.70, z odnośnikiem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie zł. 4.94
kwartalnie zł. 14.80, pod opaską w Polsce zł. 9.00, pod opaską w innych krajach zł. 11.00.
W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przeskąd w zakładzie, strajków i t. p.
wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci
się niedostarczonych numerów lub odeszkodowania.

W wydaniach wielkostronnych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami. materiał poświęcony danej uroczystości
Telefony do Redakcji i Administracji: 4461, 1476, 3307, 3524, 4072, 2305. w niedziele, święta i nocą tylko 1476 i 3524. — P. K. O. Poznań nr 200/149